

วารสาร

ISSN 2774-129X (Print)
ISSN 2774-1443 (Online)

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2566

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences Ramkhamhaeng University
Website : <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>
E-Mail : phdjournal.ru@gmail.com

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2566)

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและ
เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) ฉบับที่ 3
(กันยายน – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศาสตราจารย์พิเศษปัญญา สุทธิบัติ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนงกรณ์ กุณทลบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ชันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
---------------------------------	-----------------------

บทความหรือข้อคิดเห็นในวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำวารสาร
จึงไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชเนตติ พิพัฒนางกูร
ดร.สิทธิชัย จันทร์นันท

มหาวิทยาลัยเกริก
บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นะมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล
อาจารย์ ดร.ปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชัย
อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์
อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร
นางสาวทิพนาถ ชาริรักษ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผู้จัดการ นางสาวศิตารินทร์ ภัครนินท์ศักดิ์

ฝ่ายศิลป์ นายอภิเชษฐ์ ตะกรุดแก้ว

ประจำกองการจัดการ นางสาววิรุบล จันทา นางสาวกรรณิการ์ รัตนะ

เหรียญก นางสาวศิริรัตน์ อ้นจิตร

สถานที่ติดต่อ โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ อาคารท่าชัย ชั้น 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โทรศัพท์ 0-2310-8566

สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สารจากผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

โครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีเจตนารมณ์ที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากผลการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ในรูปแบบของ บทความวิชาการ บทความวิจัย และ บทความหนังสือ ด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งบทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ จะต้องปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความลงในวารสารวิชาการ โดยทำความเข้าใจในบทบาทของผู้เขียนบทความ โดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ให้ความสำคัญกับหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ (Publication Ethics) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การดำเนินงานของกองบรรณาธิการให้ถูกต้องตามจริยธรรมและจรรยาบรรณของวารสารวิชาการไทย

การจัดทำวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เป็นหนึ่งในพันธกิจของโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในการจัดทำวารสารฉบับนี้ เพื่อรองรับความต้องการในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักศึกษาโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดทำผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้โดยการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งรูปแบบของสิ่งพิมพ์และออนไลน์ในระบบ OJS

ในนามของโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ กองบรรณาธิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ

ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ฉบับนี้ เป็นผลจากความร่วมมือของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษา จากสำนักต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการและบทความวิจัยมาตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ รวม 7 บทความ

บทความส่วนใหญ่ที่นำมาเสนอในฉบับนี้เป็นบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้นำเสนอในหัวข้อที่มีความหลากหลาย เช่น การเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก คุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป การพัฒนารูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิดโดยใช้สื่อประสมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ทั้งนี้ ยังมีบทความวิชาการที่น่าสนใจอีก 2 เรื่อง คือเรื่อง เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย และเรื่องแนวทางการป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกข่มขืน

ในนามกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาพิจารณาบทความ รวมทั้งได้ให้ข้อชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการกับผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ใคร่ขอเชิญชวนในการนำเสนอบทความเข้ารับการตีพิมพ์เพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุมทโสภาค

บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

สารบัญ

บทความวิชาการ

ประวัติศาสตร์: เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย.....	1
รจันชีวาท์ แซ่ตัน, พนิดา ภัคดี	

แนวทางการการป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกข่มขืน.....	16
ชนม์เจริญ ทับทิมโต, ฐิติพร ชีระจิตร	

บทความวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชา วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	30
ญาณภัทร์ รักสาย, วีรวัฒน์ จันทรัตน์	

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่ม ผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	46
ชฎาธาร พุดห้, วทัญญู วิชาเกรียงไกร, ฐิติพร ชีระจิตร	

ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง : อุบัติการณ์แปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง.....	62
อรรณกร ไชยทรัพย์มังกร, รัญจวน ประวัติเมือง	

ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและ ความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร.....	80
พัฒนจิตา อิทธิกรไพศาลกุล, สุทธาทิพย์ กำธรพิพัฒน์กุล	

การพัฒนารูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมชุดโครงสร้างและหน้าที่ของ พืชดอก รายวิชาชีววิทยา (ว32243) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5.....	96
ทภาภกร เวียงคำ	

ประวัติชีวิต: เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย

วันที่รับบทความ: 17 สิงหาคม 2566

วันแก้ไขบทความ: 30 กันยายน 2566

วันตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2566

รัจจน์ชีวต์ แซ่ตัน¹

พนิตา ภัคดี²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับประวัติชีวิต และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทย และ 2) วิเคราะห์การใช้ประวัติชีวิตในฐานะเครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย โดยใช้กรอบการวิเคราะห์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพศึกษากับวัยรุ่นไทย จำนวน 50 คน ซึ่งส่วนใหญ่กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ภายใต้การสำรวจตนเองเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และเขียนเล่าเรื่องราวของตนเองด้วยคำถาม 12 ข้อ ได้แก่ เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน ใกล้เรือนเคียง วัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อสังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก และความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ซึ่งประวัติชีวิต คือ เครื่องมือวิจัยทางมานุษยวิทยาที่ยืนยันได้ว่า 1) ผู้ที่ทำการศึกษาบุคลิกภาพ หรือนักพัฒนาบุคลิกภาพเกิดความเข้าใจความแตกต่างทางปัจเจกของบุคคลภายใต้การขัดเกลาทางสังคมของระบบครอบครัว และมุมมองที่มีต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงความเข้าใจที่มีต่อบุคลิกภาพภายในที่วัยรุ่นแสดงออกผ่านการเขียนเล่าเรื่องราวของตนเอง และ 2) สามารถสะท้อนเงื่อนไขวัฒนธรรมบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยกลุ่มดังกล่าว รู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของชีวิต องค์ความรู้ที่ได้ คือ บุคลิกภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นผลของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ในอดีตเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพล และความต้องการของบุคคลที่ทำให้เขาแสดงออกมา ซึ่งเน้นในเรื่องความต่อเนื่องระหว่างอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสะท้อนมุมมองในอนาคตได้

คำสำคัญ: ประวัติชีวิต; วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ; การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่น

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹อาจารย์ ดร., ² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,

สาขาวิชาสังคมและธุรกิจ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์และสังคม วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1518 ถนนประชากรราษฎร์ ๑ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: raajshivar.s@cit.kmutnb.ac.th

Life History: A tool for Personality Developing of Thai Teenagers

Raajshivar Saetan¹

Phanita Phakdi²

Received:	17 August 2023
Revised:	30 September 2023
Accepted:	23 December 2023

Abstract

The purpose of this article was to: 1) studied the concepts related to 'life history' and the ideas concerning the personality development of Thai teenagers, and 2) analyzed the utilization of life history as a tool for developing Thai teenagers' personality. In this study, The conceptual framework mainly used were culture and personality. The population were 50 engineering students, representatives of Thai teenagers, who engaged in self-exploration for the improvement of their personality. They wrote narratives about themselves, responding to 12 questions covering pre-birth events, preschool age, family and relationships, neighbors and friends, school entry, working age, household establishment age, retirement age, most significant life events, perspectives on Thai society, and on global society, and beliefs about reincarnation. This "life history" is the anthropological research instrument that demonstrates that: 1) individuals who engage in the study of personality, or personality developers comprehend the societal influences on personal differentiation under the social cultivating from their family system, as well as their outlook on current life circumstances. This includes an understanding of how teenagers express their personality through narrative writing. And 2) it is possible to reflect the cultural personality conditions of the aforementioned group of Thai teenagers, which reflection evokes pride and an appreciation to the value of life. The body of knowledge gained is the personality that appears in the present is influenced by continuous development. The events in the past, were influences and the needs of individuals that lead to their expression. This emphasizes the continuity from the past to the present and also reflects perspectives on the future.

Keywords: Life History; Culture and Personality; Personality Development on Teenagers

Type of Article: Academic Article

¹ Dr., ² Assistant Professor Dr.

Department of Applied Science and Social, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, 1518 Pracharat 1 Road, Wongsawang, Bangsue, Bangkok, Thailand, 10800

Corresponding author Email: raajshivar.s@cit.kmutnb.ac.th

บทนำ

การนำเสนอบทความครั้งนี้ คณะผู้เขียนได้แรงบันดาลใจจากการเรียนการสอนในรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการสมาคม เป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าว ซึ่ง “ประวัติชีวิต” (Life History) คือ หนึ่งในกิจกรรมพื้นฐานกิจกรรมแรกที่คณะผู้เขียนได้มอบหมายในการเรียนวิชาดังกล่าว โดยให้ผู้เรียนได้ดำเนินการเขียนเล่าเรื่องราวของตน ซึ่งผู้เรียนจำนวน 50 คน กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงเป็นตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่นไทยตามนิยามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในหัวข้อของบทความนี้ เป้าหมายของกิจกรรมดังกล่าวสำหรับตัวผู้เขียนแล้วจึงเป็นการทำความรู้จักกับผู้เรียนจำนวน 50 คน ว่าแต่ละคนมีพื้นฐานชีวิตเป็นอย่างไร และสามารถคาดเดาถึงความเข้าใจบุคลิกภาพในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้รับการขัดเกลาจากสถาบันครอบครัวของแต่ละบุคคล รวมถึงการวางแผนพัฒนาบุคลิกภาพ และมุมมองที่มีต่อตนเอง สังคมที่อยู่อาศัย และสังคมโลกในอนาคต นอกจากนี้ กิจกรรมการศึกษาประวัติชีวิตยังได้แรงบันดาลใจจาก รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ของผู้เขียน ซึ่งท่านมักจะกำชับเสมอว่า การวิจัยทางมานุษยวิทยานั้น ควรเริ่มทำความเข้าใจมนุษย์ด้วยการทำประวัติชีวิต จะทำให้ผู้สนใจศึกษาเข้าใจเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม บุคลิกภาพ ประวัติชีวิต ชีวิตประจำวัน ครอบครัวและเครือญาติ ทศนคติต่าง ๆ และโลกทัศน์ และชีวิตในอนาคต (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558) จะเป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพที่จะละทิ้งอคติ หรือลดอคติลง

“ประวัติชีวิต มีคุณค่ามาก เพราะในประวัติชีวิตของแต่ละคน คนแต่ละคนมักให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคมที่เฉพาะของเขา ทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน และวัฒนธรรม ประวัติชีวิตมักเปิดเผยให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อเขาอย่างไร และทัศนคติของเขาที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมเป็นอย่างไร และเขาให้น้ำหนักส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมแค่ไหน เช่น ประวัติของหัวหน้าเผ่าต่าง ๆ จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่หัวหน้าเผ่ามีต่อวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี” (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558)

จากข้อความข้างต้นจึงเป็นการยืนยันว่า กิจกรรมการมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนประวัติชีวิตของตนเองนั้น เป็นสร้างความเข้าใจ และสร้างความคุ้นเคยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้งที่จะนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาเพื่อการศึกษาการพัฒนาบุคลิกภาพบนพื้นฐานความเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากยิ่งขึ้น

การศึกษาบุคลิกภาพ (Personality) ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เน้นการศึกษาเล็งดูทารกและเด็ก เช่น การให้อาหาร การหย่านม และการนั่งกระโถน ในขณะที่มุมมองบุคลิกภาพแบบมานุษยวิทยาให้ความสนใจอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อบุคลิกภาพ ข้อโต้แย้งที่ว่าบุคลิกภาพถูกกำหนดโดยพันธุกรรม หรืออิทธิพลของสังคม ยังคงเป็นเรื่องที่ถกเถียง และวิจัยอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่ควรยอมรับคือ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่ได้มาแต่กำเนิด และสิ่งที่ได้จากสภาพการณ์ทางสังคม เป็นเรื่องที่ปรากฏอยู่ในแต่ละบุคคล เพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาตนเองได้ ไม่ใช่จะเจริญเติบโตตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียว วิธีการที่แต่ละบุคคลจะรับรู้ และโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น มีความสำคัญ และมีบทบาทอย่างมากต่อการกำหนดบุคลิกภาพ (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563) ดังนั้น ในทางมานุษยวิทยาจึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกัน โดย Levine (2018) เสนอ 5 ลักษณะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และบุคลิกภาพ คือ 1) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีความเชื่อมโยงกัน

จนแยกจากกันไม่ได้ 2) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ 3) บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ โดยบุคลิกภาพในมุมมองแบบจิตวิทยา โดยรวมของผู้คนจะสะท้อนความเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในวัฒนธรรมนั้น ๆ 4) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านสถาบันหนึ่ง (สถาบันปฐมภูมิ) ในสังคมและวัฒนธรรมไปยังอีกสถาบันหนึ่งในสังคมและวัฒนธรรม (ทุติยภูมิ) และ 5) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพส่งผลซึ่งกันและกันอย่างสมดุล

การพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นไทย ในที่นี้คือ กลุ่มที่กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งได้รับการปลูกฝังความเป็นวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ และสังคม โดยผสมผสานภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และในสถานประกอบการ คิดเป็น ทำเป็น มีฐานคิด และความเป็นผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และคงไว้ซึ่งคุณธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2566) จากสมรรถนะ และค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายที่ท้าทายให้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพนั้นเป็นไปในลักษณะแบบองค์รวม คือ พัฒนาทั้งจากบุคลิกภาพภายใน และภายนอก ประวัติชีวิต จึงเป็นหนึ่งในแนวทางกิจกรรมเสริมสร้างบุคลิกภาพที่แตกต่างจากการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถตัดสินและประเมินบุคลิกภาพได้ทันทีจากภายนอก เช่น การแต่งกาย การวางตนในสถานการณ์ต่าง ๆ หากแต่ประวัติชีวิต จะเป็นพื้นฐานในการให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาบุคลิกภาพสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ตนเอง และย้อนกลับไปพิจารณาความเป็นตัวตนตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อปรับปรุง และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองที่สะท้อนจากภายในไปพร้อมกัน ตลอดจนสามารถเห็นการขัดเกลาเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยแรกของบุคคลที่ขัดเกลาหล่อหลอม และพัฒนาบุคลิกภาพ วัฒนธรรม วิถีชีวิตประเพณีที่ทำให้เห็นได้ผ่านประสบการณ์เรียนรู้จนกระทั่งเจริญเติบโต

บุคลิกภาพและวัฒนธรรม ภายใต้การศึกษาผ่านเครื่องมือประวัติชีวิต จึงเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ในการประยุกต์ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา มาศึกษาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย โดยมีเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

- 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับประวัติชีวิต และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยและ
- 2) วิเคราะห์การใช้ประวัติชีวิตในฐานะเครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดประวัติชีวิต

งามพิศ สัตย์สวณ (2558) ใช้คำว่า “ประวัติชีวิต” (The Life History) เป็นหนึ่งในเทคนิคการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา เมื่อนักมานุษยวิทยามีความสัมพันธ์อย่างดีกับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ จนได้รับความไว้วางใจอย่างดีแล้ว ควรเริ่มใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อเก็บประวัติชีวิต โดยขอให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงชีวิตของเขาอย่างละเอียดตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับชีวิตของเขา เช่น เรื่องครอบครัว เครือญาติของเขา เพื่อนบ้าน ทักษะคติของเขาต่าง ๆ ที่มีต่อการเมือง เศรษฐกิจ การค้าในหมู่บ้าน ศาสนา การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ รวมถึงโลกทัศน์ และประวัติชีวิตมีคุณค่ามาก เพราะในประวัติชีวิตของแต่ละคน มักให้

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคมที่เฉพาะของเขา ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน และวัฒนธรรม ประวัติชีวิตมักเปิดเผยให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อเขาอย่างไร เช่นเดียวกับ นฤพนธ์ ด้วยวิเศษ (2566) ได้อธิบาย Life History ไว้ในคำศัพท์ทางมานุษยวิทยาว่า เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม โดยการสืบประวัติ และประสบการณ์ของบุคคลในช่วงใดช่วงเวลาหนึ่ง นักมานุษยวิทยาจะสนใจประวัติศาสตร์ชีวิตของกลุ่มคนในท้องถิ่น ชนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มคนที่ไม่มีอำนาจ การศึกษาประวัติศาสตร์ชีวิตทำโดยการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ตัวต่อตัว และยังใช้เป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองและทางเพศของบุคคลนั้น ขณะเดียวกันยังได้รวบรวมความเข้าใจถึงคุณค่าของประวัติชีวิตจากนักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน จับใจความเป็นแนวคิดสั้น ๆ ดังนี้

1) Ruth Benedict มองว่า คุณค่าของประวัติชีวิตอยู่ตรงที่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว

2) Clyde Kluckhohn เสนอว่า ประสบการณ์จะสะท้อนความเป็นมนุษย์เจ้าของประวัติที่มีชีวิตอยู่ในโลก การมองปรากฏการณ์นิยมจะช่วยให้เข้าใจประวัติชีวิต และประสบการณ์ของบุคคล

3) John Dollard (1949) พิจารณาประวัติชีวิต 3 ลักษณะ คือ 3.1) ประวัติชีวิตสามารถเสนอออกมาเป็นข้อเขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับข้อเขียนของนักประวัติศาสตร์ 3.2) การสะท้อนตัวตนของบุคคลเป็นข้อมูลสำหรับการตีความ ข้อเขียนเกี่ยวกับประวัติชีวิตคือข้อมูลชนิดหนึ่ง และตัวตนของคนเขียนก็อาจปรากฏอยู่ในประวัติชีวิตนั้น และ 3.3) บริบทประวัติศาสตร์ในประวัติชีวิตและเรื่องเล่าของชีวิตอาจเป็นเรื่องเฉพาะส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเรื่องราวที่ถูกเขียนกับตัวผู้เขียนเอง

นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิต คือ อัตชีวประวัติ (Autobiography) หมายถึง เรื่องราวของบุคคลที่เขียนขึ้นโดยบุคคลนั่นเอง เนื้อหาเล่าถึงชีวิตส่วนตัวที่ไม่มีใครเคยรู้มาก่อน หรือไม่เคยถูกเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน การเขียนประวัติชีวิต เป็นงานเขียนร้อยแก้ว จัดเป็นงานเขียนประเภทสารคดีประเภทหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านใช้เป็นตัวอย่าง หรือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต โดยใช้ภาษาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะการเขียนประวัติบุคคลสำคัญ อาจนำเรื่องด้วยการบอกลักษณะเด่นของประวัติชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ด้วยการกล่าวถึงเกียรติประวัติ หรือประวัติในช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตของบุคคลนั้น โดยเฉพาะตอนที่เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ รวมทั้งเกียรติประวัติที่บุคคลนั้นได้รับ ตอนสรุปอาจให้ข้อคิดที่ได้จากประวัตินั้น ๆ (Wikipedia, 2023; อลงกรณ์ พลอยแก้ว, 2564) ซึ่ง นักเขียนชีวประวัติมักจะเขียนประวัติจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ และจากความคิดเห็นของตนเอง แต่นักเขียนอัตชีวประวัติเขียนจากความทรงจำของตนเอง ซึ่งใกล้เคียงกับบันทึกความทรงจำ (Memoir)

สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นประวัติชีวิต และอัตชีวประวัติ จึงมีจุดร่วมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือบันทึกความเป็นอยู่ของบุคคลในระหว่างชีวิตโดยรวม มักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิต และความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ๆ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ประวัติชีวิตมักถูกใช้ในวิชาชีววิทยา สังคม และวิจัยคุณภาพเพื่อให้เข้าใจและวิเคราะห์ประสบการณ์และความเป็นอยู่ของบุคคลในบริบททางสังคม ส่วนใหญ่เรื่องราวในประวัติชีวิตจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สำคัญ ประสบการณ์ส่วนตัว และความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ในชีวิตของบุคคลนั้น ๆ โดย Buripakdi (2013) คือ ผู้สนใจศึกษาแนวคิดชาติพันธุ์

วรรณาเชิงอัตชีวประวัติ (Autoethnography) เสนอจุดร่วมที่ว่า แนวคิดชาติพันธุ์วรรณาเชิงอัตชีวประวัติ และการเขียนแนวชาติพันธุ์นิพนธ์ปัจเจกชน เพื่อที่จะเข้าใจโลกของการเขียนจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญให้ดีขึ้น โดยกล่าวถึงจุดยืนที่สำคัญ คือ การแสดงออกตัวตน ปลดปล่อยนักเขียนให้เป็นอิสระ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่าน และผู้เขียน เป็นความเชี่ยวชาญบ่มเพาะจากประสบการณ์ และความรู้อันแท้จริงมาจากข้างใน จึงสอดคล้องกับความตั้งใจของผู้เขียนที่จะใช้วิธีการเขียนประวัติชีวิต หรืออัตชีวประวัติของผู้เรียนวิชาพัฒนาศิลปะมาตอบโจทย์เพื่อเข้าใจ และเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพ และการอบรมบ่มเพาะความรู้อันแท้จริงที่มาจากพลภายในของวัยรุ่นไทย

2. แนวคิดวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคล โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างมีกฎเกณฑ์ และจะแทรกซึมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทที่คาดหวังของบุคคลว่ามีอยู่ในบทบาทใด จะมีพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คอยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องต้องกัน เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นส่วนผสมผสานของค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ อุดมคติ ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพทางสังคมของสมาชิกด้วย (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563)

งานเขียนนี้ ยังไม่ได้สะท้อนแนวคิดบุคลิกภาพในเชิงจิตวิทยามากนัก หากแต่เป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจบุคลิกภาพในเชิงวัฒนธรรมและการหล่อหลอมขัดเกลาเลี้ยงดูของวัยรุ่น ดังนั้น วัฒนธรรมในที่นี้เป็นนิยามตามมโนภาพวัฒนธรรมว่า คือ หนทาง หรือวิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์ในสังคมต่าง ๆ สร้างมาเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานเพื่อการมีชีวิตรอด ซึ่งทางมานุษยวิทยามองวัฒนธรรมสากล ประกอบด้วย ระบบครอบครัว และเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา ศาสนาและความเชื่อ การแพทย์และสาธารณสุข การสื่อสาร ศิลปะและนันทนาการ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558)

แนวคิดด้านวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ LeVine (1982) เสนอไว้ในเอกสารวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563) พบว่ามี 5 คุณลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจนแยกจากกันไม่ได้ โดยนำแนวคิดวัฒนธรรมสัมพันธ์ หรือวัฒนธรรมเปรียบเทียบ (Cultural Relativism) ผสมกับแนวคิดจิตวิทยาภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า ความเชื่อ และกิจกรรมของมนุษย์ ควรได้รับการเข้าใจบนพื้นฐานของวัฒนธรรมเป็นหลักการที่เป็นความจริงโดยไม่ต้องพิสูจน์ ดังนั้นวัฒนธรรมคือบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพคือวัฒนธรรม

2) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ มองว่า มนุษย์ได้พัฒนาการตอบสนองที่ปรับให้เข้ากับสภาพของสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตน การดำเนินชีวิตของมนุษย์จะลดทอนความเจ็บปวดทุกข์ยาก แต่จะเพิ่มเติมให้เกิดความสุขสบาย การดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีอะไรแน่นอน ดังนั้นวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงมีอิทธิพลในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล

3) จิตวิทยามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ แนวคิดนี้เป็นเรื่องราวการวิเคราะห์บุคลิกภาพตามมิติทางด้านจิตวิทยาทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรมทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยาเป็นเหตุของ

พฤติกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลในฐานะมีความเป็นอิสระที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล รวมถึงการเลือกใช้ปมโอดิปัส (Oedipus Complex) มาใช้วิเคราะห์การศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการที่ก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมจนกระทั่งการหล่อหลอมให้เกิดบุคลิกภาพในความเป็นปัจเจกของบุคคล

4) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นโครงสร้างรากฐานของสังคม ในทางตรงกันข้ามโครงสร้างทางสังคมส่งผลต่อโครงสร้างบุคลิกภาพพื้นฐานของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ และส่งผลต่อสถาบันขั้นที่สอง คือ สถาบันชดเชยทางสังคม บุคลิกภาพจึงเป็นสื่อกลางซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้บุคคลหนึ่งจากสถาบันทางวัฒนธรรมขั้นต้น เปลี่ยนผ่านการหล่อหลอมชดเชยไปยังอีกสถาบันทางวัฒนธรรมขั้นรองอีกลักษณะหนึ่ง

5) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพส่งผลซึ่งกันและกันอย่างสมดุล ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า บุคลิกภาพและสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนประกอบต่าง ๆ พึ่งพิงกันและกัน แต่ละระบบต้องการการดำรงอยู่ และสร้างความต้องการด้านพฤติกรรมของบุคคล สร้างบุคลิกภาพที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยา วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจึงเป็นเนื้อหาวิชาที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวมากกว่าจะแยกจากกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมและบุคลิกภาพเกี่ยวข้องกัน วัฒนธรรมส่งผลต่ออิทธิพลต่อโครงสร้างการอบรมชดเชยทางสังคมสะท้อนบุคลิกภาพของบุคคลของแต่ละวัฒนธรรมในบุคลิกภาพรวม และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดที่ว่าบุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง และวัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อกันอย่างสมดุล เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาอธิบายการศึกษาปรากฏการณ์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพในลักษณะร่วมสมัยจนถึงปัจจุบัน

3. การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่น

Kantu (2021) ทำการวิจารณ์หนังสือ “Adolescents, families, and Social Development: How Teens construct their worlds” แต่งโดย Judith G. Smetana (2011) ดำเนินการวิจัยกลุ่มวัยรุ่นซึ่งพบว่า คนส่วนใหญ่มองวัยรุ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่สร้างปัญหาจริง ๆ แล้วเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากบุคลิกภาพ นิสัย และพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตามธรรมชาติ โดยกล่าวถึงสภาวะวัยรุ่นในแบบนักจิตวิทยา คือ เป็นวัยที่เริ่มเติบโต และออกห่างจากความรักฉันทครอบครัว วัยรุ่นเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และเริ่มหาความรักแบบโรแมนติกกับเพศตรงข้าม และเริ่มแสดงจุดยืนในความคิด และคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ และตัวตน วัยรุ่นได้รับอิทธิพลรอบข้างจากกระแสสังคม ความเชื่อ หลักปฏิบัติในสังคมจากพ่อแม่ เพื่อน และคนรอบข้าง

ด้วยบทความนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัยรุ่นไทยส่วนใหญที่กำลังศึกษาสาขาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยณัฐกานต์ เพ็งขจร (2558) ศึกษาสมรรถนะจำเป็นของวิศวกรไทย พบว่า สมรรถนะสำคัญที่วิศวกรไทยต้องปรับปรุงคือทักษะในการสื่อสาร จากสมรรถนะ 33 ตัวบ่งชี้ผู้วิจัยจัดกลุ่มแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะด้านวิชาชีพ (Career Competency) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ (Leadership Competency) สมรรถนะส่วนบุคคล (Individual

Competency) สมรรถนะด้านการจัดการ (Managerial Competency) และสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Building Relationship Competency) โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์จะสอดคล้องกับกิจกรรมการเขียนประวัติชีวิตของวัยรุ่นไทย ความท้าทายอีกประการหนึ่งที่ผู้เขียนเชื่อว่าจะเป็น การตอบโจทย์การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย คือ บุคลิกภาพตามคุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา (ทัศนีย ชอยกิตติพันธ์, 2565) พบว่า 1) ยุววิศวกรสันติภาพ หมายถึง เยาวชนที่มีนิสัยรักสันติ สามารถสร้างสันติภายในตนได้ มีทัศนคติในการมองโลกตามความเป็นจริง มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนมีจิตสาธารณะและปรารถนาที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 2) คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา ได้แก่ การมีสันติภายใน มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และพึ่งพาตนเองได้ มีจิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้างและเจรจาด้วยปัญญา เป็นนักประนีประนอม เป็นผู้สามารถนำความรู้ หลักธรรมทางศาสนาและกระบวนการพุทธสันติวิธีไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติสุข ในเรื่องการมีเป้าหมายอุดมการณ์ ได้แก่ การเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นว่าสันติวิธีเป็นวิถีทางก้าวข้ามความขัดแย้ง สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง และผู้อื่น การอุทิศตน เสียสละ เป็นผู้ให้และแบ่งปัน วิศวกรสันติภาพจึงเป็นแนวโน้มในอนาคตที่สามารถวิเคราะห์จากประวัติชีวิตของวัยรุ่นแต่ละคนโดยนำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์ต่อไป

กรอบในการวิเคราะห์

ประวัติชีวิต	ภาพสะท้อน	วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ
เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียง	➡	ครอบครัว เครือญาติและความสัมพันธ์
วัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน	➡	การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา
สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อ สังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด	➡	การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนาและความเชื่อ

ภาพ 1 กรอบการวิเคราะห์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

ผลการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในเบื้องต้น คณะผู้เขียนสามารถอธิบายวัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นโดยเลือกยกตัวอย่างเพียงบางคนที่เขียนถึงกรณีศึกษาที่น่าสนใจนำมาวิเคราะห์ในฐานะตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งขอนำเสนอ 3 ประเด็นจากคำถาม 12 ข้อ ดังนี้

1. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจากการบอกเล่าเรื่องราวครอบครัว เครือญาติและความสัมพันธ์

จากประเด็นคำถามที่ประกอบด้วย เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้านใกล้เคียง จะสะท้อนภาพที่ว่าโครงสร้างของครอบครัววัยรุ่นนั้นมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือ มีขนาดเล็กมีความเป็นอิสระสูงแต่ห่างเหินจากญาติพี่น้องบิดา มารดาต่างหาทางประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว และเลี้ยงดูบุตรของตนอย่างดี เบื้องต้นฝ่ายมารดาจะทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตร และให้สามีเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อบุตรหย่านมฝ่ายภรรยาจะเริ่มหาทางประกอบอาชีพเพื่อจุนเจือครอบครัว และนำบุตรไปฝากสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือฝากให้ปู่-ย่า-ตา-ยาย เลี้ยงดูจำนวนบุตรแต่ละครัวเรือนจะมีบุตรประมาณ 1-2 คน แต่ไม่เกิน 5 คน เหมือนเช่นอดีต วัยรุ่นบางรายผ่านการขัดเกลาเลี้ยงดูอาศัยอยู่กับปู่-ย่า-ตา-ยาย ส่วนใหญ่วัยรุ่นจะเติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาตามระบบการศึกษาภาคบังคับจนกระทั่งศึกษาในระดับปริญญาตรี บุคลิกภาพของวัยรุ่นจึงเติบโตมากับผู้อาวุโส ซึ่งวัยรุ่นกลุ่มนี้จะแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้ใหญ่

คำถามที่เกี่ยวกับการศึกษาบุคลิกภาพที่ผ่านการหล่อหลอมจากครอบครัว จะทำให้วัยรุ่นรู้จักที่จะกลับไปพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะคำถามที่ว่า เหตุการณ์ก่อนกำเนิดเป็นอย่างไร เนื่องจากเจ้าตัวจะไม่รู้เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ความห่างเหิน และช่องว่างในครอบครัวของวัยรุ่นแคบลง จากคำบอกเล่าของวัยรุ่น เช่น “...ตอนท้องแม่จะกินตลอดเวลา เช่น นมกับผลไม้ กินแล้วจะไม่มีอาการแพ้ ถ้าไม่กินจะมีอาการแพ้ท้องอยากกินกุ้งมาก ๆ ในทุก ๆ วัน...” “...แม่บอกดีใจมากทุกคนต่างช่วยกันตั้งชื่อให้ลูก เพื่อนบ้านก็มาแสดงความยินดี ระหว่างตั้งครรภ์ แม่คอยอ่านหนังสือให้ผมฟังตลอด พูดกับผมให้ความอบอุ่นจนผมลืมตาโลก” “เรื่องการอบรมสั่งสอนพ่อและแม่ก็จะสอนให้ฉันเป็นคนดี มีน้ำใจ ไม่ให้เอาเปรียบผู้อื่น และสอนให้รู้จักทำบุญสร้างกุศล และสอนให้นึกถึงผู้อื่นเสมอ” นี่คือนิยามของวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวที่อบอุ่นขัดเกลาเลี้ยงดูด้วยความรัก และเอาใจใส่

วัยรุ่นบางรายเล่าให้ฟังว่า “...ผมเป็นคนชอบกัดจุกนมขวด และอมนิ้วมาก ๆ เป็นเด็กที่ชอบคลานไปมาและกินเยาะมาก” “ถ้าจะเล่าตอนเด็ก ๆ ประมาณช่วงที่ยังพูดไม่เป็นจะหาอะไรเข้าปากไปทั่ว แม่เล่าว่าเคยจะจับแมวมานาคาบเล่นจนแมวเต็มปาก” ซึ่งก็สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวทางของ Sigmund Freud ที่ว่า ทารกแรกเกิดจะมีความสุขในการทำกิจกรรมด้วยปาก เช่น การดูด การเคี้ยว การเล่นด้วยเสียง หากพัฒนาการช่วงนี้ไม่สมบูรณ์ก็จะชอบหาความสุขด้วยปาก เช่น กินจุบ กินจิบ ชอบพูดคุ้ย เป็นต้น

บางกรณีวัยรุ่นก็เติบโตมากับครอบครัวขยาย (Extended Family) สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันฉันท์ญาติ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีพื้นเพเดิมจากต่างจังหวัด ครอบครัวประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน เหลน อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน วัยรุ่นที่เติบโตมากับครอบครัวลักษณะนี้จะเห็นการให้อำนาจในการตัดสินใจผ่านผู้อาวุโสที่สุดในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นบางคนบิดา มารดาเสียชีวิต

ทำให้เติบโตมากับยาย และน้าสาว 3 คน ช่วยขัดเกลาบรูณธรรมเลี้ยงดูมาอย่างดี วัยรุ่นคนนี้ กล่าวถึงบุคลิกภาพของตนเองว่า “...เป็นคนชอบอยู่คนเดียว ไม่ค่อยมีเพื่อน ชี้ง่าย ชอบสังเกต ชอบนอนมองท้องฟ้าและคิดไปต่าง ๆ นานา” จากคำบอกเล่า แม้ว่าตนเองจะขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ เสมือนหนึ่งจะทำให้ประสบปัญหาด้านพัฒนาการ แต่ยังมีชีวิตที่ดีที่ได้บุคคลรอบข้างขัดเกลาล้างดู และชดเชยส่วนที่ขาดหายไปจากชีวิต

ทั้งนี้ การศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพยังพบว่า วัยรุ่นบางรายเติบโตมากับการสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่าร้างบิดา หรือมารดามีคู่ครองใหม่ หรือสมรสใหม่ โดยมีการเขียนในประวัติชีวิตระบุว่า “ชอบอยู่กับตามากกว่าพ่อเลี้ยง และแม่ เพราะตาเป็นคนเลี้ยงดูมาตั้งแต่แรก อยากกินอะไรตาก็จะซื้อ หรือของเล่น ยายก็จะซื้อให้ พอยายเสียพ่อเลี้ยง และแม่ก็มารับไปเลี้ยง ตอน ป. 4 ตอนแรกก็ร้องไห้ไม่อยากจากตาไปไหน ทุกวันนี้ก็ยังมีตาที่คอยห่วงใย...” ซึ่งวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวหย่าร้างยังเล่าต่อว่า “ตอนเป็นเด็กจะมีนิสัยซุกซน เช่น จะเดินไปรื้อของ ทำของพัง ไปอยู่เล่นบ้านคนอื่นนาน ๆ ใครมาเรียกไม่ยอมกลับบ้าน เพราะอยากเล่นของเล่นของเพื่อนจนตายายต้องซื้อให้โดยที่ตนเองไม่ต้องไปเล่นบ้านเพื่อน” บุคลิกภาพดังกล่าวจึงแสดงออกมาในลักษณะค่อนข้างก้าวร้าว แต่สามารถพัฒนาอารมณ์ความรู้สึกให้สามารถเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีคุณภาพได้

2. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจากการขัดเกลาทาสังคมและการศึกษา

จากประเด็นคำถามประกอบด้วยวัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน

2.1 วัยเข้าเรียน และการทำงาน พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ก่อนปฐมวัยระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากผ่านการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วส่วนใหญ่มุ่งหน้าเข้าศึกษาต่อในระบบอาชีวศึกษา คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ด้วยเป็นช่วงที่ผู้นำของประเทศรัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบอาชีวศึกษาเพื่อเน้นการเรียนในสายวิชาชีพมากกว่าการเรียนรู้เพื่อความรู้ทางวิชาการ ด้วยการสร้างแรงจูงใจผ่านวลีสำคัญ เช่น “เรียนสายอาชีพจบแล้วมีงานทำ มีงานรองรับทันที” โดยวัยรุ่นกลุ่มที่ศึกษาดังกล่าวเลือกเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาประจำจังหวัด หรือวิทยาลัยเทคนิค จากคำบรรยายสะท้อนระบบการศึกษา เช่น “ที่เทคนิคเป็นที่ ๆ สนุกมาก ปีแรกจะเลือกในสาขาที่ไม่ถนัดที่สุด คือ สถาปัตย์ จึงลาออกแล้วเริ่มใหม่ในสาขาไฟฟ้ากำลัง เป็นสาขาที่ทำให้มีวิชาติดตัว และสามารถเรียนรู้อะไรหลาย ๆ อย่างจนกระทั่งจบ ปวช.” นั่นคือ การศึกษาสะท้อนบุคลิกภาพที่มีความสุขกับการเรียน และนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้

ทั้งนี้ ยังมีวัยรุ่นบางคน มีพฤติกรรมในทางตรงกันข้าม คือ ไม่สนใจการศึกษา “เป็นคนที่ไม่ตั้งใจเรียนมากกว่าจนเกรดออกมาไม่ค่อยดี ที่หนักที่สุดตอนมัธยมติด ร 9 ตัว เกือบไม่ได้เรียนต่อ จึงเริ่มปรับปรุงตนเองแก้ไขใหม่จากที่ไม่เคยเรียนพิเศษก็เริ่มเรียน หรือเรียนเสริมซัมเมอร์” ซึ่งจากเรื่องเล่าวัยรุ่นพยายามที่จะหาหลักการป้องกันตนเองเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และบุคลิกภาพดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Skinner (2011) ที่ว่า พฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจจากพฤติกรรมในอดีตส่งผลให้บุคคลไม่อยากจะทำพฤติกรรมนั้นอีก ถ้าหากมีสิ่งเร้าหรือสถานการณ์อย่างเดิมปรากฏ จึงใช้วิธีการเสริมแรงทางลบ คือ พยายามถอยสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ตามเป้าหมายออกไป จากนั้นจึงหันกลับมาตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และได้ลองฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพ โดยตัวแทนวัยรุ่นเล่าว่า “ผมไม่เคยทำงาน แต่เรื่องฝึกงานก็หนักมาก ๆ และเหนื่อย

ตอน ปวช. ต้องรับงานตลอด แต่ปวส. จะเป็นงานที่รู้สึกสนุกมากที่สุด เพราะเป็นงานที่เราชอบ คือ ช่างซ่อมบำรุง และมีไปทำอาสาภัยในยามว่าง” ซึ่งเรียกได้ว่านอกจากจะค้นพบอาชีพในอนาคตที่ตนถนัดตามบุคลิกภาพแล้ว ยังมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม โดยเป็นอาสาภัยในยามว่าง ดังภาพ 2

ภาพ 2 บันทึกประวัติชีวิต และบุคลิกภาพตัวแทนวัยรุ่นไทย (โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล)

2.2 วัยครองเรือน และวัยเกษียณ เป็นมุมมองที่วัยรุ่นวางแผนในอนาคตว่าตนจะทำชีวิตให้เป็นเช่นไร ซึ่งบางคนก็เลือกที่จะใช้ชีวิตโสด บางคนก็มีแผนที่จะสร้างครอบครัว ส่วนใหญ่ก็เลือกที่สร้างฐานะและครอบครัว โดยแสดงความคิดเห็นว่า “...สำหรับผมแล้ว ณ ปัจจุบันมีคนที่คุณหาเจอใจกันอยู่ยังไม่ถึงขั้นคิดจะแต่งงานผูกมัดถาวรกัน แต่ในอนาคตแล้วผมอยากมีครอบครัว มีลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล มีภรรยาที่แสนอบอุ่น ไม่ต้องเป็นคนที่ยาวเลืกลูกก็ได้ อยากได้คนที่เก่งในการใช้ชีวิต รู้จักผ่อนปรนกับหลาย ๆ สิ่ง ไม่ต้องการครอบครัวใหญ่ มีลูกสักคน เลี้ยงดูเขาให้ดีที่สุด ทำให้เขามีชีวิตที่สุขสบาย” “ผมอยากจะมีภรรยาที่คอยซัพพอร์ต (สนับสนุน) เข้าใจผม และยอมรับข้อดีข้อเสียของผม และสิ่งที่ยากมีมากที่สุดคือ ลูก อยากมีลูกชายลูกสาวอย่างละคน ผมจะเลี้ยงดูพวกเขา และมอบความรักให้พวกเขา คอยเฝ้าดูพวกเขาเติบโต คอยสั่งสอนพวกเขาให้กลายเป็นคนดีมีทัศนคติที่ดีเป็นที่รัก และเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น” “อยากไปทำงานในที่สามารถเลี้ยงดูได้ ไม่ตามใจจนเกินไป มีระเบียบ มีเวลาให้ครอบครัว ใช้เวลาร่วมกัน” บางส่วนจากการให้สัมภาษณ์ในประวัติชีวิต สะท้อนมุมมองบุคลิกภาพการสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์แบบในลักษณะครอบครัวเดี่ยว พร้อมมีทายาท หรือสมาชิกที่เป็นคนดีให้กับสังคม ในขณะที่บางคนครองตนเป็นโสดจะแสดงความคิดเห็นว่า “ไม่อยากใช้ชีวิตคู่ เพราะการดูแลตนเองก็ยากแล้วคงไม่สามารถดูแลคนอื่น คิดว่าอยู่เป็นโสดอย่างนี้ไปดีกว่า” “...วัยครองเรือนเป็นวัยที่ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น ภาระรายจ่ายทุก ๆ อย่างในบ้านเองทั้งหมด จึงต้องมีงานที่ดีทำให้ได้ มีอาชีพที่ดีและมั่นคงให้ได้เสียก่อน และส่วนตัวไม่คิดจะมีคู่ เพราะไม่อยากผูกพัน” นอกจากนี้ยังพบลักษณะของการครองเรือนแบบทดลองอยู่ก่อนแต่ง เช่น คำกล่าวที่ว่า “...ผมมีแผนเรากำลังเรียนทั้งคู่ เมื่อเรียนจบจะย้ายมาอยู่ด้วยกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างฐานะครอบครัวก่อน ผมอาจจะยังไม่แต่งงาน การคบหาใจกันไปก่อนครอบครัวทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้ และสนับสนุนดีทุกอย่าง”

สำหรับวัยเกษียณ วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่วางแผนที่จะสร้างชีวิตให้มั่นคง และใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ เข้าใจการใช้ชีวิตมากขึ้น เช่นคำกล่าวที่ว่า “ผมในวัยเกษียณอาจจะเป็นตาแก่ ๆ อ้วน ๆ จากการที่ทำงานจนถึง

วัยเกษียณ มีบ้าน มีรถ มีเงินเก็บสักก้อนมากพอที่จะไม่ต้องลำบากลูกหลาน พออยู่พอกิน มีพื้นที่ปลูกผักเล็ก ๆ มีสุนัขเป็นเพื่อนคลายเหงาสักตัว รอสาร์-อาทิตย์ หลาน ๆ จะมาเยี่ยมมาหาวัยเกษียณของคนแก่ คงมีความสุขกับการตื่นเช้ามานั่งในสวนจิบบาแฟ เที่ยงก็ดูทีวี ตอนบ่ายแก่ ๆ ก็ออกมาบำรุงพืชผักสวนครัว ตอนเย็นก็แวะเดินเล่นพ่วนคลายทักทายเพื่อนบ้าน คุยเล่นกับหลาน ๆ ที่กลับมาจากโรงเรียนแค่นี้ก็เพียงพอ” นั่น คือ ภาพสะท้อนของบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละช่วงวัยในลักษณะภาพจำว่า เคยเห็นบุคคลอาวุโสในครอบครัวเป็นอย่างไรก็จะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสรีระที่เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพเพื่อการดำรงตนอย่างมั่นคง อีกทั้งความพยายามลอกเลียนแบบบุคลิกภาพที่ตนเคยประทับใจมาปรับใช้ในการใช้ชีวิตวัยเกษียณอย่างมีคุณค่า

3. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพสะท้อนมุมมองการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนาและความเชื่อ

จากประเด็นคำถามประกอบด้วยสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อสังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก และความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ดังนี้

3.1 เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีภาพสะท้อนความคิดเห็นของวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนความไม่เท่าเทียมทางสังคม เช่น คำกล่าวที่ว่า “...ผมหวังว่าจะได้เห็นความปรองดองกันทั้งบริบททางสังคมและการเมือง ซึ่งเห็นความมุ่งมั่นของเยาวชนไทยที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงโดยที่ประเทศไทยเดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทะเลาะกัน ช่วยกันทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้น ปราศจากความยากจน เป็นที่ที่ทุกคนมีความเท่าเทียม มีการศึกษา และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ร่วมกันแบ่งปันไอเดียสำหรับการพัฒนาลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดความเท่าเทียมกัน” “คุณภาพชีวิต หรือทางเลือกต่าง ๆ ต้องทำเพื่อเอาตัวรอดก่อนเป็นอย่างแรกเสมอ คุณค่าคนที่ภายนอกต้องแข่งขันกันเพื่อตัวเอง”

3.2 ศาสนาและความเชื่อ ในที่นี้ผู้เขียนคงให้น้ำหนักเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ซึ่งวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นในมิติทางศาสนา และความเชื่อทางศาสนา เพราะความเชื่อทางศาสนานั้นแต่ละบุคคลได้รับการถ่ายทอดความเชื่อตามการปลูกฝังของแต่ละครอบครัว คือ ครอบครัวนับถือศาสนาใด ตนก็จะนับถือตาม และยังคงมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น “คนเราเกิดมาเพื่อชดใช้เวรกรรมที่ทำไว้ในอดีตชาติ ใครทำกรรมดีก็เกิดมาดี ใครทำกรรมชั่วไว้ก็เกิดมาไม่ดี” หากแต่การกลับชาติมาเกิดถ้าเป็นไปได้ และเลือกได้จะเป็นให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น “ถ้าเลือกได้ อยากเกิดเป็นคนเก่งทุกอย่างทำอะไรมีแต่คนมอง ให้กำลังใจ เช่น เล่นกีฬาเก่ง เก่งงานศิลปะ เรียนเก่ง อยากเป็นคนที่ยั่งยืนกว่านี้ มีเงินมีทองใช้” “อยากกลับมาเกิดเป็นคนที่มีค่าของความทรงจำเดิมอยู่ และเกิดในครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะ ไม่ต้องสูงก็ได้เพราะจะได้เปรียบเรียนรู้ไว ตัดสินใจไว ไต่ไกวในทุกด้าน” วัยรุ่นบางรายก็เปรียบเทียบให้ตนเองนั้นเป็นสัตว์ที่มีอิสระเสรีภาพ “ถ้าเลือกได้ ผมอยากเกิดเป็นนก เพราะรู้สึกถึงอิสระของการใช้ชีวิต ของการไปเที่ยวแบบอิสระ หากเป็นนกคงอิสระมากกว่าเป็นมนุษย์ เพราะตอนเป็นมนุษย์มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่สามารถไปได้ด้วยข้อจำกัดทางการเงิน หรือการห้ามปรามจากครอบครัว บางครั้งมองนกบินผ่านไปมาแล้วรู้สึกอิจฉา” แสดงให้เห็นว่า อะไรที่ในชาตินี้ที่ตนเองขาดหาย หรือยังไม่ได้รับตามความต้องการก็จะสามารถเติมเต็มจากการเกิดใหม่ในโลกหน้า

บทสรุป

จากการศึกษาบุคลิกภาพของวัยรุ่นในมิติทางด้านวัฒนธรรมเชิงมานุษยวิทยาโดยการนำเครื่องมือวิจัยสำคัญที่เรียกว่า “ประวัติชีวิต” มาเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจกลุ่มวัยรุ่นเพื่อสร้างความเข้าใจที่นำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพในลำดับต่อไป แสดงให้เห็นว่า งานเขียนครั้งนี้พยายามตอบโจทย์ที่ว่า 1) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง (วัฒนธรรม --> บุคลิกภาพ --> วัฒนธรรม) โดยวัฒนธรรมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สถาบันปฐมภูมิ (Primary Institutions) และสถาบันทุติยภูมิ (Secondary Institutions) ซึ่งสถาบันปฐมภูมิ คือ โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และพฤติกรรมที่กลุ่มวัยรุ่นได้รับการปลูกฝังเลี้ยงดูผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ และความสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม สถาบันทุติยภูมิ ประกอบด้วยองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่หล่อหลอมเลี้ยงดู ส่งเสริมสนับสนุนให้วัยรุ่นสร้างบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสมต่อจากสถาบันครอบครัวและเครือญาติ เช่น สถาบันการศึกษา ศาสนา ศิลปะ การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ สะท้อนบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่เหมาะสมภายใต้การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในสังคม และ 2) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นสัมพันธ์ และส่งผลซึ่งกันและกัน (วัฒนธรรม <--> บุคลิกภาพ) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยสามารถสะท้อนบุคลิกภาพในความเป็นปัจเจกเชิงจิตวิทยาที่ผ่านการขัดเกลาอบรมเลี้ยงดู และสะท้อนบุคลิกภาพภาพรวมในฐานะกลุ่มวัยรุ่นไทยที่ดำรงชีวิตตามปกติ เช่น เป็นวัยที่เริ่มเติบโต และออกห่างจากความรักฉันทครอบครัว วัยรุ่นเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และเริ่มหาความรักแบบโรแมนติกกับเพศตรงข้าม และเริ่มแสดงจุดยืนในความคิด และคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ และตัวตน วัยรุ่นได้รับอิทธิพลรอบข้างจากกระแสสังคม ความเชื่อ หลักปฏิบัติในสังคมจากพ่อแม่ เพื่อน และคนรอบข้าง เตรียมพร้อมเข้าสู่บุคลิกภาพในวัยทำงานตามสมรรถนะของผู้ประกอบอาชีพด้านวิศวกรรม คือ มีบุคลิกภาพตรงตามวิชาชีพ แสดงจุดยืนภาวะผู้นำ คำนึงถึงความถนัดส่วนบุคคล คำนึงถึงการจัดการใช้ชีวิต และการวางแผนชีวิต สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมที่ตนเลือกอาศัยอยู่ ความท้าทายต่อไปคือ วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นจะแสดงจุดยืนในฐานะผู้ใหญ่ที่มีสันติภาพความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ พึ่งพาตนเองได้ แม้จิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง เจรจาด้วยปัญญา ประณีประนอม สามารถนำความรู้ หลักธรรมทางศาสนาและกระบวนการสันติวิธีไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. บทความวิชาการนี้สามารถพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยาในโอกาสต่อไปได้ จากการศึกษาภาพรวมว่า ประวัติชีวิต สามารถเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจในเบื้องต้นควรนำมาเป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้กับการศึกษาบุคลิกภาพของวัยรุ่น หรือวัยอื่น ๆ ได้

2. เนื่องจากการศึกษาประวัติชีวิตในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้วิจัย หรือผู้เผยแพร่ควรศึกษาข้อมูลการให้สิทธิ์กับเจ้าของข้อมูล การรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย และนำไปใช้ให้ถูกต้องประสงค์ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาต

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ

ประวัติศาสตร์ เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย อาจจะยังไม่ใช่เป็นเครื่องมือที่สร้างการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพทั้งภายใน และภายนอก หากแต่ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ให้ผู้สนใจพัฒนาการของบุคคลเข้าใจพัฒนาการของบุคคลนั้น ๆ จากการบอกเล่าในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจเพื่อการพัฒนาชีวิต Lazarus (1977) และ McAdams, Rebecca, and Jennifer (2021) เชื่อว่า บุคลิกภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นผลของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ในอดีตเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพล และความต้องการของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งเน้นในเรื่องความต่อเนื่องระหว่างอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสะท้อนมุมมองในอนาคตได้ ข้อมูลอาจได้มาจากสมาชิกในครอบครัว บันทึกร่างต่าง ๆ หรือบุคคลใกล้ชิด วิธีนี้อาจจะเกิดข้อจำกัดได้ถ้าบุคคลให้ข้อมูลโดยละเอียดรายละเอียดบางส่วน เช่น เวลาเกิด โดยอดีตชีวิตมีรากฐานมาจากการสังเกตโครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละคน จึงทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจ วิธีการแก้ไขปัญหาสัมพันธภาพกับผู้อื่น และการรับรู้ตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ โดยผู้เขียนประวัติศาสตร์สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามถิ่นที่ตนกำเนิดในรูปแบบการถูกขัดเกลาเลี้ยงดูผ่านครอบครัว การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจและฐานะของครอบครัว การเมือง ความเชื่อทางศาสนา การสื่อสาร สุขภาวะอนามัย ศิลปะ และนันทนาการ ทั้งนี้ยังสามารถนำแนวคิดจิตวิเคราะห์พัฒนาการบุคลิกภาพในแต่ละขั้นตอนมาวิเคราะห์ประกอบรวมด้วยจะทำให้การศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพเป็นไปอย่างสอดคล้อง และเลือกวิธีสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของวัยรุ่นไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สรวง. (2558). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์. (2563). *วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐกานต์ เพื่องขจร. (2015). สมรรถนะจำเป็นของวิศวกรไทยสำหรับทำงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 35(3), 175-195.
- ทัศนีย์ ช้อยกิตติพันธ์. (2022). คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์* มจร 10(1), 461-471.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2566) *คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา*.
<https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/160>.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2566). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ สมรรถนะหลักและค่านิยมร่วม*. <https://kmutnb.ac.th/about/philosophy.aspx>.
- อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2564). *การเขียนอัตชีวประวัติ หรือชีวประวัติ*.
<https://www.truelookpanya.com/learning/detail/34225>.

- Buripakdi, A. (2013). Autoethnography: Introductory conceptual framework. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*, 5(1), 63-63. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-la/article/view/64379>
- Dollard, J. (1949). *Criteria for the Life History*. Perter Smith.
- Judith, G. S. (2011). *Adolescents, Families, and Social Development: How Teens Construct Their Worlds*. Wiley-Blackwell.
- Smetana, J. G. (2011). *Adolescents, families, and social development: How teens construct their worlds*. Wiley-Blackwell.
- Lazarus, R. S. (1977). *Personality*. Prentice-Hall.
- LeVine, R. A. (2018). *Culture, Behavior, and Personality: An Introduction to the Comparative Study of Psychosocial Adaptation* (2 ed.). Taylor & Francis.
- McAdam, D. P., Rebecca, L. S., & Jennifer, L. T. (Eds.) (2021). *Handbook of personality development*. Guilford Publications, Inc.
- Kantu, P. (2021). Adolescents, families, and Social Development: How Teens Construct their worlds? Adolescents, families, and Social Development: How Teens Construct their worlds? *Journal of Social Synergy*, 12(1), 105-111. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/article/view/251722>
- Skinner, B. F. (2011). *About Behaviorism*. Vintage Books Edition.
- Wikipedia. (2023). *อัตชีวประวัติ*. <https://th.wikipedia.org/wiki/อัตชีวประวัติ>

แนวทางการการป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมทรมาน

วันที่รับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2566
 วันแก้ไขบทความ: 26 พฤศจิกายน 2566
 วันตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2566

ชนม์เจริญ ทับทิมโต¹

ฐิติพร ชีระจิตร²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบจากการซ้อมทรมานในประเทศไทย ศึกษามาตรการป้องกันการซ้อมทรมานที่เหมาะสมในประเทศไทย และศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมทรมานและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมทั้งทางร่างกายและจิตใจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การซ้อมทรมานเกิดขึ้นจากสภาวะยถากรรมซึ่งเป็นที่เกิดขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 รวมถึงค่านิยมและวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นทางการอย่างหนึ่งของประเทศไทย โดยการจะป้องกันได้นั้นต้องจัดการกับผลของการใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 สามารถใช้บังคับได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และในส่วนของ การเยียวยาผู้เสียหายต้องทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเน้นไปที่การเยียวยาจิตใจเป็นหลัก

คำสำคัญ: การซ้อมทรมาน; การป้องกัน; การเยียวยา; พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹ นิติกร บริษัท รักษาความปลอดภัย เอเอสเอ็ม แมเนจเม้นท์ จำกัด, 1/21 หมู่ 6 ซอยชินเขต 1/15 ถนนงามวงศ์วาน แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210. ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล aomup555@gmail.com

² นักวิจัยอิสระ, 89/152 หมู่ 8 ถนนเลียบคลองถนน ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140. ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kwansenseij@gmail.com

Guidelines for Use in the Prevention and Cure of the Tortured

Received: 6 November 2023

Revised: 26 November 2023

Accepted: 16 December 2023

Choncharoen Tubtimto¹

Dhitiporn Keerajit²

Abstract

The objectives of this study were three fold: to ascertain the consequences of torture problems in Thailand; to seek suitable measures to prevent the torture occurrence; and to investigate and analyze the guidelines that can be used to cure the tortured victim and to heal the victim physical and mental injuries to be in a normal condition.

The study was qualitative in nature. The analysis of the collected data revealed the following facts: the torture was mainly caused by some exceptional circumstance by means of the law, the Legal Action in Emergent Situations B.E. 2548. Also, it was in the past caused by some social values and cultural deviance in Thailand. To effectively and efficiently prevent the occurrence of the torture, corrective actions regarding the use of law must be taken. Above all, Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearances Act B.E. 2565 must be applied in a highly effective, and efficient manner. The damaged person must be helped to become normal as before. The top priority should be given to the cure of their mental condition.

Keywords: torture, prevention, cure of the tortured, Prevention and Suppression of Torture and Enforced disappearances act B.E. 2565

Type of Article: Academic Article

¹ Legal Officer, ASM Security Management Company Limited, 1/21 Moo 6, Soi Chinnakhet 1/15, Ngamwongwan Road Thung Song Hong Subdistrict, Lak Si District, Bangkok 10210. Corresponding Author Email: aomup555@gmail.com

² Independent Researcher, 89/152 Village No. 8, Liab Khlong Thanon Road, Sao Thong Hin Subdistrict, Bang Yai District, Nonthaburi Province 11140. Corresponding Author Email: kwansenseijj@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยโดยเฉพาะพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือมาตรการพิเศษตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงในปัจจุบัน (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2565, หน้า 199) (เช่นเดียวกับที่รัฐประกาศใช้ในมาตรการพิเศษ/ฉุกเฉินในช่วงโรคระบาด Covid-19 กับทั้งประเทศ) จนเป็นเหมือน “สภาวะยกเว้น” (State of Exception) ที่กฎหมายปกติหรือสิทธิขั้นพื้นฐานจะไม่ได้รับการคุ้มครองและเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล อีกทั้งบังคับใช้กฎหมายพิเศษเพื่อควบคุมตัวหรือจับบุคคลไปสอบสวน และผลที่ตามมาจากการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายพิเศษแล้วยังนำมาซึ่งการจับบุคคลดังกล่าวนั้น ไปซ้อมทรมานหรือกระทำการอื่นใดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยที่บุคคลภายนอกไม่อาจทราบได้เลยว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยเป็นภาคีสัญญาต่อต้านการทรมานฯ แต่เหตุการณ์การซ้อมทรมานก็ยังคงเห็นได้จากในหลาย ๆ กรณีดังที่เราจะเห็นได้จากการที่ตำรวจซ้อมผู้ต้องหาเพื่อเรียกข้อมูลพยานหลักฐาน (เชกเชนในวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2564 เกิดเหตุผู้กำกับนครสวรรค์ได้ซ้อมทรมานผู้ต้องหาจนเสียชีวิต) หรือการที่ทหารซ้อมผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอ้างว่าเป็นการลงโทษทางวินัย หรือการที่ผู้มีอิทธิพลสั่งการ/แทรกแซงเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อซ้อมทรมานบุคคล อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีอิทธิพลในแง่มุมบางประการ ซึ่งแท้จริงแล้ว คือการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และละเมิดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และถึงแม้ว่าประเทศไทยกำลังจะมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยรัฐดังกล่าว ในชื่อ “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำบุคคลสุญหาย พ.ศ. 2565” แต่ก็ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยนี้ เพราะหลากหลายฝ่ายโดยเฉพาะตำรวจ ยังมีความไม่เข้าใจ/ต่อต้านกฎหมายฉบับดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้กับเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ และไม่ต่อต้านหรือมองการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ในแง่ลบ

อย่างไรก็ดีการมีกฎหมายดังกล่าว ลงท้ายก็อาจไม่ต่างจากการมีกฎหมายอาญาปกติทั่วไป ที่ถึงจะมีแล้วก็หาใช้สิ่งที่จะรับประกันได้ว่าเหตุการณ์การซ้อมทรมาน หรือการกระทำความผิดดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต ที่ตามเนื้อแท้คงเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นเลยในความเป็นจริงของสังคมไทยที่ถือเป็นแดนสนธยาประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการมีกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาทั้งหมดได้ เพราะการจะใช้บังคับกฎหมายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพนั้นสังคม ผู้ใช้กฎหมาย รวมถึงผู้ปฏิบัติต้องกระทำการในลักษณะที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดความแตกต่าง กฎหมายที่บัญญัติไว้ (Law in Books) กับการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ (Law in Action) ที่ใช้จริงหรือประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายให้มีช่องว่างระหว่างกันให้น้อยที่สุด และให้กฎหมายมากำหนดนำควบคุมสังคม ไม่ใช่ให้การเมืองหรืออำนาจที่ไม่ชอบธรรมมาควบคุมเหนือกฎหมาย จนกฎหมายมีสภาพไม่ต่างจากเสือกระดาษที่แม้เขียนบัญญัติไว้ก็ไม่อาจใช้ได้จริงหรือเต็มประสิทธิภาพมากนัก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเป็นจริงของสังคมไทยปัจจุบัน การจะแก้ปัญหาคอร์รัปชันหรือการซ้อมทรมานได้อาจต้องพิจารณาถึงรากฐาน (Back to Basic) ว่าต้นเหตุของปัญหาการซ้อมทรมานที่เป็นเสมือนรากเหง้า ดังกล่าวนี้นั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไรหรือมีที่มาจากอะไร และจะอย่างไรให้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 หรือที่เรียกโดยย่อว่า “พรบ.ทรมานอุ้มหายฯ” มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มากยิ่งขึ้นหรือได้จริงในสังคม และมาตรการในการเยียวยาผู้เสียหายในกรณีที่เกิดเหตุดังกล่าวที่สามารถเยียวยาให้ผู้เสียหาย (ตามนิยามของ พรบ.ทรมานอุ้มหายฯ) สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ (ใกล้เคียง) เหมือนเดิมหรือปกติในสังคมได้ รวมทั้งเป็นเป้าหมายที่สำคัญให้การปฏิบัติงานและใช้กฎหมาย (ทุกฉบับ) ในความเป็นจริงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและมีหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในสังคมไทยให้ครอบคลุมมากขึ้น ตามประเทศชั้นนำที่เป็นประชาธิปไตยแบบเสรีอย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาและเข้าใจแนวทางการป้องกันและเยียวยาจากการซ้อมทรมาน และการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อเข้าใจต้นเหตุของปัญหาและรากฐานสำคัญที่จะทำการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุขึ้น และ/หรือเยียวยาผู้เสียหายจากการโดนซ้อมทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีอำนาจ และเพื่อเพิ่มการประกันสิทธิตามหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศที่เป็นอารยะที่พึงมีในสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ของประชาชนคนไทยทุกคนในสังคมจากการกระทำที่เสมือนเป็นการคุกคามโดยรัฐและผู้มีอำนาจอีกด้วย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเรื่องสภาวะยกเว้นของ Giorgio Agamben

โดยงานเขียนเรื่อง “สภาวะยกเว้นในความคิดของ Giorgio Agamben” (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2553, หน้า 84-91) ได้ระบุว่าสภาวะยกเว้นดังกล่าวไว้ว่าคือการที่มีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น แล้วรัฐได้ออกมาตรการให้อำนาจพิเศษยกเลิกไม่บังคับใช้กฎหมายบางฉบับ หรือประกาศใช้กฎหมายบางฉบับในสถานการณ์พิเศษ/ไม่ปกติ จนทำให้สิทธิขั้นพื้นฐานหรือกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิบางอย่างจะไม่บังคับใช้ในสถานการณ์แบบนี้

โดยลักษณะร่วมกันของสภาวะยกเว้น คือ

1. ยกเลิกกฎเกณฑ์ในสภาวะปกติ
2. รวมอำนาจให้ผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจ
3. อนุญาตให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้มากกว่าปกติ

ทั้งนี้ ยังได้มีข้อสังเกตการณ์สร้างสภาวะยกเว้นของรัฐบาลไทยจนกลายเป็นปกติถาวรอีกด้วย ดังกรณี 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสภาวะยกเว้นนี้นอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์การซ้อมทรมานแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการที่บุคคลจะถูกเรียกตัว/จับกุมไป จนนำไปสู่การซ้อมทรมานซึ่งเป็นอาชญากรรมโดยรัฐ นอกจากบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำความผิดแล้ว จุดเริ่มต้นอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นอีกสาเหตุสำคัญคือการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในบางสถานการณ์เช่นในกรณีเกิดความวุ่นวายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือในช่วงสถานการณ์ Covid-19 จนเกิดสิ่งที่เรียกว่า “สภาวะยกเว้น หรือ State of Exception” จนกลายเป็นปกติถาวรจนเป็นเหตุให้เกิดการซ้อมทรมานจนเป็นเสมือนวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของประเทศไทยอีกด้วย

2.2 แนวคิดการปรับใช้สูตรของร๊าดบรุค (Radbruchsche Formel)

ผลงานบทความของอาจารย์ศศิภา พุกขภูวจันทร์: “การปรับใช้สูตรของร๊าดบรุค (Radbruchsche Formel) ในฐานะข้อจำกัดของหลักการห้ามใช้กฎหมายย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลในทางอาญาโดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี” (ศศิภา พุกขภูวจันทร์, 2564, หน้า 260-281) โดยกล่าวสรุปรวมถึงความคิดของนักปรัชญากฎหมายคนสำคัญอย่าง กุสตาฟ ร๊าดบรุค (Gustav Radbruch; pp. 1878-1949) กล่าวถึง ความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับ หากกฎหมายนั้นมีเนื้อหาที่ขัดแย้งกับความยุติธรรม หรือละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรงเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นคุณค่าที่สูงสุดของกฎหมาย โดยในสูตรของร๊าดบรุคนี้กฎหมายที่ขัดซึ่งความยุติธรรม กฎหมายนั้นไม่เพียงแต่เป็นกฎหมายที่ไม่ถูกต้อง แต่ “กฎหมายนั้นไม่ถือว่าเป็นกฎหมายได้เลย” ซึ่งเป็นสูตรสำคัญที่สหพันธ์รัฐเยอรมนี ได้มีการอ้างอิงไปปรับใช้จริงในการลงโทษพวกนาซีที่ปฏิบัติตามกฎหมายนาซี ในช่วงสมัยที่นาซีเรืองอำนาจในเยอรมนี

กล่าวคือเมื่อเทียบเคียงสูตรของร๊าดบรุค มาใช้กับการประกาศสถานการณ์พิเศษจนเกิดเป็น พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในบางกรณี ที่ พ.ร.ก.ฉุกเฉินนั้นให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐไปละเมิดประชาชน และทำให้กฎหมายบางอย่างที่ปกป้องประชาชนถูกระงับใช้ เป็นเหตุให้ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองจนเกิดเหตุการณ์ซ้อมทรมานขึ้น การใช้อำนาจพิเศษเหล่านี้ ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมโดยรัฐอย่างการซ้อมทรมาน จึงอาจจะถือว่า การประกาศใช้อำนาจพิเศษหรือกฎหมายพิเศษเหล่านี้ไม่ถือควรว่าเป็นกฎหมายได้เลย และเมื่ออำนาจเหล่านี้ไม่มีสถานะเป็นกฎหมายแล้ว จึงถือเสมือนว่า “เจ้าหน้าที่รัฐนั้นไม่มีอำนาจกระทำการแต่แรก” ทำให้ไม่สามารถนิโทษกรรมความผิดได้และถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จึงเป็นการตัดอำนาจเจ้าหน้าที่ และตัดทางหนีหลังก่อเหตุของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

2.3 ทฤษฎีวิศวกรรมสังคมของ Roscoe Pound

ทฤษฎีวิศวกรรมสังคม (Social Engineering Theory) (จรัญ โฆษณานันท์, 2563, หน้า 292-298) ของ รอสโค ปาวนด์ เป็นทฤษฎีว่าด้วยผลประโยชน์ โดยเห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับคน ผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดความสมดุลโดยกลไกทางกฎหมายที่มุ่งสร้างสังคมใหม่อันมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุดโดยให้เกิดการร้าวฉานหรือสูญเสียน้อยที่สุด นอกจากนี้ปาวนด์ยังเป็นผู้จุดประกายความคิดที่มองว่า “กฎหมายในฐานะเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่เป็นธรรม” (จรัญ โฆษณานันท์, 2555, หน้า 4) กล่าวโดยสรุปคือ ปาวนด์จะเริ่มจากพิจารณาสภาพปัญหาความขัดแย้งต่อผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม พร้อมกับเสนอคำตอบที่การหาวิธีถ่วงดุลผลประโยชน์อันขัดแย้งกันทั้งหลายให้มีความสมดุลตั้งแต่คำจำกัดความว่า “ผลประโยชน์” การแยกประเภทจนถึงการนำเอาผลประโยชน์ต่าง ๆ มาคานกันให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด

โดยปาวนด์ได้แยกผลประโยชน์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผลประโยชน์ของปัจเจกชน คือ ข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความปรารถนา และความคาดหวังในการดำรงชีวิตของปัจเจกชน
2. ผลประโยชน์ของมหาชน ซึ่งเกี่ยวกับการเมือง อันได้แก่ผลประโยชน์ของรัฐ

3. ผลประโยชน์ของสังคม คือ ความปรารถนาที่จะพิจารณาจากแง่ความหมายในการดำรงชีวิตทางสังคม

โดยที่ผลประโยชน์แต่ละประเภทมีค่าเป็นกลาง ๆ เมื่อพิจารณาความสำคัญให้ว่าผลประโยชน์ใดจะสำคัญกว่าผลประโยชน์อีกประเภทหนึ่ง เนื่องจากทันทีที่มีการจัดลำดับความสำคัญของผลประโยชน์ ผลประโยชน์ดังกล่าวจะสูญเสียลักษณะของการเป็นเครื่องมือของการกระทำวิศวกรรม

2.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ภทวรรณ ทองใหญ่ (2562, หน้า 126-128) ได้สรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูที่ได้รับการพัฒนามาจากแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology) โดยกล่าวว่า ผู้กระทำผิดไม่ได้มีเจตนาจะกระทำผิดแต่ถูกหล่อหลอม กดดันจากสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านภายในอย่างจิตใจ หรือปัจจัยภายนอกอย่างสภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่เหนือการควบคุม จึงเปรียบเสมือนว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ป่วยที่จะต้องมุ่งศึกษาหาสาเหตุที่กระทำผิดเพื่อไปแก้ไขบำบัดไปที่สาเหตุนั้น เมื่อแก้ไขได้ผู้กระทำผิดก็จะไม่กระทำผิดอีก เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีกในอนาคต เพื่อป้องกันคุ้มครองให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำผิด

กรอบในการวิเคราะห์

การศึกษาแนวทางการป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกข่มขืน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยฐานการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้มีวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. เอกสารที่คัดเลือก โดยมีทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการคัดเลือกเอกสาร โดยคัดเลือกเอกสารจากงานวิจัยที่ได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัย รวมทั้งวรรณกรรมจากผู้เขียนที่มีความรู้ได้รับการยอมรับทางวิชาการ และมีการตีพิมพ์จากสำนักพิมพ์ที่เชื่อถือได้อย่างสำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสาร ทั้งหนังสือ บทความ งานวิจัย รวมทั้งสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัย

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยพรรณนาอย่างละเอียดและเสนอทุกแง่มุมในความเป็นไปได้ที่จะได้เกิดขึ้น และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ 3 ข้อ มีดังนี้

4.1 สาเหตุของปัญหาและผลกระทบจากการข่มขืนในประเทศไทย

โดยพบว่าสาเหตุการฉ้อฉลทรามมักเกิดขึ้นภายใต้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินภายใต้กฎหมาย พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพราะกฎหมายฉบับนี้เมื่อมีการประกาศบังคับใช้แล้วย่อมมีผลเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งด้านอำนาจและการบริหารงานหรือการปกครอง และยังส่งผลเป็นการก่อกำจัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนลง เจ้าหน้าที่รัฐจะมีอำนาจมากขึ้นและเหนือกว่าประชาชนมากกว่าเดิมในสถานการณ์ปกติ และนอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังมีปัญหาในด้านความชอบเรื่องการแบ่งแยกการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ และขาดความเชื่อมโยงกับรัฐสภา เพราะเนื่องจากเป็นพระราชกำหนดซึ่งเป็นลำดับศักดิ์กฎหมายที่ฝ่ายบริหารสามารถออกได้เองโดยไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ในกฎหมายฉบับนี้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจขยายระยะเวลาการบังคับใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปได้อีก โดยเป็นการกระทำของฝ่ายบริหารเอง องค์กรอื่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ทั้งสิ้น (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2564, หน้า 427-428)

โดยเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ทำให้เสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดลงอย่างมาก เพราะเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้นกว่าในสถานการณ์ปกติ และนอกจากนี้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ดังกล่าว โดยผลที่ตามมาทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “สภาวะยกเว้น” ซึ่งเป็นการยกเลิกกฎเกณฑ์ในสภาวะปกติ และรวมอำนาจให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งอนุญาตให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้นโดยรัฐใช้ข้ออ้างเรื่อง “ความจำเป็น” และในสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยก็เป็นไปตามที่อาทอมเบนยีนยันคือ ทุกวันนี้เราอยู่ในสภาวะยกเว้นแบบถาวร เพราะนอกจากกฎหมายฉบับนี้มีข้อบัญญัติที่ปกป้องเจ้าหน้าที่ไว้อย่างรัดกุม กฎเกณฑ์ของกฎหมายปกติถูกละเลยและแทนที่ด้วยอำนาจพิเศษ เช่น ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคลได้ถึง 30 วัน โดยไม่ต้องนำบุคคลนั้นมาปรากฏตัวต่อศาล รวมทั้งอนุญาตให้กักตัวนอกสถานที่ราชการซึ่งเสี่ยงต่อการถูกซ้อมทรมาน และที่สำคัญคือกฎหมายนี้มีมาตราที่ระบุว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้ “ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางวินัย” ซึ่งการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฉบับนี้ นอกจากจะไม่ช่วยแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จบลงแล้ว ยังส่งผลร้ายต่อประชาชนและเป็นที่มาสำคัญของการถูกซ้อมทรมานอีกด้วย หรือบางทีจากสถานการณ์ที่ไม่ฉุกเฉินก็ไปทำให้มันฉุกเฉิน จนเป็นสภาวะยกเว้นแบบถาวร จนทำให้ผู้คนในสังคมนั้นเกิดความชินชา ทั้งในแง่ของประชาชนที่ถูกกลืนตรอนสิทธิและเสรีภาพ และทั้งจากตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจละเมิดประชาชน จนคิดว่ามันเป็นสิ่งธรรมดาที่ทำได้ เหมือนเป็นวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

และเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสภาวะยกเว้นแบบถาวรจนเป็นเรื่องปกติแล้ว การที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำแบบนั้นจึงไม่แปลกที่เค้าจะไม่คิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ผิดหลักการสิทธิมนุษยชน และทำให้เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนมีความรู้สึกต่อต้านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 จึงทำให้มีแนวโน้มที่แม้จะมีกฎหมายประกาศใช้ แต่นิติสำนึก (Legal Consciousness) ของเจ้าหน้าที่รัฐอาจเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ยอมรับโทษแต่ไม่ยอมรับผิด” ซึ่งกล่าวคือแม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วว่าหากกระทำจะมีความผิดแต่ผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้รู้สึกเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งเคยเกิดมาแล้วในกรณีชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด-บางสะพาน โดยข้อสรุปในกรณีนั้นคือชาวบ้านอาจไม่ใช่ผู้เชื่อฟังเจ้าหน้าที่รัฐที่ดีอีกต่อไป หากว่าสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติต่อพวกเขาไม่ถูกต้องชอบธรรม แต่พวกเขายังคงเป็นผู้เชื่อฟังกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังเจ้าหน้าที่รัฐ (ภิรัชญา วีระสุข, 2558, หน้า 347-348) ซึ่งหากเมื่อเทียบเคียง

และมองมุมกลับจากเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วหันกลับมามองเหตุการณ์ซ้อมทรมานแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐอาจมีแนวโน้มที่รู้สึกว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขา ซึ่งพวกเขาใช้อำนาจพิเศษในสภาวะยกเว้นดังกล่าวมาตลอด 17 ปี ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกระทั่งการสอบสวนผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องการให้ผู้ต้องหารับสารภาพและชักทอดไปยังตัวการใหญ่ที่กระทำมาตลอดจนเป็นสิ่งปกติแล้วก็ส่งต่อหรือกระทำกันมาจนเหมือนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนเป็นพฤติกรรมตามทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้และการที่คนจะกระทำผิดนั้นเพราะเชื่อว่าการละเมิดกฎหมายจะให้ประโยชน์มากกว่า (ภัทรวรรณ ทองใหญ่, 2562, หน้า 57-58) แล้วปรากฏว่าเมื่อกฎหมายใหม่ประกาศใช้กลับกลายเป็นว่าการทำแบบนั้นจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแทน จึงเป็นปัญหาสำคัญที่แม้จะมีกฎหมายประกาศใช้ แต่การถูกซ้อมทรมานก็อาจจะไม่ลดลง เพราะถ้าเทียบเคียงจากกรณีชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ฯ ก็ต้องยอมรับว่ามีคนกลุ่มหนึ่ง (หรืออาจเป็นส่วนใหญ่) ในสังคมเช่นกันที่ “ยอมรับโทษแต่ไม่ยอมรับผิด” กล่าวคือไม่คิดว่าสิ่งที่ตัวเองทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิด แต่ทำไปเพราะเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสำเร็จโดยเร็ว อาจเพราะต้องการจับผู้ร้ายหรือหวังความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จากสาเหตุและผลกระทบดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเชื่อเหลือเกินว่ามีแนวโน้มที่แม้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการซ้อมทรมานฯ จะประกาศใช้แต่ก็อาจจะเกิดปัญหาช่องโหว่ระหว่าง กฎหมายที่บัญญัติไว้ (Law in Books) และกฎหมายในทางปฏิบัติ (Law in Action) ซึ่งกฎหมายเพียงอย่างเดียวนั้นคงไม่เพียงพอ เพราะแม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐนั้นมีนิติสำนึก (Legal Consciousness) ที่มีได้เกรงกลัวต่อกฎหมายดังที่กล่าวไป หรืออาจเกิดอิทธิพลต่อความผิด/การช่วยเหลือพวกพ้องกันในการปกปิดพยานหลักฐานการซ้อมทรมานของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจเพื่อไม่ให้พยานหลักฐานหลุดไปจนทำให้กฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ แม้กฎหมายจะบัญญัติอย่างไรก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการเป็นได้เพียงแค่เสือกระดาษ เพราะถ้าเราใช้มุมมองหรือ Approach ของสังคมนิยมทางกฎหมายแบบอเมริกัน (American Legal Realism) ที่มองว่ากฎหมายนั้นคือสิ่งตัวกฎหมายนั้นได้กระทำหรือปฏิบัติจริง/ปรากฏจากผลการสั่งการใด ๆ (จรัญ โฆษณานันท์, 2563, หน้า 340-347) ของเจ้าหน้าที่รัฐกล่าวคือ กฎหมายจะมีประสิทธิภาพดีหรือไม่ขึ้นอยู่ว่ามันสามารถกระทำหน้าที่บังคับใช้ได้มากน้อยเพียงใด และแท้จริงแล้วกฎหมายเองในแง่ของการบังคับหรือในทางปฏิบัติใช้ก็แยกไม่ออกจากการเมืองหรือทัศนคติทางการเมือง/อคติในบุคคลอีกด้วย ซึ่งอคติจากการใช้กฎหมายนั้นก็สะท้อนออกมาให้เห็นอยู่เหมือนกันในสังคมไทยช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถูกเรียกว่า “อภินิหารทางกฎหมาย”(จรัญ โฆษณานันท์, 2565, หน้า 72-73)

ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด น่าจะเป็นบทสรุปของสาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการซ้อมทรมาน ซึ่งหากวิเคราะห์เข้าใจว่าปัญหาการซ้อมทรมานที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มีปัจจัยอะไรที่ก่อให้เกิดขึ้นมา และผลกระทบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับภาพรวมอย่างระดับสังคม และระดับปัจเจกบุคคลได้อย่างเข้าใจแล้ว ก็น่าจะมีส่วนช่วยไม่มากนักน้อยในการที่จะใช้วิเคราะห์หาแนวทางการออกนโยบายป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมทรมานต่อไป

4.2 มาตรการป้องกันการซ้อมทรมานที่เหมาะสมในประเทศไทย มีดังนี้

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยเห็นว่า การนำ ทฤษฎีของร๊าดบรุค (Radbruchsche Formel) มาปรับใช้น่าจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยจะทำให้กฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 นั้นไม่ถือว่าเป็นกฎหมาย และเมื่อไม่เป็นกฎหมายแล้วทำให้การใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายทันที และเมื่อการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ชอบแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกตัวบุคคลไปตามอำนาจ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จึงเป็นการกระทำที่มีความผิดทันที อีกทั้งการนิรโทษกรรมเจ้าหน้าที่รัฐให้ไม่ต้องรับผิดชอบ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ก็ใช้บังคับไม่ได้อีกด้วย และยังเป็นการเปิดช่องให้มีการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำต่อบุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 จะสามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ หากมีการออกนโยบายหรือมาตรการป้องกันการซ้อมทรมาน แล้วนำทฤษฎีของร๊าดบรุค มาปรับใช้ จะทำให้กฎหมาย พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีเนื้อหาขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ รวมถึงหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญนิติรัฐ-ประชาธิปไตย (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2564, หน้า 428) ซึ่งกล่าวโดยรวมคือขัดต่อหลักการความยุติธรรมอย่างร้ายแรงตามสูตรของร๊าดบรุค ซึ่งเมื่อนำมาปรับใช้แล้วจะทำให้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ดังกล่าวนั้นไม่ถือว่าเป็นกฎหมายได้เลย และเมื่อไม่เป็นกฎหมายแล้วทำให้การใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายทันที และเมื่อการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ชอบแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกตัวบุคคลไปตามอำนาจ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จึงเป็นการกระทำที่มีความผิดทันที อีกทั้งการนิรโทษกรรมเจ้าหน้าที่รัฐให้ไม่ต้องรับผิดชอบ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ก็ใช้บังคับไม่ได้อีกด้วย และยังเป็นการเปิดช่องให้มีการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำต่อบุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 สามารถใช้บังคับ (Law in Action) ได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงได้มากยิ่งขึ้นไม่เป็นเพียงแค่สื่อกระดาก โดยไม่เป็นการผิดหลักการการห้ามออกกฎหมายย้อนหลังเป็นโทษแก่บุคคลแต่อย่างใด

สิ่งสำคัญคือ “ประเทศไทยต้องการการการปรองดองที่มีความยุติธรรม” (ธงชัย วินิจจะกุล, 2563, หน้า 232-239) จึงต้องหาแนวทางในการสร้างอุดมคติแบบใหม่และความเข้าใจที่จะทำให้สังคมไทยเลิกการปรองดองที่ปราศจากความยุติธรรม และเริ่มต้นแสวงหาความยุติธรรมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายเดียวกัน จนไม่เกิดการประณิประนอมปิดตาข้างหนึ่งในการกระทำผิดจนผู้กระทำผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ หรือมีอภิสิทธิ์ปลอดความรับผิดชอบในสังคม ทำให้มีกระบวนการนำผู้ที่กระทำผิดต้องรับโทษที่สมควรจะได้รับ เพื่อสร้างมาตรฐานหรือแนวทางในการป้องกันการซ้อมทรมานไม่ให้เกิดขึ้นบ่อยอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันของสังคมไทย เพราะนิสัยส่วนใหญ่ของคนไทยหรือสังคมไทยมักจะมีการสอนให้คนไทยสามัคคีกันใจดีหรือมีน้ำใจต่อกัน หนักนินทาเบาหน้อยก็ให้อภัยกัน และในสังคมไทยเองก็มีความเป็นสังคมระบบอุปถัมภ์สูง จนละเลยหรือไม่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม หรือปรองดองจนกระทั่งแลกมาซึ่งความยุติธรรม โดยหากวิเคราะห์กับแนวคิดมายาคติของบาร์ต ด้วยแล้วจะเห็นว่าทัศนคติหรือมายาคติของสังคมไทยมักจะเน้นไปที่การปิดตาข้างหนึ่ง และมักจะเน้นไปที่การประณิประนอมในการกระทำผิด หากการกระทำผิดนั้นเป็นไปโดยพวกของตนเอง หรือถึงขั้นก่อให้เกิดอภิสิทธิ์ปลอดความรับผิดชอบตามมา ทำให้สุดท้าย

แล้วความยุติธรรมในสังคมไทยจึงมักถูกโยนทิ้งและแทนที่ด้วยการปรองดองแทน จนกลายเป็นเรื่องปกติที่น่าพอใจของคนไทย อาจจะกล่าวได้ว่านี่อาจเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่ยากจะปฏิเสธได้ กล่าวคือ ต้องสร้างความเข้าใจให้กับทั้งผู้คนในสังคมโดยรวมไม่ว่าจะเป็นประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ หรือกระทั่งชนชั้นนำหรือผู้มีอำนาจ ว่าการปรองดองเพียงอย่างเดียวโดยขาดความยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งมอมเมาให้สังคมไม่เกิดความเท่าเทียมที่แท้จริงสักที และจะทำให้ผู้กระทำผิด กล้าที่จะกระทำผิดต่อไปโดยไม่สนใจต่อหลักความยุติธรรม เพราะรากฐานทางสังคมเน้นไปที่การปรองดองจนละเลยประเด็นความยุติธรรม จึงต้องหาแนวทางในการสร้างอุดมคติแบบใหม่และความเข้าใจที่จะทำให้สังคมไทยเลิกการปรองดองที่ปราศจากความยุติธรรม และเริ่มต้นแสวงหาความยุติธรรมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายเดียวกัน จนไม่เกิดการประณีประนอมปิดตาข้างหนึ่งในการกระทำผิดจนผู้กระทำผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ หรือมีอภิสิทธิ์ปลอดความรับผิดชอบในสังคม ทำให้มีกระบวนการนำผู้ที่กระทำผิดต้องรับโทษที่สมควรจะได้รับ น่าจะมีส่วนทำให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่กล้าที่จะกระทำผิด หรือมีอุดมคติที่เปลี่ยนไป เพราะสิ่งนี้นอกจากจะเป็นการสร้างมาตรฐานหรือแนวทางในการป้องกันการซ้อมทรมานไม่ให้เกิดขึ้นบ่อยอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของสังคมไทยแล้ว ยังเป็นการสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่มีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงอีกด้วย

4.3 แนวทางในการเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมทั้งทางร่างกายและจิตใจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

เทียบเคียงจากงานเขียนเรื่องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย : การไม่มีอยู่ และวัฒนธรรมร้ายงามในการรับผิดของรัฐโดยอังคณา นีละไพจิตร (อังคณา นีละไพจิตร, 2563) สมาชิกคณะทำงานด้านการบังคับสูญหาย (WGEID) การเยียวยาผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหายในด้านจิตใจ คือการที่ผู้เสียหาย/ญาติหรือครอบครัวนั้น มี สิทธิในการรับรู้ความจริง (Right to the Truth) เป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและวางแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบเดียวกันขึ้นอีก (Never Again) อีกทั้งยังเป็นสิทธิที่คนรุ่นใหม่จะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ หรืออย่างน้อยที่สุดคือเหยื่อและครอบครัวต้องรู้ความจริง รู้ว่าใครกระทำผิด และ “ควรให้อภัยใคร” ในบางครั้งสำหรับผู้เสียหายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีสิ่งมีความสำคัญ/มีคุณค่ายิ่งกว่าความตาย ก็คือ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” จึงเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่รัฐต้องหันมาให้ความใส่ใจอย่างจริงจัง ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในการรับรู้ความจริงของผู้เสียหาย และความหวังในการรอคอยการชดเชยจากเหตุการณ์การซ้อมทรมาน ดังนั้นรัฐจึงควรให้มีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยในการสืบสวนสอบสวน เพื่อเป็นไปตามนโยบายปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ไม่ให้มีแค่การผูกขาดแค่หน่วยงานเดียวเข้ามาสืบสวน แต่ต้องให้หลายหน่วยงานหลายภาคส่วนเข้ามาตั้งแต่ในขั้นสืบสวนพยานหลักฐาน เพื่อป้องกันการผูกขาดพยานหลักฐาน อันเป็นกุญแจสำคัญในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อให้ทราบความจริงที่เกิดขึ้น

รวมทั้งการเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายทางจิตใจหลังการถูกกระทำทรมานก็เป็นอีกสิ่งที่จะต้องหันมาสนใจ เพราะผู้เสียหายมักจะประสบปัญหาความเครียดทางจิตใจ (PTSD) ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยการเยียวยาที่ไม่ใช่คำสินไหมทดแทนนั้น คือ

1. การเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรม
2. การทำให้คืนสู่สภาพเดิม
3. การทำให้พอใจ
4. การรักษาความทรงจำ
5. การป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกในอนาคต

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวทางในการเยียวยาผู้เสียหายนั้นไม่ใช่แค่การเยียวยาในด้านสินไหมทดแทนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการเยียวยาด้านคุณภาพชีวิตแก่ผู้เสียหายและครอบครัวอีกด้วยโดยเฉพาะการเยียวยาด้วยความยุติธรรมนำคนผิดมาลงโทษ และการคืนศักดิ์ศรีให้แก่ครอบครัวและผู้เสียหายจากการซ้อมทรมาน

บทสรุป

5.1 สาเหตุของปัญหาและผลกระทบจากการซ้อมทรมานในประเทศไทย มีดังนี้

จากการศึกษาพบว่าสาเหตุการซ้อมทรมานมักเกิดขึ้นภายใต้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ภายใต้กฎหมาย พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 โดยเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ทำให้เสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดลงอย่างมาก เพราะเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้นกว่าในสถานการณ์ปกติ และนอกจากนี้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ดังกล่าว ยังมีปัญหาเรื่องความถูกต้องของหลักการแบ่งแยกอำนาจ เพราะนายกรัฐมนตรีมีอำนาจขยายระยะเวลาการบังคับใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปได้อีก โดยเป็นการกระทำของฝ่ายบริหารเอง โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาโดยผลที่ตามมาทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “สภาวะยกเว้น” ซึ่งเป็นการยกเลิกกฎเกณฑ์ในสภาวะปกติ และรวมอำนาจให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งอนุญาตให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้นโดยรัฐใช้ข้ออ้างเรื่อง “ความจำเป็น” จนในปัจจุบันอาจพูดได้ว่าในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นแทบจะเป็นสภาวะยกเว้นแบบถาวร ซึ่งการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฉบับนี้ นอกจากจะไม่ช่วยให้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จบลงแล้ว ยังส่งผลร้ายต่อประชาชนและเป็นที่มาสำคัญของการถูกซ้อมทรมานอีกด้วย ซึ่งในสภาวะยกเว้นแบบถาวรที่เกิดขึ้นนี้แทบจะทำให้คนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรู้สึกเคยชินกับการที่โดนละเมิดสิทธิและเสรีภาพ หรือการที่ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจละเมิดประชาชน จนคิดว่ามันเป็นสิ่งธรรมดาที่ทำ เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวกลายเป็นสภาวะยกเว้นแบบถาวรหรือเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้แม้ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ประกาศใช้ แต่ว่าอาจเกิดสิ่งที่เรียกว่า นิติสำนึก (Legal Consciousness) ของเจ้าหน้าที่รัฐอาจเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ยอมรับโทษแต่ไม่ยอมรับผิด” (เทียบเคียงกับงานวิจัยของ ภริชญา วีระสุขโช, 2558) กล่าวคือ เจ้าหน้าที่รัฐอาจมีแนวโน้มที่รู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขา ซึ่งพวกเขาใช้อำนาจพิเศษในสภาวะยกเว้นดังกล่าวมาตลอด 17 ปี ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วปรากฏว่าเมื่อกฎหมายใหม่ประกาศใช้ กลับกลายเป็นว่าการทำแบบนั้นจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแทน จึงเป็นปัญหาสำคัญที่แม้จะมีกฎหมายประกาศใช้ แต่การถูกซ้อมทรมานก็อาจจะไม่ลดลง เพราะแม้จะมีกฎหมายใหม่ประกาศใช้แต่ก็อาจจะเกิดปัญหาช่องโหว่

ระหว่าง กฎหมายที่บัญญัติไว้ (Law in Books) และกฎหมายในทางปฏิบัติ (Law in Action) ซึ่งกฎหมายเพียงอย่างเดียวก็คงไม่เพียงพอ เพราะแม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐนั้นมีนิติสำนึก (Legal Consciousness) ที่มีได้เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทำให้แม้กฎหมายจะบัญญัติดีอย่างไรก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่ก็คงเป็นได้เพียงแค่เสือกระดาษ ซึ่งการทำความเข้าใจสาเหตุและผลกระทบของการซ้อมทรมานนี้ มีส่วนช่วยในการจะใช้วิเคราะห์หาแนวทางการออกนโยบายป้องกันและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมทรมานต่อไปอีกด้วย

5.2 มาตรการป้องกันการซ้อมทรมานที่เหมาะสมในประเทศไทย มีดังนี้

โดยจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยเห็นว่าการนำ ทฤษฎีของรัตบรุค (Radbruchsche Formel) มาปรับใช้น่าจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยจะทำให้กฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 นั้นไม่ถือว่าเป็นกฎหมายได้เลย และเมื่อไม่เป็นกฎหมายแล้วทำให้การใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายทันที และเมื่อการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ชอบแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกตัวบุคคลไปตามอำนาจพ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จึงเป็นการกระทำที่มีความผิดทันที อีกทั้งการนิรโทษกรรมเจ้าหน้าที่รัฐให้ไม่ต้องรับผิดชอบ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ก็ใช้บังคับไม่ได้อีกด้วย และยังเป็นการเปิดช่องให้มีการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 สามารถใช้บังคับ (Law in Action) ได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงในด้าน “ทัศนคติ/มายาคติ” กล่าวคือ การซ้อมทรมานหรือการที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้ความรุนแรงจนเกินจำเป็นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาตลอดในระยะเวลาที่ผ่านมา แต่เป็น “สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ไม่มีนิยามพูดกัน” โดยสิ่งสำคัญที่ทำให้ในประเทศไทยยังมีมายาคติแบบนี้ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นเพราะประเด็นหลักของความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านในประเทศไทยคือ ประเด็นความยุติธรรมและการปรองดอง 2 สิ่งนี้เป็นเสมือนขั้วตรงข้ามที่แยกจากกัน ในแถบทุกกรณี การแสวงหาความยุติธรรมให้ได้ อย่างเต็มที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปรองดอง หรือกลับกันการปรองดองเองก็กีดขวางความยุติธรรม ผนวกกับนิสัยส่วนใหญ่ของคนไทยหรือสังคมไทยมักจะมีการสอนให้คนไทยสามัคคีกันใจดี/มีน้ำใจต่อกัน หนักนิตเบาหน้อยก็ให้อภัยกัน และในสังคมไทยเองก็มีความเป็นสังคมระบบอุปถัมภ์สูง จนละเลย/ไม่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม ทำให้“ประเทศไทยต้องการการปรองดองที่มีความยุติธรรม” จึงต้องหาแนวทางในการสร้างอุดมคติแบบใหม่และความเข้าใจที่จะทำให้สังคมไทยเลิกการปรองดองที่ปราศจากความยุติธรรม และเริ่มต้นแสวงหาความยุติธรรมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน จนไม่เกิดการประณิประยอมปิดตาข้างหนึ่งในการกระทำผิดจนผู้กระทำผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ หรือมีอภิสิทธิ์ปลอดความรับผิดชอบในสังคม ทำให้มีกระบวนการนำผู้ที่กระทำผิดต้องรับโทษที่สมควรจะได้รับ เพื่อสร้างมาตรฐานหรือแนวทางในการป้องกันการซ้อมทรมานไม่ให้เกิดขึ้นบ่อยอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันของสังคมไทย

5.3 แนวทางในการเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกซ้อมและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมทั้งทางร่างกายและจิตใจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การเยียวยาผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหายในด้านจิตใจ คือการที่ผู้เสียหาย/ญาติหรือครอบครัวนั้น มีสิทธิในการรับรู้ความจริง (Right to the Truth) เป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและวางแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบเดียวกันขึ้นอีก (Never Again) อีกทั้งยังเป็นสิทธิที่คนรุ่นใหม่จะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ หรืออย่างน้อยที่สุดคือเหยื่อและครอบครัวต้องรู้ความจริง รู้ว่าใครกระทำผิด

และ “ควรให้อภัยใคร” รวมทั้งการเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายทางจิตใจหลังการถูกระทำทรมานก็เป็นอีกสิ่งที่ต้องหันมาสนใจ เพราะผู้เสียหายมักจะประสบปัญหาความเครียดทางจิตใจ (PTSD) ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยการเยียวยาที่ไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนนั้น คือ

1. การเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรม
2. การทำให้คืนสู่สภาพเดิม
3. การทำให้พอใจ
4. การรักษาความทรงจำ
5. การป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ผู้มีอำนาจรัฐ พรรคการเมืองทุกฝ่าย รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ส่งเสริมสร้างความเข้าใจต่อทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ใช้อำนาจที่อาจเกิดการซ้อมทรมาน ให้เข้าใจว่ากฎหมายร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำต่อบุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ไม่ได้ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นยากลำบากขึ้นแต่อย่างใด แต่กลับกันนั้นเป็นการปกป้องเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสมควรจัดให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในการหาข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ให้มีการตรวจสอบหรือหาพยานหลักฐานอย่างตรงไปตรงมาที่สุดไม่มีการทำลายหลักฐานหรืออื่นใดที่เป็นสาระสำคัญในการหาจับตัวผู้ก่อเกิด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ในท้ายที่สุด

3. คณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี สมควรประกาศยกเลิกการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และทบทวนการมีอยู่/คงไว้ของกฎหมายฉบับนี้ที่มีเนื้อหาขัดต่อหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญนิติรัฐและประชาธิปไตย โดยให้ใช้ได้แค่ในกรณีฉุกเฉินจริง และห้ามมิบงกชปฏิบัติในการให้คณะรัฐมนตรีต่ออายุการใช้กฎหมายได้เองโดยไม่ผ่านสภาแบบที่เป็นอยู่

4. การที่ผู้มีอำนาจนั้นจะเยียวยาชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น จะต้องชดเชย “ความเสียหายทางจิตใจ” ด้วยนอกเหนือจากแค่เรื่องชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือเป็นตัวแทน ให้แก่เหยื่อเป็นสำคัญ และหาทางให้ผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ และไม่ให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าการเยียวยานั้นเสมือนเป็นการสงเคราะห์โดยผู้มีอำนาจ มากกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นได้สำนึกผิดในสิ่งที่ได้กระทำลงไปจริง ๆ และทำให้ผู้กระทำผิดนั้นไม่หวนคิดที่จะกลับมากระทำความผิดอีก

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ทราบถึงสาเหตุหรือบ่อเกิดของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ในการซ้อมทรมานที่เกิดขึ้นมาในประเทศไทย เพื่อให้สามารถทำข้อสรุป (อย่างไม่เป็นทางการ) รวมถึงข้อเสนอแนะบางประการในการแก้ไขปัญหาการซ้อมทรมานที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และ/หรือ การเยียวยาผู้เสียหายจากการ

ถูกซ่อมทรมานที่เกิดขึ้นในท้ายที่สุด เพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป เพื่อสร้างสังคมที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน กลายเป็นสังคมที่มีหลักนิติรัฐ/นิติธรรม และประชาธิปไตยแบบเสรีที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ โฆษณานันท์. (2555). นิติปรัชญาแนววิพากษ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- _____. (2563). นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2565). นิติปรัชญา: หลักนิติธรรม สภาวะยกเว้นและปฐมบทแห่งคำพิพากษาแนวรัฐประหารนิยม-ตุลาการภิวัตน์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2563). รัฐราชาชาติ. สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2553). สภาวะยกเว้น ในความคิดของ Giorgio Agamben. วารสารฟ้าเดียวกัน, 8(1), 84-91.
- _____. (2565). จนกว่าอำนาจสูงสุดจะเป็นของประชาชน. มุลนิธิคณะก้าวหน้า.
- ภัทรวรรณ ทองใหญ่. (2562). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาสกร ญีนาง. (2564). กฎหมายในความรุนแรง ความรุนแรงในกฎหมาย : การลายนวลพันผิดทางกฎหมายของประเทศไทยในกรณีการใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมทางการเมือง. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภริชญา วีระสุโข. (2558). ยอมรับโทษ แต่ไม่ยอมรับผิด" นิตินานี้กล่าวด้วยความยุติธรรมใน สิทธิชุมชนของกลุ่มอนุรักษัทยาการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด-บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2564). คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย.
- ศศิภา พฤษภาจันทร์. (2564). การปรับใช้สูตรของรัวด์บรุค (Radbruchsche Formel) ในฐานะข้อจำกัดของหลักการห้ามใช้กฎหมายย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคล ในทางอาญาโดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 50(3) 260-281.
- อังคณา นีละไพจิตร. (2563). สิทธิมนุษยชนที่สูญหาย : การไม่มีอยู่และวัฒนธรรมไร้ร่างกายในการรับผิดของรัฐ. มุลนิธิ 14 ตุลา.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชา วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันที่รับบทความ: 18 มิถุนายน 2566
วันแก้ไขบทความ: 7 พฤศจิกายน 2566
วันตอบรับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2566

ญาณภัทร์ รักสาย¹

วีรวัฒน์ จันทรัตน์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) ประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 169 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวนนักเรียน 43 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม

ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.21 (S.D. = 1.42) หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 (S.D. = 0.64) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีคะแนนคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 9.33 (S.D. = 2.91) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน 3) ผลการประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล ห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.79 (S.D. = 0.43) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$) = 4.91 (S.D. = 0.29) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$) = 4.84, (S.D. = 0.46) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$) = 4.68 (S.D. = 0.49) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$) = 4.67 (S.D. = 0.54) ตามลำดับ

คำสำคัญ: บทเรียนสำเร็จรูป; ทักษะการจำแนกประเภท; พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

38 ถนนหาดเจ้าสำราญ ตำบลนาุ้ง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000 ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: yanapat.luk@mail.pbru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT TO DEVELOP CLASSIFICATION SKILLS AND
COGNITIVE BEHAVIORS USING READY-MADE OF THE PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS
SOMTHAWIN SCHOOL, HUA HIN, PRACHUAP KHIRI KHAN

Received: 18 June 2023
Revised: 7 November 2023
Accepted: 28 November 2023

Yanapat Ruksai¹
Weerawat Chantharattana²

Abstract

This research aims to 1) compare the achievements of pre-study and post-study students using animal and animal types lessons of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School, Prachuap Khiri Khan Province, 2) to assess their classification skills after learning using animal and animal types lessons of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School, Prachuap Khiri Khan Province 3) To assess the science-oriented behavior of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School, Prachuap Khiri Khan Province. The population used in this study is 4th grade students from 4 classes who was studying in 2nd semester, 2022 at Samtawin Hua Hin School, Prachuap Khiri Khan, totaling 169 students. A sample used in the study was 4/1 class totaling 43 students selected by cluster random sampling.

The research found that;

1) The results of comparison of pre-study and post-study achievements using animal and animal types lessons of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School in Prachuap Khiri Khan Province found that the average score before studying in March 2022 was 5.21 (S.D. = 1.42), and after studying the average score was 9.33 (S.D. = 0.64). The academic achievement after studying was statistically significantly higher than before studying at the level.05. 2) The results of the post-studying of classification skill assessment using animal and animal types lessons of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School in Prachuap Khiri Khan Province found that the average post-studying score ($\bar{X}$) was 9.33 (S.D. = 2.91) out of 10 points. 3) The results of the assessment of science-oriented behavior of 4th grade students at Somthawin Hua Hin School in Prachuap Khiri Khan

Keywords: Ready-made Lessons; Classification Skills; Learning Behavior.

Type of Article: Research Article

¹ Student, Graduate Diploma in Teaching Profession Program, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8 Hardchaosamran, Mueang. Phetchaburi. 76000 Corresponding author Email: yanapat.luk@mail.pbru.ac.th

² Lecturer Dr., Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8 Hardchaosamran, Mueang. Phetchaburi. 76000

Province found that the average score was at the highest level at $(\bar{X}) = 4.79$ (S.D. = 0.43). When considered individually, it was found that the average was at the highest level in all areas: learning activities $(\bar{X}) = 4.91$ (S.D. = 0.29), Contents $(\bar{X}) = 4.84$, (S.D. = 0.46), Learning Media $(\bar{X}) = 4.68$ (S.D. = 0.49) and measurement and evaluation $(\bar{X}) = 4.67$ (S.D. = 0.54) respectively.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมให้เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและ ความงดงามทางจิตใจ การศึกษาร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้ กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย ปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะในอดีตที่ผ่านมาการจัดการสอนมีอยู่เฉพาะในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ กับโลกแห่งความเป็นจริงต่างกัน ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ การที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาสำเร็จตามความมุ่งหมายดังกล่าวนี้ ต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะให้จำ ผู้ถ่ายทอด ความรู้มาเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูล ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปสร้างสรรค์ความรู้ของตนไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทจากการต้อง ท่องจำเนื้อหาวิชาแล้วถ่ายทอดให้ผู้เรียนฟัง มาเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้อันหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในสถานการณ์จริง วิทยาศาสตร์เป็นสาขาวิชาช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะสำคัญในการ ค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เกิดทักษะกระบวนการและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชันสามารถทำได้โดยจัดให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุดและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และมีความสุขในการเรียนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด (วันวิสาข์ ศรีวิไล, 2556)

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติโดยใช้กระบวนการสังเกตสำรวจตรวจสอบและทดสอบนั้น ควรมุ่งให้นักเรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้มากที่สุดให้ได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ มีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม การจัดกิจกรรมควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาแนวคิดและกระบวนการที่เป็นสากล กระตุ้นส่งเสริมความสนใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งในการศึกษาในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องเตรียมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ เข้าใจวิทยาศาสตร์พื้นฐานอย่างพอเพียง

ทำให้คิดเป็นเหตุเป็นผลบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ วิพากษ์วิจารณ์และขานรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยกระบวนการสืบหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและพิสูจน์ได้ การสอนวิทยาศาสตร์ในสภาพปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้และสภาพของการรับรู้วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ รวมไปถึงความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (ประสาธ เนืองเฉลิม, 2556) สภาพการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน พบว่า กิจกรรมที่จัดไม่ได้เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่จะให้นักเรียนท่องจำมากกว่าลงมือปฏิบัติ ไม่ใช้สื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิม คือ ใช้การบรรยาย สอดคล้องกับนพวรรณ ฌอนมพันธ์และนฤมล ภูสิงห์ (2563) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ไม่เป็นไปตามหลักสูตรเนื่องจากครูผู้สอน สอนเนื้อหามากกว่าการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากปัญหาตัวครูผู้สอนแล้วด้านตัวนักเรียนเองก็มีปัญหาดังที่กล่าวว่า นักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนากลกระบวนการคิด การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ตัวนักเรียนมีความรู้สึกที่วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องยากเป็นเรื่องไกลตัว ต้องใช้การทดลองเท่านั้น จากปัญหาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินผลการเรียนรู้โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 83.00 แต่มีนักเรียนบางห้องมีจำนวนมากพอสมควรที่มีคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ร้อยละ 80 การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่ทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้้น้อยมาก ขาดการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มีการใช้แหล่งเรียนรู้้น้อย นักเรียนส่วนใหญ่เรียนรู้แต่เพียงในห้องเรียนและขาดความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ในการเรียน นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้มีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน ทำให้นักเรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ (โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2564) ดังนั้น จึงควรพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีระบบ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องคิดและหาวิธีการเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความสนใจและตั้งใจเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อย่างเต็มศักยภาพ

บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาใช้ประกอบ การเรียนการสอน เพราะบทเรียนสำเร็จรูปเปรียบเสมือนครูผู้สอนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรมการเรียนและประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยกำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์วิธีการตลอดจนอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ โดยลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายากแต่ละกรอบมีคำถาม และคำตอบเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง อาจกล่าวได้ว่าบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าทำกิจกรรมการเรียนและประเมินผลด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเหมาะสม ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระไปสู่ผู้เรียนให้สมบูรณ์ได้เรียนเป็นขั้นตอนช่วยให้เกิดช่วยให้เกิด

ความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองในการแสวงหาความรู้และเป็นการสนองความแตกต่างในด้านความสามารถของบุคคลได้เป็นอย่างดี (ทิตินา แคมมณี, 2552) ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีขั้นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากความสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาวิทยาศาสตร์ขึ้นมาเพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพราะบทเรียนสำเร็จรูปเป็นวิธีการสอนที่มีการจัดโปรแกรมไว้ล่วงหน้าและเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองทีละน้อยตามลำดับขั้น และก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถความสนใจแต่ละคน และมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะการเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีพื้นฐานมาจากการนำหลักการเบื้องต้นทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ มาใช้ในการออกแบบ โดยอาศัยพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavior) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขเชิงปฏิบัติการ (Operant Conditioning Theory) และทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ซึ่งถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองและการเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการฝึกฝนทักษะในด้านต่าง ๆ และทำให้รักในการเรียนรู้มากขึ้นและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นทีละตอนอย่างเหมาะสมตามความต้องการและความสามารถของตน

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ได้ดำเนินการสำรวจและสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์จากนักเรียนและครูผู้สอน แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมกัน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าวพบว่าการเรียนการสอนขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่นำบทเรียนสำเร็จรูปมาปรับใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเป็นเทคนิคในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยออกแบบและพัฒนาให้เป็นบทเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมีรูปภาพสวยงามประกอบคำอธิบายเพื่อความเข้าใจมากขึ้นนักเรียนจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนศึกษาหาความรู้และมีการช่วยเหลือกันบ้างเล็กน้อย เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชาบซึ่งในคุณค่าของการเรียนรู้ และเป็นการช่วยเสริมสร้างทักษะและนิสัยของการเรียนที่ดีให้แก่ นักเรียน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการเรียนการสอน และนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้อง นักเรียน 169 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 43 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยการจับสลาก

ตัวแปรที่วิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ การใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์

2.2 ทักษะการจำแนกประเภทของนักเรียน

2.3 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 สัปดาห์ รวม 8 ชั่วโมง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง ได้แก่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความหลากหลายของสัตว์ จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกสัตว์ จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง จำนวน 2 ชั่วโมง

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. บทเรียนสำเร็จรูปช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ตลอดจนช่วยพัฒนาทักษะการจำแนกประเภทของนักเรียนและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ไปพร้อม ๆ กัน

2. บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์เป็นเครื่องมือสำหรับครูที่สนใจ สำหรับใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทเรียนสำเร็จรูป

บุญชม ศรีสะอาด (2540) ได้ให้ความหมายของ บทเรียนสำเร็จรูปว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหลาย ๆ กรอบ (Frame) แต่ละกรอบจะมีเนื้อหาเรียบเรียงไว้มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนต้องตอบสนองด้วยการเขียนคำตอบซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบเติมคำลงในช่องว่าง เลือกตอบ ฯลฯ และมีส่วนเป็นเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งอาจอยู่ข้างหน้าของกรอบนั้นหรือกรอบถัดไป หรือส่วนชื่อของบทเรียนก็ได้ บทเรียนสำเร็จรูปจะสมบูรณ์จะมีแบบทดสอบวัดความก้าวหน้าทางการเรียน โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนแล้วพิจารณาว่าหลังเรียนผู้เรียนแต่ละคนมีคะแนนมากน้อยเพียงใด

ธีระชัย ปุณณโชติ (2539) ให้ความหมายบทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง แบบเรียนโปรแกรมหลาย ๆ บทเรียนที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันเข้าเป็นแบบเรียนโปรแกรม โดยเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ผู้เรียนได้คิดและตอบ แล้วเฉลยคำตอบให้ทราบโดยทันที โดยมากบทเรียนแบบโปรแกรมมักจะเป็นรูปของสิ่งพิมพ์ที่เสนอความคิดรวบยอดที่จัดลำดับไว้แล้วอย่างดี

ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป สรุปเนื้อหา ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาถูกแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ เรียกว่า “กรอบ” และกรอบเหล่านี้จะเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยมีขนาดแตกต่างกันตั้งแต่ประโยคหนึ่งจนถึงข้อความหลาย ๆ ตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนไปทีละน้อย จากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่ความรู้ใหม่ เป็นการสร้างความสนใจไปในตัว
2. ภายในกรอบแต่ละกรอบจะต้องให้นักเรียนมีการตอบสนอง เช่น การตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ทำให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความเข้าใจเนื้อหา ที่ได้รับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบทเรียน
3. นักเรียนได้รับการส่งเสริมย้อนกลับทันที ซึ่งให้นักเรียนทราบว่าคำตอบของตนเองถูกต้องหรือไม่ และสามารถแก้ไขข้อความที่ผิดของตนเองได้ทันที
4. การจัดเรียงลำดับหน่วยย่อย ๆ ของบทเรียนต่อเนื่องกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก การนำเสนอเนื้อหาในแต่ละกรอบ ควรลำดับเรื่องให้ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ และทำให้ผู้เรียนตอบสนองเรื่องนั้นโดยตรง
5. ผู้เรียนปฏิบัติหรือตอบคำถามแต่ละกรอบไปตามกำหนด
6. ผู้เรียนค่อย ๆ เรียนเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ
7. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดเวลา การใช้เวลาศึกษาบทเรียนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน
8. บทเรียนสำเร็จรูปได้ตั้งจุดหมายโดยเฉพาะไว้แล้ว มีผลทำให้ความสามารถวัดได้ว่าบทเรียนนั้น ๆ ได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่

9. บทเรียนสำเร็จรูปยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นเกณฑ์จะต้องเอาบทเรียนที่เรียนแล้วไปทดลองใช้กับผู้ที่สามารถใช้บทเรียนนั้นได้ เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องและปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยเสนอเนื้อหาที่สั้นๆ มีคำถามให้ผู้เรียนได้คิดและตอบ แล้วเฉลยคำตอบให้ทราบโดยทันที ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ทักษะการจำแนกประเภท

การจำแนกประเภท (Classifying) หมายถึง ความสามารถในการจัดจำแนกหรือเรียงลำดับวัตถุ หรือ สิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่โดยมีเกณฑ์ในการจัดจำแนก เกณฑ์ดังกล่าวอาจใช้ ความเหมือน (Similarities) ความแตกต่าง (Differences) และความสัมพันธ์ (Interrelationships) โดยอาศัย คุณสมบัติทางกายภาพ เช่น รูปร่างลักษณะภายนอก กว้างขนาดใหญ่น้อย กว้างขนาดกลาง กว้างขนาดเล็ก เป็นต้น สี เช่น สีแดง สีดำ สีเขียว เป็นต้น หรืออาจอาศัยคุณสมบัติทางชีววิทยา เช่น เพศหญิงกับเพศชาย สัตว์มีกระดูกสันหลังกับสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

ประภาพรพรณ สุวรรณสุข (2560) ได้ให้ความหมายของการจำแนกประเภทว่า หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าอยู่ในประเภทเดียวกัน ซึ่งการจัดประเภทนี้อาจทำได้หลายวิธี เช่น แยกประเภทตามตัวอักษร ตามลักษณะ รูปร่าง แสง สี เสียง ขนาด ประโยชน์ในการใช้ เป็นต้น

รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ (2562) ได้ให้ความหมายของการจำแนกว่า หมายถึง การแบ่งพวกหรือการเรียงลำดับวัตถุหรือสิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์โดยหาเกณฑ์หรือสร้างเกณฑ์ในการจัดจำพวกหรือการเรียงลำดับวัตถุหรือสิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์โดยหาเกณฑ์หรือสร้างเกณฑ์ในการจัดจำพวกซึ่งอาจจะใช้เกณฑ์ความเหมือนกัน ความแตกต่างหรือความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า ทักษะการจำแนกประเภท เป็นความสามารถในการจัดจำแนกหรือเรียงลำดับวัตถุหรือสิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่โดยมีเกณฑ์ในการจัดจำแนก เกณฑ์ดังกล่าวอาจใช้ความเหมือน ความแตกต่างหรือความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยจัดสิ่งที่มีสมบัติบางประการร่วมกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

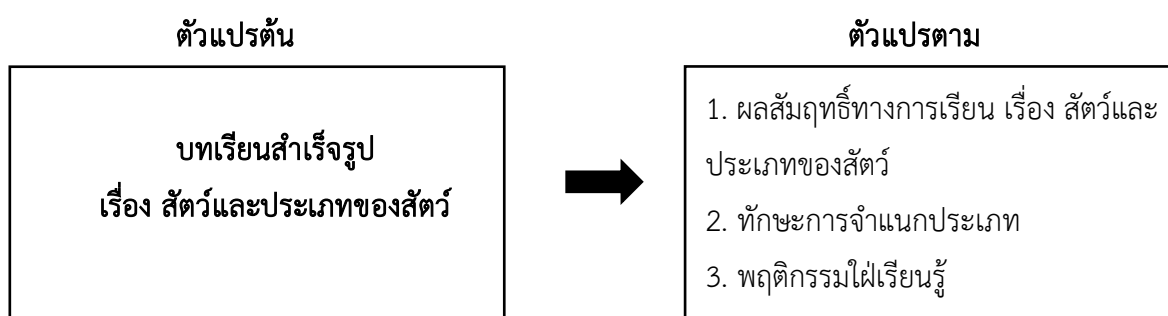
ความหมายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในการเรียนและการแสวงหาความรู้ ดังนั้นได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอยกมากล่าวไว้ดังนี้

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต) (2560) ให้ความหมายว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียนหมายถึง ใฝ่รู้ความจริง ต้องการเข้าถึงความจริง ความจริงแท้ เมื่อพิจารณาหรือประสบสถานการณ์ใด ก็อยากรู้ซึ่งถึงสิ่งนั้นว่าเป็นอย่างไร คืออะไร มีเหตุปัจจัยเป็นอย่างไร มีคุณโทษอย่างไร วิเคราะห์ออกไป อยากรู้ความจริงให้เข้าถึงความจริงแท้ อย่างนี้จึงเรียกว่า การใฝ่รู้ ซึ่งเป็นความหมายตามแนวพุทธ สำหรับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไอน์สไตน์ เรียกว่า Loving Interest in the Object and a Desire for Truth and Understanding ก็คือความสนใจ ใฝ่รัก ในสิ่งนั้น ๆ และความปรารถนาต่อสัจธรรม และปัญญา คือความใฝ่รู้อย่างแท้จริงที่จะเข้าถึงความจริง สรุปแล้วความหมายของการใฝ่รู้ไปเรียนตามแนวพุทธตามแนววิทยาศาสตร์ มีความหมายเหมือนกัน คือเป็นความอยากรู้อยากทำ หรือใฝ่รู้และใฝ่ดีเป็นแรงจูงใจอย่างเดียวกัน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) (ไพศาล วรคำ, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ จำนวน 1 เล่ม ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เรื่อง ความหลากหลายของสัตว์ ตอนที่ 2 เรื่อง การจำแนกสัตว์ ตอนที่ 3 เรื่อง สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ตอนที่ 4 เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง ผ่านการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแล้ว
2. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง ผ่านการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแล้ว
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.22-0.38 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.75

4. แบบประเมินทักษะการจำแนกประเภทของนักเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ เป็นการพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามจากทักษะการจำแนกประเภทที่มีความเชื่อมั่นรายฉบับ เท่ากับ 0.91

5. แบบประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์แบบมาตรฐานประมาณ 4 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ความเชื่อมั่นรายฉบับ เท่ากับ 0.89

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
2. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ โดยใช้สูตร t- test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	43	10	5.21	1.424	29.82	0.00*
หลังเรียน	43	10	9.33	0.644		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.21 (S.D.=1.42) หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 (S.D.=0.64) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1

คะแนนแบบทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.
วัดทักษะการจำแนกประเภทหลังเรียน			
10	43	9.33	2.91

จากตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน 9.33 (S.D.=2.91) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

3. ผลการประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. ด้านเนื้อหา	4.84	0.46	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.91	0.29	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.68	0.49	มากที่สุด
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.67	0.54	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.79	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.79 (S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้าน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.29) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.46) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.49) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.67$, S.D. =0.54) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ เพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภทของสัตว์และพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}=9.33$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}=5.21$) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งอธิบายได้ว่า หลังจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น เป็นผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปนี้หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เนื่องจากบทเรียนสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นมีการจัดโปรแกรมไว้อย่างชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองทีละน้อยตามลำดับขั้น และก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถและความสนใจแต่ละคน แสดงว่าหลังจากเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแล้วเกิดการเรียนรู้และมีความรู้เพิ่มขึ้นทำให้มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพิ่มขึ้นในระดับผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ น่าจะมีผลมาจากการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปตามหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบกิจกรรมอย่างเหมาะสม ประกอบกับการนำหลักการเบื้องต้นทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ในการออกแบบโดยอาศัยพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavior) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขเชิงปฏิบัติการ (Operant Conditioning Theory) และทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ซึ่งถือว่าเป็นการความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองและการเสริมแรงจึงช่วยพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. ทักษะการจำแนกประเภท หลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ร้อยละ ($\bar{X}=9.33$, S.D.=2.91) เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ วิชาวิทยาศาสตร์ มีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาการด้านทักษะการจำแนกประเภทหลังเรียนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปตามหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประกอบกิจกรรมอย่างเหมาะสม การทำกิจกรรม การเข้ากลุ่ม การช่วยเหลือ การทำงานร่วมกัน เพื่อให้ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามและทำกิจกรรมตามขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนที่นักเรียนได้ทำกิจกรรม มีการตั้งคำถาม กำหนดประเด็นศึกษาและเรื่องที่สนใจ สงสัย

ซึ่งนักเรียนได้รับการฝึก คติวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล กำหนดแนวทางหาคำตอบและนักเรียนสามารถนำความรู้ ไปเชื่อมโยงเพิ่มเติมความรู้เดิมในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปได้มีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและทดสอบหลังเรียน เป็นการจัดการความรู้ที่นักเรียนสามารถตรวจสอบได้ ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีค้นหาความรู้ แก้ปัญหาด้วยตนเองนี้ ซึ่งทำให้จดจำความรู้ได้นานและสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับการดำรงชีวิตประจำวัน และยังพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการจำแนกประเภทมากขึ้น ได้ฝึกทักษะการจำแนกประเภท ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สัตว์และประเภทของสัตว์ มีทักษะการจำแนกประเภทสูงขึ้นซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์และธงชัย ชิวปรีชา (2560) ที่กล่าวถึงการจำแนกประเภทเป็นกระบวนการที่ใช้จัดจำพวก วัตถุหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาออกเป็นหมวดหมู่ โดยการจัดสิ่งที่มีสมบัติบางประการร่วมกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน การจัดแบ่งสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่นั้นต้องมีเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น นักเคมีใช้ลักษณะของเนื้อสารเป็นเกณฑ์ในการแบ่งสารออกเป็น สารเนื้อเดียวกับสารเนื้อผสม นักชีววิทยาใช้กระดูกสันหลังเป็นเกณฑ์ในการแบ่งสัตว์ออกเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังกับสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังดังนี้ เป็นต้น การจำแนกประเภทเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่ง นักวิทยาศาสตร์ได้ใช้หลักการจำแนกประเภทไปใช้ประกอบไปประกอบในการศึกษาค้นคว้าเป็นประจำ การจัดธาตุเป็นหมวดหมู่ในตารางธาตุเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของนักเคมีในการจัดแบ่งธาตุออกเป็นหมวดหมู่ ในปัจจุบันนักเคมีได้ใช้ประโยชน์จากตารางธาตุมากมาย การจัดจำพวกพืชและสัตว์ออกเป็น ไฟลัมคลาส ออเดอร์ แฟมิลี ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความสำคัญของการจำแนกประเภท ประโยชน์ที่สำคัญในการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ คือ ทำให้เกิดความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า

3. พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.79 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.29) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.46) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.49) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.67$, S.D. =0.54) ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท เรื่องสัตว์และประเภทของสัตว์ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในด้าน สติปัญญาและความสนใจ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และทบทวนบทเรียน ได้หลายครั้งตามความพอใจของนักเรียน อีกทั้งนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ในเรื่องที่ สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ เหมาะสมกับวัยและเป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ รอบตัว ที่สำคัญคือนักเรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มาก

ที่สุด สอดคล้องกับพิมพ์ชนก เนื่องทะเล (2563) ที่กล่าวถึง การพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ว่าเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของผู้เรียนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจ กล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายามการใช้เหตุผลและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บันทึกความรู้ วิเคราะห์สรุปองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ราพิง โนพวน (2557) ได้ศึกษา การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ครูควรจะคอยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิดและกำกับให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่วางไว้
2. ครูผู้สอนควรชี้แจง กำกับดูแลในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน และทำให้การเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูควรตรวจแบบฝึกหัดในใบงานทุกใบงานเพื่อตอบคำถามของนักเรียนและแจ้งให้นักเรียนทราบผลการตรวจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความเพียรพยายามในการเรียนรู้ในกิจกรรมถัดไป
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป สามารถสอดแทรกเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ระหว่างเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เป็นต้น
5. ครูผู้สอนควรให้อิสระในการใช้บทเรียนสำเร็จรูปแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีเวลาศึกษาบทเรียนมากที่สุด
6. ควรมีการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปในลักษณะของสื่อประเภทออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาเรียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการศึกษาใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบอื่นเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทักษะการจำแนกประเภท และพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์
2. ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรม โดยใช้กระบวนการการจัดการเรียนการสอนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ที่เน้นสืบเสาะหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการคิดตัดสินใจซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การพัฒนาทักษะการจำแนกประเภท โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการจำแนกอยู่ในระดับดีมาก และเป็นการพัฒนาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจำแนกประเภทสิ่งต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อทำให้เกิดความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าการจัดจำแนกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ทั้งในวิทยาศาสตร์และวิชาการสาขาอื่น ๆ ตลอดจนในชีวิตประจำวันก็ได้มีการจัดจำแนกประเภทอยู่เป็นประจำ

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในการเรียนและการแสวงหาความรู้ ทางจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจ เสนาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- ทิศนา ขัมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์และธงชัย ชิวปรีชา. (2560). *ชุดพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชุดที่ 2 ทักษะการจำแนกประเภท*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธีระชัย ปุณณโชติ. (2539). *การสร้างผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพวรรณ ถนอมพันธ์และนฤมล ภูสิงห์. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์* 5(3), 193-204.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การพัฒนาการสอน*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2530). *นวัตกรรมทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. (2560). *การจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 8* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). *ประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้*. อมรินทร์ พรินตติ้ง กรู๊ป
- พิมพ์ชนก เนืองทะบาล. (2563). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ไพศาล วรคำ. (2561). การวิจัยทางการศึกษา. ประสานการพิมพ์.
- รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. (2562). การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ร่ำพิง โนพน. (2557). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2564). รายงานผลการเรียนประจำปีการศึกษา 2564. โรงเรียนสมถวิล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์: โรงเรียนสมถวิล หัวหิน.
- วันวิสาข์ ศรีวิไล. (2556). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบผสมผสาน ระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับ การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9(2), 116-125.

**แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งาน
สมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ
อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี**

วันที่รับบทความ: 22 ตุลาคม 2566
วันแก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2566
วันที่ตอบรับบทความ: 20 ธันวาคม 2566

ชฎาธาร พุดหล้า¹
วทัญญู วิชาเกรียงไกร²
ฐิติพร ชีระจิตร³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาจากเอกสาร และการตั้งประเด็นคำถามเพื่อศึกษา โดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการท้องถิ่น และตัวแทนผู้สูงอายุ ในพื้นที่ดังกล่าวจำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีแนวทางในการส่งเสริมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น กลุ่ม บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ เทศบาลตำบลบางพลับ โดยเสนอให้จัดตัวแทนในทุกช่องทางให้ความรู้ความเข้าใจพร้อมเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน อย่างถูกต้องถูกวิธี ขับเคลื่อนโดยเครือข่ายผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ วัด หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ และครอบครัว หรือ บ้าน ในการกระจายความรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้งานสมาร์ทโฟน อยู่สม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถค้นหาข้อมูลทางการแพทย์ ข้อมูลด้านการโภชนาการ การใช้แผนที่นำทาง การใช้งานติดต่อสื่อสารกับคนรู้จักที่อยู่ห่างไกล และการใช้งานสำหรับสั่งซื้อสินค้าที่จำเป็น รวมทั้งสามารถสร้างผลผลิตในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; สมาร์ทโฟน

ประเภทบทความ : บทความวิจัย

¹ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Chadatarn.mu@gmail.com

² นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

³ นักวิจัยอิสระ, 89/152 หมู่ 8 ถนนเลียบคลองถนน ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140.

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kwansenseijj@gmail.com

Approaches to develop the quality of life the elderly by encouraging the elderly to use smart phones: A case study of Bang Phlap Subdistrict Municipality Community, Pak Kret District, Nonthaburi Province

Received: 22 October 2023
Revised: 9 December 2023
Accepted: 20 December 2023

Chadatarn Pudlar¹
Watunyu Wichakriengkai²
Dhitiporn Keerajit³

Abstract

This research is a qualitative study with the following objectives: (1) To explore ways to improve the quality of life of the elderly people by promoting smartphone using skills among the elderly community in Bang Phlap Subdistrict, Pak Kret District, Nonthaburi Province. (2) To examine the problems and obstacles in enhancing the quality of life of the elderly people through the promotion of smartphone using skills among the elderly people in the same community.

The study was conducted through literature review and formulation of research questions, using in-depth interviews with key informants for this research, which include community leaders, local government agencies, and representatives of the elderly people in the area, totaling 10 individuals. The research found that the methods for improving the quality of life of the elderly people may involve promoting through various channels such as the บวร (Home, Temple, School) groups and local administrative organizations, the Bang Phlap Subdistrict Municipality. It suggests appointing representatives in every channel to provide knowledge and understanding while enhancing smartphone using skills correctly and effectively, driven by a network of community leaders, government agencies, temples or schools for the elderly people, and families or homes. This helps disseminate knowledge and organize regular learning activities for smartphone usage, enabling the elderly people to search for medical and nutrition information, use navigation maps, communicate with distant acquaintances, and order necessary goods online, as well as to generate community products.

Keywords: The Quality of Life; Elderly; Smart Phone

Type of Article: Research Article

¹ General Administration Officer, Provincial Administrative Organization (PAO),

Corresponding author Email: Chadatarn.mu@gmail.com

² General Administration Officer, Provincial Administrative Organization (PAO)

³ Independent Researcher, 89/152 Village No. 8, Liab Khlong Thanon Road, Sao Thong Hin Subdistrict, Bang Yai District, Nonthaburi Province 11140. Corresponding author Email: Email: kwansenseijj@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับเป็นระยะเวลา 16 ปีแล้วที่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 และจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2643 ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดนิ่งในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนในโลกต้องการย่อมเปลี่ยนไป ความรู้ ทักษะที่เคยมีอาจไม่เพียงพอหรือล้าสมัย ดังนั้น คนจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ที่ยังคงต้องพัฒนาตลอดเวลา หมั่นเรียนรู้ และเพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างไม่โดนเอารัดเอาเปรียบ ท่ามกลางโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง คน หรือ ผู้สูงอายุ ที่มีความรู้ ความสามารถจะได้เปรียบ คุณภาพชีวิตในการดำเนินชีวิต มักจะอยู่กับคนที่พร้อมและตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน เข้ามามีอิทธิพลต่อคนทั่วโลกการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกสบาย และรวดเร็ว การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่เปิดกว้าง คนทุกเพศ ทุกวัย สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่การเรียนจำกัดแค่ในห้องเรียนแต่ในยุคสมัยนี้คนสามารถหาความรู้ได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลก แหล่งความรู้ที่สำคัญมีอยู่มากมายทั้งจาก หนังสือ อินเทอร์เน็ต คนสามารถเรียนและเพิ่มพูนความรู้ได้ด้วยตนเอง ยุคศตวรรษที่ 21 จะประสบความสำเร็จ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

ปัจจุบันโลกาภิวัตน์ ดำเนินอยู่อย่างมีนัยสำคัญต่อทุกคน และทุกประเทศทั่วโลก จากการเปลี่ยนแปลงในสังคมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต หรือการทำงาน ที่มีลักษณะข้ามพรมแดนเพิ่มมากขึ้น เช่น เจริญธุรกิจกับลูกค้าในต่างประเทศ ติดต่อกับบุคลากรในต่างแดน หรือค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้จากทั่วโลก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกหนึ่งจะกระทบต่อบุคคลในอีกซีกโลกหนึ่งได้ในทันที การพึ่งพาอาศัยกันทั่วทั้งโลกทวีขึ้นตามความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีการคมนาคม และการขนส่ง ที่อำนวยความสะดวกให้โลกได้กลายเป็นระบบสังคมเดียวกันอย่างแท้จริง สังคมไทยจึงเสี่ยงไม่พ้นที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับระบบของโลกที่เป็นโลกาภิวัตน์ ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อวิถีชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว อาชีพการทำงาน รวมทั้งชีวิตทางสังคมของผู้คน ประเด็นเน้นหนักจะเกี่ยวข้องกับการทำงาน สภาพการทำงาน รายได้ และการคุ้มครองหรือสวัสดิการสังคม นอกเหนือไปจากนั้น มิติทางด้านสังคมจะครอบคลุมถึง ความปลอดภัยในทรัพย์สิน วัฒนธรรม รวมทั้งอัตลักษณ์ ความสามัคคีการแตกแยก รวมทั้งความสมานฉันท์สามัคคีในครอบครัว และชุมชน ทั้งนี้โลกาภิวัตน์ทางด้านสังคมจะมุ่งไปสู่การขจัดปัญหาการว่างงาน ความอยุติธรรม ความไม่เสมอภาค คุณภาพชีวิต รวมทั้งความยากจน และความยั่งยืนของโลกาภิวัตน์ทุกด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและกฎหมาย จะบังเกิดสัมฤทธิ์ผลของโลกาภิวัตน์ขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกระแสโลกาภิวัตน์นั้นสนองตอบต่อความต้องการของคนในสังคมในภาพรวม

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว เนื่องจากมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 กลุ่มวัยผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มวัยแรงงานมีจำนวนลดลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ประเทศไทยนั้น ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ

อย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2564 การเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจุบันปัญหาที่พบในผู้สูงอายุส่วนมากคือ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการดูแล และด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุโดยตรง หากไม่มีทักษะและการวางแผนหรือเตรียมความพร้อมย่อมส่งผลไปถึงอนาคต เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรการสร้างการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนั่นคือ ด้านเทคโนโลยี

ฤดี กรุดทอง (2540, หน้า 28-35) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในมุมระดับของคุณภาพชีวิตได้ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้ ความยากจน อาชญากรรม ความปลอดภัย สถานที่อยู่อาศัย การจ้างงาน ผลิตภาพ สถานภาพของ บุคคล ความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความผูกพันเป็นอันเดียวกันในสังคมและ วงจรชีวิตในครอบครัว เป็นต้น แต่ก็มีผู้ค้านว่าบุคคลแต่ละกลุ่มต่างมีแบบแผนการดำเนินชีวิต แตกต่างกันไป ตัวแปรข้างต้นจะถูกโต้แย้งว่าไม่สามารถวัดระดับคุณภาพชีวิตได้ เช่น กลุ่ม ผู้สูงอายุ หนุ่มสาว และผู้ที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพของชุมชน และการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีคือ มีสุขภาพร่างกายดี สุขภาพจิตดี ครอบครัวมีความสุขมีความอบอุ่น มีสังคมที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย และมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับสวัสดิการและการบริการทางสุขภาพอย่างเหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชนและสังคม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารปัจจุบัน ผู้สูงอายุถือว่าเป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตมากกว่าวัยอื่น ๆ การใช้ชีวิตในช่วงวัยสูงอายุนั้นจะแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของแต่ละคน สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายของชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข ไม่เป็นภาระของสังคม การพึ่งพาตนเองได้นั้นก็เป็นเรื่องจำเป็นซึ่งเครื่องมือในการอำนวยความสะดวก และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้สูงอายุควรที่จะพัฒนาทักษะการใช้งาน และเรียนรู้อย่างจริงจัง เพื่อที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ นั่นคือ สมาร์ทโฟน (Smartphone) ที่กลายมาเป็นโทรศัพท์ที่เป็นมากกว่าโทรศัพท์ที่ใช้ในการพูดคุยติดต่อ และยังคงกลายเป็นอุปกรณ์ที่เข้ามาช่วยจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตของเราให้เป็นอย่างง่ายดายขึ้นภายใต้การเชื่อมต่อระหว่างเทคโนโลยีเครือข่ายการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั่นเอง

จากรายงานของ Statista แพลตฟอร์มออนไลน์ของเยอรมันที่เชี่ยวชาญด้านการรวบรวมข้อมูลและการแสดงภาพ ซึ่งนำเสนอสถิติและรายงาน ข้อมูลเชิงลึกของตลาด ข้อมูลเชิงลึกของผู้บริโภค และข้อมูลเชิงลึกปี พ.ศ. 2564 ระบุว่าจำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟนทั่วโลก ล่าสุดมีประมาณ 3.5 พันล้านคน คิดเป็นประมาณ 45.15 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสมาร์ทโฟนที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันจนอาจกล่าวได้ว่า สมาร์ทโฟนเป็นเสมือนปัจจัยพื้นฐานในชีวิตลำดับที่ 5 ซึ่งหมายความว่าเราคงมีชีวิตอยู่ไม่ได้

ถ้าขาดสมาร์ทโฟนเพราะสมาร์ทโฟนในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างมากต่อมนุษย์และส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั่นเอง เนื่องจากศักยภาพการเติบโตทางการตลาดของอุตสาหกรรมสมาร์ทโฟนที่กลายมาเป็นปัจจัยที่ช่วยในการตอบสนองคนทำงานส่วนใหญ่ ที่เริ่มมีความต้องการที่จะสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชีวิต งานและการพักผ่อน การช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ ถูกใช้โดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยส่วนใหญ่ ที่ชอบเข้าถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ ติดตามข่าวสารสร้างปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และเลือกใช้อุปกรณ์/แอปพลิเคชันได้อย่างหลากหลาย ความนิยมที่เพิ่มขึ้นของสมาร์ทโฟนที่ส่งผลให้มีความสำคัญกับการออกแบบหน้าเว็บไซต์ที่ตอบสนองการทำงานของสมาร์ทโฟนมากขึ้น (Mobile Friendly Websites) และการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต Wi-Fi ที่ขยายพื้นที่ครอบคลุม ส่งผลให้การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของผู้คนกลายเป็นเรื่องที่ยั่งยืน จึงยิ่งทำให้สมาร์ทโฟนที่รองรับการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต และช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวโลกออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบ

จากทิศทางที่เติบโตขึ้นของสมาร์ทโฟนที่มีพัฒนาการในส่วนและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ก็จะช่วยทำให้สมาร์ทโฟนมีความฉลาดมากขึ้น โดย AI ในสมาร์ทโฟน นั้นจะมีบทบาทมากในด้านการ “เรียนรู้เจ้าของ” โดยบันทึกพฤติกรรมการใช้งาน การกด การปรับ การพิมพ์ การแก้คำ ฯลฯ แล้วเรียนรู้จดจำเพื่อนำไปปรับตั้งค่าต่าง ๆ ให้เหมาะสมที่สุดกับเจ้าของได้เอง ซึ่งที่ผ่านมา AI เข้ามาพัฒนาสมาร์ทโฟนในด้านต่าง ๆ เช่น

1. การเพิ่มประสิทธิภาพกล้องถ่ายรูป
2. การแปลภาษาแบบเรียลไทม์
3. การช่วยจัดการชีวิตประจำวัน
4. การสแกนใบหน้าและการระบุตัวตนโดยใช้ใบหน้า
5. เป็นผู้ช่วยอัจฉริยะด้านเสียงเพื่อช่วยในการทำงานต่าง ๆ ได้มากขึ้น

ส่งผลให้สมาร์ทโฟน จึงเป็นตัวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ชีวิตของเราให้ดีขึ้น มีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของเจ้าของได้ และแอปพลิเคชันที่ตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

เมื่อเห็นถึงแนวโน้มการใช้สมาร์ทโฟนในอนาคตแล้ว การเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับ “มนต์ทัศน์ของสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุ และการดึงศักยภาพของผู้สูงอายุให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี” ไม่มองผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มพึ่งพิงและเป็นภาระ แต่ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งสมรรถนะในการปฏิบัติกิจวัตรด้านต่าง ๆ ได้ การนำศักยภาพและความสามารถในการตัวตนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เป็นภาวะของผู้สูงอายุที่ยังคงมีความคล่องแคล่ว กระตือรือร้นเคลื่อนไหวที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกระบวนการคิดและการเรียนรู้ ยังคงมีความสมบูรณ์ ถึงแม้บางครั้งอาจจะเกิดความล่าช้าในการประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ แต่โดยรวมแล้ว ยังคงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถเป็นกำลังในการช่วยขับเคลื่อนสังคมได้ดี ดังนั้น ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

มีความสามารถ มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ในชีวิตของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยผลจากการได้ปฏิบัติเหล่านี้อาจจะได้รับทั้งค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่สิ่งที่ผู้สูงอายุได้คือ สุขภาพกาย จิตสังคม และจิตวิญญาณผู้สูงอายุที่มีพลัง สามารถช่วยเหลือตนเอง ดูแลตนเองพึ่งตนเองได้ และสามารถตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะทำงาน จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางที่นำไปสู่การมีทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟนที่ซับซ้อนของกลุ่มผู้สูงอายุในอนาคต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา สนใจมุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการท้องถิ่น และตัวแทนผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 2 คน หน่วยงานราชการท้องถิ่น 4 คนและตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชน 4 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2566

ขอบเขตด้านสถานที่

เทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี

ประโยชน์ที่จะได้รับในการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรั้ว จังหวัดนนทบุรี
2. ทำให้ทราบปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางกรั้ว จังหวัดนนทบุรี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยและคณะฯ ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นความพอใจในการดำรงชีวิตและมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การที่จะก่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจอันเนื่องมาจากการมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ตลอดจนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งในทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการสนองตอบต่อสิ่งที่ร่างกายและจิตใจต้องการอย่างเพียงพอ การสนองตอบความต้องการของแต่ละบุคคลนั้นเป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการของบุคคล 5 ระดับ คือ ความต้องการทางด้านกายภาพ ความรู้สึกมั่นคง และปลอดภัย ความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ความนับถือ สุนทรียภาพ และศักยภาพแห่งตน ซึ่งการที่บุคคลได้รับการสนองตอบต่อสิ่งที่ต้องการทั้ง 5 ระดับ จะมีผลต่อการมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงสุด แต่หากได้รับการสนองตอบความต้องการเพียงแค่ระดับใดระดับหนึ่ง (ฤดี กรุดทอง, 2540, หน้า 38)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามศักยภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ประยุกต์เกณฑ์การประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel ADL Index) ดังนี้ (อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์, 2560, หน้า 238)

กลุ่มที่ 1 ติดสังคม ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ชุมชนได้ สามารถเดินขึ้นบันไดเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ เดินออกนอกบ้านได้ เดินตามลำพังบนทางเรียบได้ รับประทานอาหารด้วยตนเองได้ดี ใช้สุขาด้วยตนเองได้อย่างเรียบร้อย

กลุ่มที่ 2 ติดบ้าน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ไม่สามารถเดินตามลำพังบนทางเรียบได้ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือ ต้องการความช่วยเหลือขณะรับประทานอาหาร ต้องการความช่วยเหลือพาไปห้องน้ำ

กลุ่มที่ 3 ติดเตียง ผู้สูงอายุที่ป่วยและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิกัด/ทุพพลภาพไม่สามารถย้ายตนเองขณะนั่งได้ ไม่สามารถขยับได้ในท่านอน การรับประทานอาหารกลืนลำบาก แม้ว่าผู้ดูแลจะป้อนอาหารให้ ต้องขยับภายในท่านอนหรืออยู่บนเตียง สวมใส่ผ้าอ้อมตลอดเวลาต้องเปลี่ยนผ้าอ้อมประจำ

3. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

วิลเลียม อ็อกเบอร์น (W.F. Ogburn) ผู้เสนอทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์การประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ทางวัตถุ เช่น เครื่องมือ อาวุธ คอมพิวเตอร์ มือถือ ฯลฯ รวมทั้งกระบวนการทางวิชาการต่าง ๆ (Technological Process) จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น มีการสื่อสารที่รวดเร็วผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายต่าง ๆ มีตำแหน่งโปรแกรมเมอร์ ในขณะที่แฮกเกอร์ก็มุ่งที่จะขโมยข้อมูลต่าง ๆ บนระบบ ดังนั้น ในส่วนการบริหารภาครัฐจึงต้องมีกฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์มารองรับให้ทัน เป็นต้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีพลังงานที่สังคมนำมาใช้ได้มากขึ้นยอมทำให้สามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น สามารถเลี้ยงจำนวนประชากรได้มากขึ้นซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุดมการณ์/ภาษา/เทคโนโลยี ก็จัดเป็นกรอบซึ่งชัดเจนจำกัดวิธีที่สังคมจะนำมาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ สังคมที่มีระดับการใช้เทคโนโลยีต่ำย่อมไม่สามารถใช้วิธีการอย่างเดียวกันกับสังคมที่มีเทคโนโลยีสูง เครื่องมื่อย่อมเป็นตัวกำหนดวิธีแก้ปัญหาและวิธีแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยเครื่องมือทันสมัยย่อมนำไปใช้สังคมที่ขาดเครื่องมือเหล่านั้นไม่ได้ (บ้านจอมยุทธ, ม.ป.ป.)

4. ทฤษฎีด้านนวัตกรรม

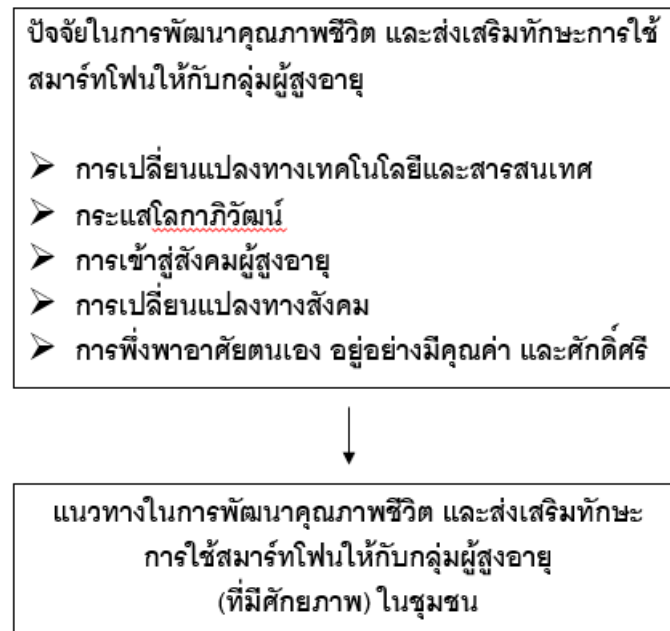
สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม เกิดจากความคิดของคน เป็นการสร้างสิ่งที่มีอยู่เดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวให้ในการสร้างโอกาสใหม่ ๆ และมีการถ่ายทอดหรือส่งต่อแนวคิดนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ศิวนันท์ ศิวพิทักษ์, 2554, หน้า 15-17)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารัช สุธาพิทยกุล และพิทักษ์ ศิริวงศ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง สภาพปัญหาและการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ (2561) กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ทโฟน ในพื้นที่บริเวณโดยรอบพระปิ่นเกล้า เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุถึงสภาพการณ์และปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีต เสียงตอบรับหรือความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่บริเวณโดยรอบพระปิ่นเกล้า เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ จำนวนทั้งหมด 7 คน ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่หันมาเลือกใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ทโฟน ล้วนมีความต้องการที่จะค้นหาวิธีที่จะสร้างความสะดวกสบายให้กับการใช้ชีวิตประจำวันได้ และสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการรับรู้หรือค้นหาข้อมูลข่าวสาร หรือสิ่งอื่น ๆ ตามความสนใจ ส่วนในด้านของปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สูงอายุ คือ ด้านการใช้งานและการทำความเข้าใจในการใช้สมาร์ทโฟน เนื่องจากด้วยความซับซ้อนในตัวระบบของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญกับการใช้งาน สมาร์ทโฟนของกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาจากเอกสาร และการตั้งประเด็นคำถามเพื่อศึกษา โดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการโดย

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัย และคณะทำงานทำการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลในข้อมูลหลัก

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน เพื่อเตรียมข้อมูลสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี

ปัญหา และอุปสรรค ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพ จังหวัดนนทบุรี

ขั้นตอนที่ 5 ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และขออนุญาตเผยแพร่การศึกษาอิสระ

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นำมาแปลผลการศึกษาในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ในเขตเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีแนวทางในการส่งเสริมทักษะการใช้งาน สมาร์ทโฟน ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการพัฒนาทักษะได้ง่าย และถูกต้องไม่หลอกลวง เช่น กลุ่ม บวร หรือบ้าน วัด โรงเรียน และจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยเสนอให้จัดตัวแทนในทุกช่องทางให้ความรู้ความเข้าใจพร้อมเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน อย่างถูกต้องถูกวิธี ขับเคลื่อนโดยเครือข่ายผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ วัด โรงเรียน หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ และครอบครัว หรือ บ้าน ในการกระจายความรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้งานสมาร์ทโฟน อยู่สม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานสมาร์ทโฟน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฟังพาดตนเองได้ ใช้งานเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่หลอกลวง และเกิดประโยชน์ต่อตัวผู้สูงอายุที่ใช้งาน โดยจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุ พบว่า เป็นเรื่องของการค้นหาข้อมูลทางการแพทย์ ข้อมูลด้านการโภชนาการที่ถูกต้อง การใช้แผนที่นำทาง การใช้งานติดต่อสื่อสารกับญาติ พี่น้องที่อยู่ห่างไกล และการใช้งานสำหรับสั่งซื้อสินค้าที่จำเป็น นอกจากนั้น ในส่วนการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการ พบว่า ต้องการให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะและความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง มีความกระฉับกระเฉงในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับคนในครอบครัว ชุมชน มีความสามารถสร้างผลผลิตเพื่อความมั่นคงทางรายได้เพื่อการดำรงชีพของตนเอง รวมทั้งสามารถสร้างผลผลิตในชุมชน และสามารถใช้งานสมาร์ทโฟนในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย สามารถปรับตัวนำสมาร์ทโฟนที่มาประยุกต์เสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางรายได้ และสร้างผลผลิตชุมชนได้

สำหรับการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ข้อจำกัดทางด้านสุขภาพร่างกายเป็นปัญหาหลักในการใช้งาน ความสมบูรณ์ในประสาทสัมผัสโดยเฉพาะสายตา และความคล่องตัวในการใช้งาน พบว่าอุปกรณ์มีขนาดเล็กอ่านยาก ถือลำบาก การทัชสกรีนหรือสัมผัส เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสมาร์ทโฟนของผู้สูงอายุที่ใช้งานยังไม่คล่องแคล่ว และไม่ถนัด อาการหลงลืมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ลืมรหัสผ่านการใช้งานสมาร์ทโฟน หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ การที่ไม่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ความกังวลเรื่องความเสี่ยงและอันตรายจากการใช้งานสมาร์ทโฟน และค่าใช้จ่ายในการใช้สมาร์ทโฟน รวมถึงค่าบริการอินเทอร์เน็ต ไม่สอดคล้องกับรายได้เป็นต้น ซึ่งในส่วนของหน่วยงานราชการ และผู้นำชุมชนสะท้อนปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการมีสมาร์ทโฟน และค่าบริการอินเทอร์เน็ต รวมถึงงบประมาณจากภาครัฐในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุยังมีไม่มาก

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งานสมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพไรต์ จังหวัดนนทบุรี เป็นเรื่องของการค้นหาข้อมูลทางการแพทย์ ข้อมูลด้านการโภชนาการที่ถูกต้อง การใช้แผนที่นำทาง การใช้ งานติดต่อสื่อสารกับญาติ พี่น้อง ที่อยู่ห่างไกล และการใช้งานสำหรับสั่งซื้อสินค้าที่จำเป็น สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ เกริกศักดิ์ บุญญานพวงศ์ และสุรีย์ บุญญานพวงศ์ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพ ของผู้สูงอายุ ในการทำงานเพื่อสังคม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลบ้านแทนบุตร หลาน เลี้ยงหลาน หารายได้เลี้ยง คนในครัวเรือน เป็นที่ปรึกษา ตัดสินและชี้ขาดในปัญหาต่าง ๆ ผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและชนบทไม่ค่อยเข้าไป มีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมมากนัก นอกจาก กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมด้านการส่งเสริมการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้สูงอายุ จะเป็นผู้ถ่ายทอดวิทยาการ หรือเป็นคณะกรรมการดาเนินการ และ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สุมาลี และคณะ (2541) ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวัดคุณภาพชีวิต ของประชากรไทย ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตทางการศึกษา และสุขภาพอนามัยเป็นมิติของคุณภาพ ชีวิตที่มีการพัฒนามากกว่าด้านอื่น ๆ

ส่วนการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ พบว่า ต้องการให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะและ ความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง มีความกระฉับกระเฉงในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับคนในครอบครัว ชุมชน มีความสามารถสร้าง ผลผลิตเพื่อความมั่นคงทางรายได้เพื่อการดำรงชีพของตนเอง รวมทั้งสามารถสร้างผลผลิตในชุมชนและ สามารถใช้สมาร์ทโฟนในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย สามารถปรับตัวนำสมาร์ทโฟนที่มาประยุกต์ เสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางรายได้ และสร้างผลผลิตชุมชนได้ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ศิริวรรณ ศิริบุญ (2543) พบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดของผู้สูงอายุ คือ ปัญหาการเงิน ปัญหาสุขภาพ ปัญหา ทางด้านจิตใจ ปัญหาครอบครัว และ ปัญหาอื่น ๆ ตามลำดับ ผู้สูงอายุต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องการเงินหรือ เงินสงเคราะห์ (เบี้ยยังชีพ) การบริการด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล งานอาชีพ การฝึกอาชีพเพื่อ เพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มหรือจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ต้องการคนดูแล ต้องการ ปัจจัยสี่โดยเฉพาะเครื่องอุปโภค บริโภคและต้องการกิจกรรมสันทนาการ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมทักษะการใช้งาน สมาร์ทโฟน ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลบางพลับ อำเภอบางแพไรต์ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ข้อจำกัดทางด้านสุขภาพร่างกายเป็นปัญหาหลักในการใช้งาน ความสมบูรณ์ในประสาท สัมผัสโดยเฉพาะสายตา และความคล่องตัวในการใช้งาน พบว่าอุปกรณ์มีขนาดเล็กอ่านยาก ถือลำบาก การ ทักษะกรีน หรือสัมผัสเพื่อปฏิสัมพันธ์กับสมาร์ทโฟนของผู้สูงอายุที่ใช้งานยังไม่คล่องแคล่ว และไม่ถนัด อาการ หลงลืมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของ อัญชลี รัชกุล (2538) ที่อธิบายว่า ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่กำลังเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนไปในทางเสื่อมสภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความคิดอ่าน และบุคลิกภาพ รวมไปถึงการ สูญเสียบทบาท และสถานภาพทางสังคมตามมามากด้วย บุคคลอาจจะสูงอายุตามเงื่อนไขใดหรือทุกเงื่อนไขก็ได้ ดังนั้น เวลาของการมีชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับการเจริญ และความเสื่อมของร่างกาย (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539, หน้า 9-10) และการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ เป็น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมที่มนุษย์มีอาจหลีกเลี่ยงได้และเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะมีอาการอ่อนแอของร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีความเจ็บป่วยหรือความพิการร่วมด้วย นักสังคมวิทยา ยอมรับว่าภาวะสูงอายุเป็นการก้าวเข้าสู่สภาพการเปลี่ยนแปลง หรือบทบาทใหม่ในสังคม นอกจากนั้นภาวะสูงอายุยังเป็นผลจากการสูญเสียอย่างค่อยเป็นค่อยไปของความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของ สภาพร่างกาย จิตใจและสังคม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านความกังวลเรื่องความเสี่ยงและอันตรายจากการใช้งานสมาร์ทโฟนนั้น เป็นเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ผู้สูงอายุสะท้อนผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า ยังมีความกังวลต่อการ ใช้เทคโนโลยีในหลายประการประกอบด้วย ความกังวลต่อการกรอกข้อมูลรายละเอียด ส่วนตัวที่อาจถูกนำไปใช้ โดยมีฉ้อฉล จนเกิดความเสียหายแก่ตนเอง โฆษณาที่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง นอกจากนี้ พบว่า ผู้สูงอายุ เคยเจอความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ข้อความแปลกจากบุคคลที่ไม่รู้จัก หรือการรบกวนจากโฆษณาสินค้าต่างๆ ที่ แสดงเข้ามาในแอปพลิเคชัน หรือการหลอกลวงให้กรอกข้อมูลทางออนไลน์ การแอบอ้างใช้รูปบุคคลที่รู้จักมา หลอกให้โอนเงิน ภาพลามกอนาจารที่ส่งมา สินค้าที่ซื้อทางออนไลน์ไม่ตรงกับโฆษณา ด้วยเหตุเหล่านี้ ผู้สูงอายุ มองว่าไม่ปลอดภัยรวมถึงความเหมาะสมของการโพสต์ข้อความหรือข้อมูลของตนเองโดนโจรกรรม ซึ่งมีความ สอดคล้องตามแนวคิดที่จะแก้ไขความกังวลเหล่านี้ ของ Loureiro, & Barbas (2014) ที่เสนอว่า ควรเสริม ทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลให้ผู้สูงอายุ เช่น การเข้าถึง ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลบนสื่อดิจิทัล การจัดการ และจัดระเบียบข้อมูล เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต การประเมิน การตีความ และการเปรียบเทียบข้อมูล ที่มาจากหลายแหล่ง การสร้างข้อมูลใหม่โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาและนำไปประยุกต์ใช้และการสื่อสารและการ ถ่ายทอดข้อมูลด้วยวิธีการที่มีความเหมาะสม ทั้งนี้ การที่ผู้สูงอายุจะมีทักษะ การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลนั้นยังขึ้นอยู่กับ การรับรู้ในศักยภาพ ของตนเองว่าสามารถทำสิ่งนั้นได้ (Self-efficacy) ความสามารถทางดิจิทัล (Digital Competence) เช่น ความสามารถของผู้สูงอายุในการมีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล อย่างมีประสิทธิภาพ (Tyler, Simic, & De George-Walker, 2018, p 330) นอกจากนี้ Tyler, Simic, & De George-Walker (2018) อธิบายเพิ่มเติมว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางดิจิทัลของผู้สูงอายุนั้น คือ

- 1) การรับรู้ในศักยภาพของตนเองว่าสามารถทำสิ่งนั้นได้ (Self-efficacy)
- 2) ความสามารถทางดิจิทัล (Digital Competence) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เช่น การมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางดิจิทัลอย่างประสบความสำเร็จ
- 3) สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่วนบุคคล จากแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และปัญหาการ รู้เท่าทัน สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุตามที่กล่าวมา ช่วยชี้แนะว่าในด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ ควรให้ ความสำคัญในประเด็น การเข้าถึง การใช้งาน การประเมิน และการใช้ประโยชน์เนื้อหาข่าวสารบนสื่อดิจิทัล

หากสามารถอธิบายสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของ ผู้สูงอายุตามที่กล่าวมา จะสามารถนำมา กำหนดแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ เสริมสร้างทักษะให้กับผู้สูงอายุในอนาคต จากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2562) ที่รายงานผลการสำรวจพฤติกรรม ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยซึ่งในกลุ่มผู้ใหญ่ตอนกลางและ

ผู้สูงอายุ (คนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489-2507 มีอายุ 54-72 ปี) พบว่า ปัญหาจากการใช้อินเทอร์เน็ตที่พบเจอ ได้แก่ ปริมาณโฆษณาออนไลน์ที่มารบกวน (ร้อยละ 79.5) และไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตจะเชื่อถือได้ (ร้อยละ 45.5) และยังสะท้อนจากผลการวิจัยของ พัทธนี เขยจรยา (2559) ด้านการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่ม ผู้สูงอายุซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุยังเชื่อข้อมูลในสื่อออนไลน์โดย ขาดการรู้เท่าทัน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการทานอาหารเพื่อป้องกันโรคภัย

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัย ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. นโยบายรองรับวิถีชีวิตใหม่ของสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการจัดส่งเสริมสวัสดิการและสนับสนุนค่าใช้จ่าย ควบคู่กับการพัฒนาเครือข่ายให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุสะท้อนถึงความต้องการให้รัฐสนับสนุนด้านพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หากรัฐสามารถกำหนดเป็นสวัสดิการพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุโดยกำหนดให้ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในปริมาณที่สามารถใช้ได้พอเพียงในการใช้ชีวิตประจำวันวิถีใหม่
2. เพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ควบคู่กับความรอบรู้ทางดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ แต่ละคนมีความแตกต่างกัน การเพิ่มความสามารถในการใช้งานสามารถจัดเป็นสวัสดิการพื้นฐานด้วยการจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีในชีวิตวิถีใหม่ ควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับความรอบรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อให้แก่ผู้สูงอายุ
3. ปกป้องสิทธิและความปลอดภัยบนสื่อออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุมักเป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้ไม่หวังดี มีฉ้อโกงที่ฉวยโอกาสจากการขาดทักษะ และความรู้ในการใช้งานสื่อออนไลน์ จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ในด้านการใช้งานอย่างปลอดภัยยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น ในขณะที่ดำเนินนโยบายเพิ่มความสามารถในความรอบรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อแล้ว ควรมีมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้บริโภค กิจกรรมด้านผู้สูงอายุ ที่จะปกป้องสิทธิและความปลอดภัยในการใช้งานสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งศูนย์ หรือหน่วยเฉพาะกิจเพื่อรับเรื่องร้องเรียน ดำเนินการตรวจสอบ ช่วยเหลือ แก้ไข และเยียวยาครอบครัว เป็นต้น
4. ส่งเสริมการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และแอปพลิเคชันเฉพาะผู้สูงอายุที่เข้าถึงได้ เพราะอุปสรรคสำคัญในการใช้งานเทคโนโลยีคือผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่เสื่อมโทรม ทั้งด้านสายตาดูการมองเห็น การอ่าน การฟัง ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และแอปพลิเคชันเฉพาะผู้สูงอายุ ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เทคโนโลยีเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตกับการใช้ชีวิต จะช่วยให้การใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
5. ส่งเสริมการสร้างสรรคเนื้อหาเสริมสร้างสำหรับผู้สูงอายุบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีเพื่อชีวิตที่ดี และใช้เวลากับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากในแต่ละวัน จำเป็นต้องมีการสร้างเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ แนวทางการดำเนินงานในระยะสั้น ที่สามารถ

ดำเนินการได้ทันที คือ สนับสนุนองค์กร ธุรกิจ มูลนิธิ นักธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) กลุ่มบุคคล ผู้ทำงานอิสระ (Freelance) ผู้มีอิทธิพลออนไลน์ (Online Influencer) จัดทำเนื้อหา และสร้างแพลตฟอร์มสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น และดำเนินงานในระยะยาวอย่างยั่งยืน ด้วยการจัดตั้ง องค์กรสื่อออนไลน์ สาธารณะ

6. จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจออนไลน์ (Online Business Incubation Center) สำหรับผู้สูงอายุ ถือเป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุจะสามารถนำต้นทุนความรู้ ทักษะ ความสามารถของตนเองมาสร้างเนื้อหา หรือสร้างผลิตภัณฑ์ทำธุรกิจออนไลน์ได้ การจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจออนไลน์หลายสถาบัน หากมีการเน้นการส่งเสริมสำหรับผู้สูงอายุได้ จะช่วยสนับสนุนการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุได้ ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจออนไลน์ จะเน้นการให้ความรู้ ทักษะในการทำธุรกิจออนไลน์ การเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนในการทำธุรกิจออนไลน์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้สูงอายุสะท้อนถึงความต้องการให้รัฐสนับสนุนด้านพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หากรัฐสามารถกำหนดเป็นสวัสดิการพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุโดยกำหนดให้ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในปริมาณที่สามารถใช้ได้พอเพียงในการใช้ชีวิตประจำวันวิถีใหม่

2. การสร้างเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ แนวทางการดำเนินงานในระยะสั้น ที่สามารถดำเนินการได้ทันที คือ สนับสนุนองค์กร ธุรกิจ มูลนิธิ นักธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) กลุ่มบุคคล ผู้ทำงานอิสระ (Freelance) ผู้มีอิทธิพลออนไลน์ (Online Influencer) จัดทำเนื้อหา และสร้างแพลตฟอร์มสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น และดำเนินงานในระยะยาวอย่างยั่งยืน ด้วยการจัดตั้ง องค์กรสื่อออนไลน์ สาธารณะ

3. แนวคิดการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจออนไลน์ (Online Business Incubation Center) สำหรับผู้สูงอายุ ถือเป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุจะสามารถนำต้นทุนความรู้ ทักษะ ความสามารถของตนเองมาสร้างเนื้อหา หรือสร้างผลิตภัณฑ์ทำธุรกิจออนไลน์ได้

เอกสารอ้างอิง

เกริกศักดิ์ บุญญาพงษ์ และคณะ. (2533). รายงานการวิจัย ชีวิตคนชราในจังหวัดเชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขวัญรัก สุขสมหทัย. (2549). การศึกษาความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ณัฐกันย์ อ่องเอื้อ. (2564). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี.

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ณัฐหทัย นิธิศิริชัย. (2561). *ผู้สูงอายุไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เบญจมาศ ยศเสนา. (2559). *การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ*. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, วิทยาลัยประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บ้านจอมยุทธ์. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีหรือทฤษฎี
ความล้ำทางวัฒนธรรม*.
https://www.baanjommyut.com/library_3/thai_social_and_cultural_change/03_4.html
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล. (2542). *องค์ประกอบในการขับเคลื่อนประชาสังคม*. /linkfile/print5.htm
- พนม คลีณา. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลุฒิปลัง
และผลิตภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(2), มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา
ผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) โดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- พัทธนี เขยจรรยา. (2559). ปัจจัยการสื่อสารเพื่อพยากรณ์ความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ
ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้. *วารสารนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 34(3), 1-18.
- รัชณี ภูกร. (2552). *วิทยาการผู้สูงอายุ*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฤดี กรุดทอง. (2540). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต .
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต*.
- วิริยาภรณ์ สวัสดิ์รักษา. (2544). *การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเอง : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนใน
เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต ,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2544). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทยในประเด็นการเกื้อหนุนทาง
สังคมแก่ผู้สูงอายุ*. แอล.ที.เพรส.
- ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. (2554). *การจัดการนวัตกรรมขององค์การธุรกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรม
ของพนักงาน*. ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริวรรณ ศิริบุญ. (2543). *การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ: กรณีการตั้งศูนย์บริการทาง
สังคมสำหรับผู้สูงอายุ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2539). *สังคมวิทยาภาวะสูงอายุ ความจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย*.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมฤดี ทองรักษ์. (2561). *คุณภาพระบบ การรับรู้ประโยชน์การใช้งาน การรับรู้ความปลอดภัย แล้วความ
ไว้วางใจ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ ของผู้ใช้บริการวัยทำงานในเขต
กรุงเทพมหานคร*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- สามารถ ใจเตี้ย. (2562). *เสริมสร้างสุขภาพสังคมผู้สูงอายุในยุค thailand 4.0*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สารัช สุราทิพย์กุล และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). รายงานการวิจัยสภาพปัญหา และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ทโฟน ในพื้นที่บริเวณโดยรอบพระปิ่นเกล้า เขตบางกอกจังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- <https://repository.rmutr.ac.th/handle/123456789/760?show=full>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ, สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำราญ จุช่วย (2554). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม*. คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2552). *การจัดการนวัตกรรมในยุคเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยความรู้*. <http://www.nia.or.th/innolinks>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). *พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทย 2562*. <https://www.etda.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-behavior-2019-slides.html>.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ. (2541). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การวัดคุณภาพชีวิตของประชากรไทยและผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 38(1), 65-92.
- อัญชลี รัชกุล. (2538). *การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านนครปฐม*. <http://202.28.231/dcims/basic.php> (29 สิงหาคม 2559)
- Loureiro, & Barbas (2014) *Learning and Collaboration Technologies: Technology-Rich Environments for Learning and Collaboration. First International Conference, LCT 2014, Held as Part of HCI International 2014, Heraklion, Crete, Greece, June 22-27, 2014, Proceedings, Part II*
- Tyler, M., Simic, V., & De George-Walker, L. (2018). Older adult Internet super-users: counsel from experience. *Activities, Adaptation & Aging*, 42(4), 328-330.

ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง : อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง

วันที่รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2566

อรรถกร ไชยทรัพย์มั่งกร¹

รัฐจวน ประวัติเมือง²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและจำแนกตามคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่าในด้านปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงานมีระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านบุคคลที่ปฏิบัติงาน และด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน มีระดับความคิดเห็นมากตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ ชั่วโมงการพักผ่อน ประสบการณ์ในการขับรถยนต์ และภูมิลาเนาที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางแตกต่างแต่อย่างใด ยกเว้นด้านประสบการณ์ทำงานและประเภทเกียร์ของรถยนต์ที่มีความแตกต่างทำให้ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตามคุณลักษณะงาน พบว่าด้านความหลากหลายของทักษะ ความสำคัญของงาน และความมีอิสระในการทำงานที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางแตกต่างแต่อย่างใด ยกเว้นด้านความมี

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล artakorn40@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกลักษณ์ของงาน และผลสะท้อนจากงานที่แตกต่าง ทำให้ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ส่วนการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะงาน พบว่าคุณลักษณะงานด้านความมีเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ มากสุด นอกจากนั้นพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะงานด้านใดเลย

คำสำคัญ: ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุ; ผู้ปฏิบัติงาน; การขนส่ง; อุบัติหารกรรมแปรรูปสัตว์ปีก

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

Factors in Accident of Transport Worker : Poultry Feed Processing in Central

Received:	3 November 2023
Revised:	20 December 2023
Accepted:	26 December 2023

Artakorn Chaiyasubmungskorn¹

Ranjuan Prawatmuang²

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and compare the Factors in accident of transport worker Poultry Feed Processing in Central classified according to personal factors and the job characteristics of transport worker Poultry Feed Processing in Central Including study investigate the relationship between job characteristics and personal factors of transport worker Poultry Feed Processing in Central. The researcher conducted the research using quantitative research regulations. The questionnaire was used as a research tool and collected data from a sample group of transport worker Poultry Feed Processing in Central, 222 samples. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation and Inferential Statistics such as independent t-test, One-way ANOVA, Chi-Square.

The results of the study found that of factors causing accidents among transport operators. The poultry processing industry in the central region found that manuals, regulations, and work rules were at the highest level follow by personnel who perform work and vehicles in operations there are many levels of opinions in order and when comparing of factors in accident of transport worker Poultry Feed Processing in Central classified by personal factors were as follow gender sex age education accident history hours of sleep driving experience and domicile did not difference but except for work experience and the type of transmission of the car, which are different causing factors in accidents to be significantly different by 0.05. and when comparing of factors in accident of transport worker Poultry Feed Processing in Central classified by Job Characteristics were as follow Skill Variety Task Significance and Autonomy did not difference but Task Identity and Feedback there are difference statistical significance level of 0.05 As for considering the relationship between

¹ Student, Master of Business Administration Program in Logistics and Supply Chain Management, Ramkhamhaeng

University Corresponding Author Email: artakorn40@gmail.com

² Assoc.Prof., Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

personal factors and job characteristics It was found that job characteristics of uniqueness were most strongly related to various personal factors. In addition, it was found that personal factors in education did not relationship with any aspect of job characteristics.

Keywords: Accident Factors; Transport worker; Transportation; Poultry Feed Processing

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก เป็นอุตสาหกรรมที่กระจายในพื้นที่ต่าง ๆ และมีการให้บริการขนส่งรถควบคุมอุณหภูมิ แห่เย็น/แช่แข็งในการกระจายสินค้า โดยภาพรวมมีแนวโน้มเติบโตตามความต้องการขนส่งสินค้าที่ต้องการรักษาคุณภาพความสดใหม่ ได้แก่ (1) ผลผลิตเกษตรซึ่งมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง จากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย (2) กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูป อาทิ ไก่แปรรูป อาหารพร้อมทานแช่เย็นแช่แข็ง จากความต้องการบริโภคในประเทศที่เพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความต้องการเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร (Food Securities) และ (3) การขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ช่วยเพิ่มช่องทางการจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีแรงกดดันจากราคาน้ำมันที่มีความผันผวนและปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงค่าใช้จ่ายจากการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นสาเหตุของความสูญเสียในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ความสูญเสียของครอบครัวผู้ได้รับบาดเจ็บหรือมีผู้เสียชีวิตจากการเกิดอุบัติเหตุ ตลอดจนจนกระทั่งถึงต่อประเทศชาติ อันส่งผลต่อค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดผลผลิต หรือทำให้มีการสูญเสียผู้ที่เสียชีวิตหรือผู้พิการจากอุบัติเหตุ โดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประเทศคิดเป็นร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ Gross Domestic Product (GDP)

อย่างไรก็ตาม การให้บริการขนส่งไม่ว่ารูปแบบใด ย่อมมีอุปสรรคไม่มากก็น้อย รวมทั้งการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่อาจเลี่ยงได้ซึ่งจากข้อมูลการรายงานคดีการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก ข้อมูลปี พ.ศ. 2564 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ถูกเก็บรวบรวมในระบบสารสนเทศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES) พบว่า มีจำนวนอุบัติเหตุจำนวน 79,414 ครั้ง ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าค่าเฉลี่ย 7 ปี ร้อยละ 2.09 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 12.84 โดยในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนอุบัติเหตุจำนวน 70,377 ครั้ง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาคกลางเป็นภาคที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุและเสียชีวิตสูงเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ จากข้อมูลสถิติอุบัติเหตุรถยนต์ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการขนส่งเพื่อกระจายสินค้า ซึ่งเป็นกลไกสำคัญและมีความหมายในการดำเนินงานในอุตสาหกรรมประเภนี้ที่ส่งระดับหนึ่งทำให้เกิดประเด็นคำถามว่า แล้วอุบัติเหตุดังกล่าวในพื้นที่ภาคกลาง เกิดจากปัจจัยใดเป็นหลัก เพราะหากทราบถึงปัจจัยที่เป็นต้นเหตุ จึงสามารถบริหารจัดการงานขนส่งให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานโดยรวม

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง โดยการศึกษาผู้วิจัยจะให้ความสำคัญในการหาปัจจัยใน

การเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง กรณีที่บริหารจัดการงานด้านขนส่งเอง เพื่อหาแนวทางและการป้องกัน ในการลดความเสียหายทางด้านชีวิตและทรัพย์สินต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและจำแนกตามคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง ในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก เขตภาคกลาง ที่มีรถบรรทุกซึ่งใช้ขนส่งสินค้าภายในกิจการของตนเอง จำนวนทั้งหมด 5 บริษัท/โรงงาน มีขนาดของประชากร จำนวน 472 คน จึงหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปเครซีและมอร์แกน โดยเทียบจากประชากรจำนวน 480 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 214 คน เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงตัดสินใจกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 222 คน
2. ขอบเขตด้านเวลา ทำการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการศึกษาการปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ทำให้ทราบถึงปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการขนส่งที่เกิดประสิทธิภาพ และสร้างความปลอดภัยกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานขนส่งได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งใช้ในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และประหยัดเวลาและต้นทุนในการปฏิบัติงาน
2. ผลจากการศึกษาครั้งนี้ องค์กรสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารบุคลากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ยกระดับความปลอดภัย และความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติงานขนส่ง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี SHELL MODEL

Hawkin (1975) แสดงถึง ความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องระหว่างการปฏิบัติงานของมนุษย์กับองค์ประกอบอื่น ๆ และสร้างแบบจำลองเชลล์ (SHELL Model) ได้พัฒนาขึ้นครั้งแรกใน ค.ศ. 1972 โดยการนำแนวความคิดทฤษฎีเรื่องมนุษย์ เครื่องจักร/อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมาพัฒนาใช้ด้วยกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของงาน

Hackman and Oldham (1980) ได้ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะของงานที่ทำให้ พนักงานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในงานนั้นประกอบของคุณลักษณะงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของทักษะ ด้านความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉันทพร ฉายศรี และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของการขนส่งน้ำมันดิบ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน โดยศึกษาจากเส้นทางการขนส่งระหว่างแหล่งผลิตสิริกิติ์และสถานีผลิตย่อยปลายทางเสาเดียว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจุดอันตรายในเส้นทางขนส่งโดยการตรวจสอบความปลอดภัยทางถนน ผลการศึกษาพบว่าประเด็นความปลอดภัยทางถนน มี 6 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะทางแยก ป้ายจราจร เครื่องหมายนำทาง สภาพอันตรายข้างทาง พื้นถนนและทางเชื่อม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านยานยนต์และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

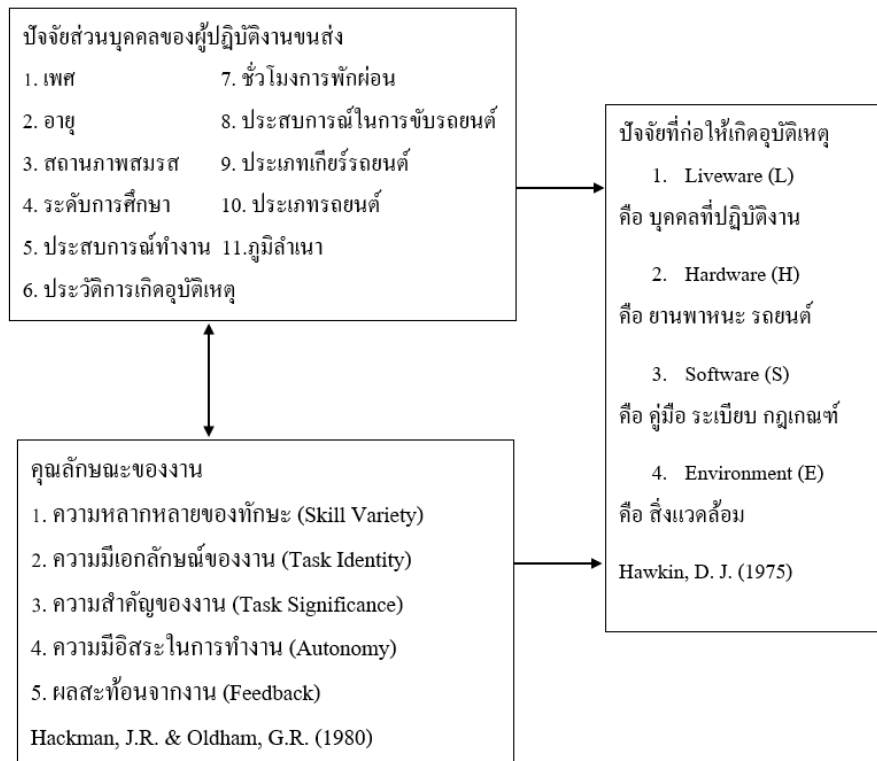
กระทรวงคมนาคม (2565) ได้มีการทำหลักฐานอธิบายมูลเหตุของการเกิดอุบัติเหตุรถยนต์ในแต่ละเคสไว้ว่าสาเหตุส่วนใหญ่ คือ ใช้ความเร็วเกินกำหนด ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุน้อยที่สุด ได้แก่ มีสิ่งบดบังการมองเห็น ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ ถนนชำรุด ซึ่งทั้งหมดนี้มีอัตราเกิดอุบัติเหตุเพียงประเภทละ 1 ครั้งเท่านั้น ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุส่วนมากจะเป็นการพลิกคว่ำหรือตกถนนในทางตรงมากที่สุด

Mohamed and Wael (2022) การศึกษาการรับรู้ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงในการขนส่งแบบไม่เป็นทางการ: กรณีศึกษาของประเทศตูนิเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขี่การขนส่งนอกระบบในประเทศตูนิเซีย จากผู้ขับขี่การขนส่ง จำนวน 215 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ขับขี่ขนส่งมีต่อการตัดสินใจฝ่าฝืนกฎหมายจราจรและแสดงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังพบว่าทักษะผู้ขับขี่ ประสบการณ์ คุณภาพของรถ เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการขนส่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง แต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ซึ่งมีการขนส่งโดยรถบริษัทเอง จำนวน 5 บริษัท (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2566) มีขนาดของประชากร จำนวน 472 คน จึงหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปเครซีและมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (จิราวรรณ อินเกิด, 2564) โดยเทียบจากประชากรจำนวน 480 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นต่ำ จำนวน 214 คน เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงตัดสินใจกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 222 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นข้อมูลรายจังหวัด โดยเทียบอัตราส่วนตามจำนวนประชากรแต่ละจังหวัด โดยได้กลุ่มตัวอย่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 86 คน จังหวัดลพบุรี จำนวน 92 คน จังหวัดชลบุรี จำนวน 42 คน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 222 คน แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างรายจังหวัดโดยเทียบอัตราส่วนตามจำนวนประชากรแต่ละจังหวัด

ชื่อโรงงาน	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	กรุงเทพมหานคร	5	2
2. บริษัท บี. ฟู้ดส์ โปรดักส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	ลพบุรี	195	92
3. บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	สระบุรี	4	2
4. บริษัท จีเอฟพีที นิซิเร (ประเทศไทย) จำกัด	ชลบุรี	90	42
5. บริษัท ซีพีเอฟ เรสเทอรองท์ แอนด์ ฟู้ดเชน จำกัด	กรุงเทพมหานคร	178	84
รวม		472	222

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติการณ์และผลกระทบในเขตภาคกลาง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงบทบาททางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรม และนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามสถานการณ์ปัจจุบัน โดยนำมาสร้างเป็นมาตรวัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเป็นคำถามแบบปลายปิด จำนวน 11 ข้อ ดังนี้

1. เพศ ใช้แบบมาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale)
2. อายุ ใช้แบบมาตราอันดับ (Ordinal Scale)
3. สถานภาพ ใช้แบบมาตราอันดับ (Nominal Scale)
4. ระดับการศึกษา ใช้แบบมาตราอันดับ (Nominal Scale)
5. ประสบการณ์ทำงาน ใช้แบบมาตราอันดับ (Nominal Scale)
6. ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ ใช้แบบมาตราอันดับ (Ordinal Scale)
7. ชั่วโมงในการพักผ่อน ใช้แบบมาตราอันดับ (Ordinal Scale)
8. ประสบการณ์ในการขับรถยนต์ ใช้แบบมาตราอันดับ (Ordinal Scale)
9. ประเภทเกียร์รถยนต์ (Nominal Scale)
10. ประเภทรถยนต์ (Nominal Scale)
11. ภูมิลำเนา (Nominal Scale)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงาน อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ ความหลากหลายของทักษะ ความมีเอกลักษณ์ของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงาน และผลสะท้อนจากงาน รวมจำนวน 5 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Nominal Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุ อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลที่ปฏิบัติงาน ด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงาน และด้านสิ่งแวดล้อม รวมจำนวน 23 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง เป็นคำถามแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามส่วนที่ 3 ด้านบุคคลที่ปฏิบัติงาน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.865 ด้านยานพาหนะ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.886 ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.917 ด้านสิ่งแวดล้อม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.884

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ ชั่วโมงในการพักผ่อน ประสบการณ์ในการขับรถยนต์ ประเภทเกียร์รถยนต์ ประเภทรถยนต์ ภูมิลำเนา พบว่าผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 218 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.20 มีอายุ 20-30 ปี จำนวน 104 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.80 มีสถานภาพโสด จำนวน 141 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.20 และไม่เคยมีประวัติการเกิดอุบัติเหตุด้านยานยนต์ จำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.80 มีชั่วโมงการนอนหลับพักผ่อน 6-7 ชั่วโมง จำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.30 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.90 ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุด้านยานยนต์ จำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.80 มีการนอนหลับพักผ่อน 6-7 ชั่วโมง จำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.30 มีประสบการณ์ในการขับรถยนต์ 1-5 ปี จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.90 โดยส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ประเภทเกียร์ธรรมดา จำนวน 148 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.70 ใช้รถยนต์ 4 ล้อ จำนวน 201 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.50 มีภูมิลำเนาภาคกลาง จำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.70

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) จำแนกคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ประกอบไปด้วย ด้านความหลากหลายของทักษะ ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีอิสระในการทำงาน และด้านผลสะท้อนจากงาน

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตามความหลากหลายของทักษะ (n=222)

ความหลากหลายของทักษะ	จำนวน	ร้อยละ
การตรวจเช็คเครื่องยนต์	46	20.72
การขับขี่ในการลาดชัน/ทางโค้ง/ทางแยก	79	35.59
การรักษาระยะห่างจากคันหน้า	56	25.23
การขับขี่ในสภาวะอากาศที่เป็นอุปสรรค	24	10.81
อื่นๆ	17	7.65
รวม	222	100.00

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่งส่วนใหญ่ต้องใช้ความสามารถทักษะด้านการขับขี่ในการลาดชัน/ทางโค้ง/ทางแยก จำนวน 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.59 รองลงมาคือการรักษาระยะห่างจากคันหน้า จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.23 ด้านการตรวจเช็คเครื่องยนต์ จำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.72 ด้านการขับขี่ในสภาวะอากาศที่เป็นอุปสรรค จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.81 และน้อยที่สุดคือด้านอื่น ๆ จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.65 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลางที่แตกต่างกันนั้น พบว่า

1. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่มีเพศแตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด
2. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่มีอายุแตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด
3. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่มีสถานภาพ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

4. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

5. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุในด้านบุคคลที่ปฏิบัติงาน และด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีประวัติการเกิดอุบัติเหตุ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

7. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีชั่วโมงการพักผ่อน แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

8. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีประสบการณ์ในการขับรถยนต์ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

9. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีประเภทเกียร์รถยนต์ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุ ด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

10. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีประเภทรถยนต์ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

11. ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

สมมติฐานที่ 2 คุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ต่างกัน มีปัจจัยที่ในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่แตกต่างกันนั้น พบว่า

1. ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีตามความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety) ต่างกัน มีปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

2. ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีตามความมีเอกลักษณ์ของงาน (Task Identity) ต่างกัน มีปัจจัยที่ในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงาน และด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3. ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีตามความสำคัญของงาน (Task Significance) ต่างกัน มีปัจจัยที่ในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

4. ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีตามความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy) ต่างกัน มีปัจจัยที่ในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางที่ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

5. ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ที่มีตามผลสะท้อนจากงาน (Feedback) ต่างกัน มีปัจจัยที่ในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง กับคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณลักษณะงาน	ความสัมพันธ์	
		มี	ไม่มี
เพศ	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน	✓	
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
อายุ	ความหลากหลายของทักษะ	✓	
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน	✓	
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน	✓	
สถานภาพ	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน	✓	
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ระดับการศึกษา	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณลักษณะงาน	ความสัมพันธ์	
		มี	ไม่มี
ประสบการณ์ทำงาน	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน	✓	
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน	✓	
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ชั่วโมงการพักผ่อน	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน	✓	
	ความสำคัญของงาน	✓	
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ประสบการณ์ในการขับรถยนต์	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน	✓	
ประเภทเกียร์รถยนต์	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน	✓	
	ความมีอิสระในการทำงาน		✓
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ประเภทรถยนต์	ความหลากหลายของทักษะ		✓
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน		✓
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน	✓	
	ผลสะท้อนจากงาน		✓
ภูมิลำเนา	ความหลากหลายของทักษะ	✓	
	ความมีเอกลักษณ์ของงาน	✓	
	ความสำคัญของงาน		✓
	ความมีอิสระในการทำงาน	✓	
	ผลสะท้อนจากงาน		✓

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง มีคุณลักษณะส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี ทั้งนี้เพราะงานด้านขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง เป็นงานที่ต้องใช้ความแข็งแรงของร่างกาย หากพิจารณาโครงสร้างของเพศชาย พบว่ารูปร่างเพศชายมีโครงสร้างที่ใหญ่และสามารถทนต่อการปฏิบัติงานที่หนักได้

คุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่ต้องใช้ความสามารถทักษะด้านการขับขี่ในการลาดชัน/ทางโค้ง/ทางแยก เพื่อใช้ทักษะดังกล่าวในการขับขี้อย่างปลอดภัย และต้องการให้ปรับปรุงงานด้านการซ่อมบำรุงรถยนต์ เพื่อให้งานมีความชัดเจน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของงานขั้นตอนการวางแผนเส้นทางการส่งสินค้า/ตรวจเยี่ยมจุดขาย หากการปฏิบัติการขนส่งการจัดการการเดินทางที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การเดินรถอย่างปลอดภัย สอดคล้องกับโครงการพัฒนาแนวทางการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่ง กรมการขนส่งทางบก โดยการวางแผนการเดินทางขนส่งที่มั่นใจได้ว่าจะมีความปลอดภัย ด้านความมีอิสระในการทำงาน สำหรับกระบวนการการทำงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขนส่งส่วนใหญ่มีอิสระในการทำงานคือกระบวนการตรวจเช็ครถยนต์ก่อนใช้งาน และผู้ปฏิบัติงานขนส่งส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการแจ้งระบบคะแนนพฤติกรรมในการขับขี่ เพื่อให้พนักงานแต่ละท่านตรวจสอบระดับพฤติกรรมของตนเองได้

ระดับความคิดเห็นปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่ระดับความคิดเห็นปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง จำแนกตาม ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงานอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เนื่องจากตัวผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในสถานประกอบการอย่างเคร่งครัด เช่น นโยบายด้านความปลอดภัย บทลงโทษของบริษัท ป้ายสัญลักษณ์จราจร การใช้ความเร็ว เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงคมนาคม (2565) ได้มีการทำหลักฐานอธิบายมูลเหตุของการเกิดอุบัติเหตุรถยนต์ ว่าจากการเกิดอุบัติเหตุรถชนทั้งหมดนั้นส่วนใหญ่สาเหตุจากการไม่เคารพกฎจราจรของตัวผู้ขับขี่เอง โดยเฉพาะการใช้ความเร็วเกิน ส่วนด้านบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วจะพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง มีระดับความคิดเห็นการปฏิบัติตามกฎจราจรทุกครั้ง อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญพร ฉายศรี, ขวเลข วณิชเวทินและพิพัฒน์สอนวงษ์ (2560) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านยานยนต์และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

การทดสอบสมมติฐาน

จากผลการวิจัย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ ชั่วโมงการพักผ่อน ประสบการณ์ในการขับรถยนต์ และภูมิลาเนาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ที่มีเพศหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านความปลอดภัย โดยผู้ประกอบการขนส่งทางบกจะต้องให้ความใส่ใจด้านผู้ปฏิบัติงานขนส่ง เช่น การได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะอย่างต่อเนื่อง พนักงานขับรถทุกคนรับทราบหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในการปฏิบัติงาน ทำให้ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านดังกล่าวข้างต้นไม่มีผลต่อปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง แต่ในทางกลับกัน ประสบการณ์ในการขับขี่ และประเภทเกียร์รถยนต์ที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่งของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชพร ศรีเดช และคณะ(2564) เป็นเพราะการขับขี่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ประสบการณ์ในการขับขี่ และการตัดสินใจที่ดีผู้ใช้รถที่มีประสบการณ์จะมีทักษะในการขับชื้ออย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamed and Wael (2022) นอกจากนี้การขับขี่รถบรรทุกจะต้องใช้ทักษะการประเมินสถานการณ์ ควบคุม และแก้ไขสถานการณ์ไม่ปกติ และฉุกเฉิน ความสามารถในการควบคุมเครื่องยนต์ไม่ดี การคาดประมาณความเร็วที่ใช้และระยะทางที่ควรหยุดไม่เหมาะสม รวมทั้งประเภทเกียร์รถยนต์ก็เป็นอีกส่วนที่มีผลต่อปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุ รถยนต์เกียร์อัตโนมัติที่ผู้ขับต้องพึ่งระยะมัตระวัง ไม่ว่าจะเป็นการออกตัว การใส่เกียร์ R เพื่อถอยหลัง หรือแม้แต่การใช้งานบนถนนที่สูงชัน การใช้เบรกมือเพื่อหยุดหรือจ่อรถรอการเคลื่อนตัวระหว่างขับขี่ที่มีการจราจรคับคั่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากการศึกษาปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลางสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการขนส่งที่เกิดประสิทธิภาพ และสร้างความปลอดภัยกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานขนส่งได้ดียิ่งขึ้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุทุกครั้งมักจะทำให้ลูกจ้างบาดเจ็บ พิการทุพพลภาพหรือตายทำให้สูญเสียทรัพยากรที่สำคัญไปโดยเฉพาะเป็นแรงงานที่มีฝีมือ มีความชำนาญ นอกจากนี้ความพิการหรือทุพพลภาพยังเป็นภาระของญาติพี่น้องหรือสังคมด้วยดังนั้นการทำให้สภาพการทำงานมีความปลอดภัยจึงเป็นการสงวนทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหน่วยงานราชการหรือสถานประกอบการสามารถใช้ข้อมูลตั้งข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีการปฏิบัติ รวมถึงติดตามให้ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีกในเขตภาคกลาง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง มีระดับความคิดเห็นปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านคู่มือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงาน เนื่องจากคู่มือหรือกฎเกณฑ์ในการทำงานเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ หากสถานประกอบการที่มีมาตรการ

กฎระเบียบ รวมทั้งบทลงโทษ ที่มีความเข้มงวด จะเป็นการยกระดับระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในการขนส่งเพื่อให้มีความยั่งยืน และสามารถพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการสู่มาตรฐานสากลได้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดอุบัติเหตุของด้านตัวบุคคล ได้แก่ การขับขี่ตามกฎหมายจราจร ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นที่ที่ผู้ขับขี่จะต้องปฏิบัติตามกฎจราจร การนอนหลับให้เพียงพอจะป้องกันการเกิดอาการเหนื่อยล้า (Fatigue) ซึ่งเป็นหนึ่งสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การหลับใน สำหรับการขับขี่โดยใช้ความเร็วตามที่กฎหมายกำหนด ตามกฎกระทรวง กำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะบนทางหลวงแผ่นดินหรือทางหลวงชนบทที่กำหนด พ.ศ. 2564 ให้ขับรถแต่ละประเภทในทางเดินรถโดยใช้ความเร็วไม่เกินดังนี้ รถบรรทุกที่มีน้ำหนักเกิน 2,200 กิโลกรัม ใช้ความเร็วไม่เกิน 90 กิโลเมตร/ชั่วโมง เป็นต้น และอีกปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุคือ การใช้โทรศัพท์ขณะขับขี่ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 43 (9) กำหนดห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 400 บาท ถึง 1,000 บาท เป็นต้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดอุบัติเหตุของด้านยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การตรวจสอบความพร้อมของยานพาหนะและอุปกรณ์การตรวจสอบและยืนยันความพร้อมของรถและอุปกรณ์ส่วนควบว่าอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานก่อนการเดินทางทุกครั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด อันจะเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการขนส่งช่วยลดการเสียเวลา ลดค่าใช้จ่ายจากความเสียหายที่จะเกิดขึ้น หากรถเกิดเสียระหว่างทาง หรือเกิดอาการผิดปกติระหว่างการเดินทาง ทำให้เสียการควบคุมรถและเกิดอุบัติเหตุขึ้นในที่สุด การตรวจสอบรถและอุปกรณ์ควรเป็นไปตามที่ผู้ผลิตรถและอุปกรณ์กำหนดหรือแนะนำ

4. จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดอุบัติเหตุของด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะทางแยก ป้ายจราจร เครื่องหมายนำทาง สภาพอันตรายข้างทาง พื้นถนนและทางเชื่อม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งผู้ขับขี่ต้องศึกษาการจัดทำแผนการเดินทางเป็นการวางแผนการเดินทางที่มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมตลอดเส้นทาง อันจะทำให้พนักงานขับรถรับทราบข้อมูลที่ครบถ้วนก่อนการเดินทางและสามารถปฏิบัติงานขนส่งได้อย่างปลอดภัย เช่น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทาง เช่น ระยะทางเดินทาง สภาพภูมิประเทศ กำหนดเส้นทางที่จะใช้ในการเดินทาง เวลาออกเดินทาง ระยะเวลาเดินทางที่เหมาะสม ระบุจุดเสี่ยง จุดอันตราย จุดที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้อาจมีขอบเขตในการศึกษาที่จำกัดในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น หากมีผู้สนใจศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างองค์กรที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารงานขนส่งที่สามารถช่วยลดอุบัติเหตุขนส่ง เพื่อให้องค์กรสามารถนำไปบริหารจัดการในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการส่งเสริมกิจกรรมด้านความปลอดภัยในการขับขี่ว่ามีผลต่อการช่วยลดอุบัติเหตุด้านขนส่ง เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้สถานประกอบการหรือราชการนำไปเป็นแนวทางในการออกข้อกำหนดด้านความปลอดภัยในการขนส่ง

3. ควรทำการศึกษาวินิจฉัยเชิงคุณภาพพร้อมด้วย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในเขตภาคกลาง การคัดกรองพนักงานเข้ามาทำงานใหม่จึงควรเลือกพนักงานที่มีประสบการณ์เข้ามาทำงานการเกิดโรคประจำตัวในพนักงานมีผลสอดคล้องกันกับการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ดังนั้น การคัดกรองพนักงานที่ไม่มีโรคประจำตัวก่อนเข้าทำงานจึงมีความสำคัญต่อการลดอุบัติเหตุจากการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานขนส่ง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สามารถนำไปต่อยอดในการลดอุบัติเหตุบนท้องถนน รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนรณรงค์ความปลอดภัยทางด้านการขนส่ง นอกจากนี้สามารถนำไปต่อยอดงานวิจัยอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก ในภาคอื่น ๆ ผู้ปฏิบัติงานขนส่ง อุทสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก มีมาตรการในการควบคุมปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุ ด้านบุคคล ด้านยานพาหนะ แต่ยังไม่สามารถควบคุมปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมได้ เพราะเป็นปัจจัยที่องค์กร ควบคุมได้ยาก ประสบการณ์การขับขี่ที่ต่างกัน ทำให้ปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุต่างกัน ซึ่งบ่งบอกว่าทักษะการขับขี่ของผู้ปฏิบัติงานขนส่งมีความสำคัญอย่างมากในการใช้รถยนต์ แต่ละองค์กรควรทบทวนหรือให้ความรู้ผู้ปฏิบัติงานขนส่งเป็นประจำทุกปี ความมีเอกลักษณ์ของงานที่ต่างกันทำให้ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2566). ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม. <https://www.diw.go.th/webdiw/search-factory>

กระทรวงคมนาคม. (2565). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2564. <https://www.otp.go.th/post/view/6386>

จิราวรรณ อินเกิด. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู.

สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารการศึกษ, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธัญพร ฉายศรีและคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของการขนส่งน้ำมันดิบ.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน, 14(20), 363-373.

รัชพร ศรีเดช และคณะ. (2564). อุบัติเหตุบนท้องถนน : การสร้างแรงจูงใจเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุ

รถจักรยานยนต์ในวัยรุ่นและเยาวชน. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 22(23), 128-132.

Hackman, J. R. & Oldham, G. R. (1980). *Work redesign*. Mass, Addison-Wesley.

Hawkin, D. J. (1975). Orthodoxy and heresy in John 10: 1-21 and 15: 1-17. *Evangelical Quarterly* 47(4), 208–213.

Heinrich. H. W. (1931). *Industrial Accident Prevention*. (4th ed.). McGraw-Hill BookCompany.

Mohamed, D. & Wael, A.. (2022). Safety and security perceptions in informal transport: the case of Tunisia. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 23(4), 337–345.

ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร

วันที่รับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2566
วันแก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2566
วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2566

พัฒนชีตา อธิกรไพศาลกุล¹
สุทธาทิพย์ กำธรพิพัฒน์กุล²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณประเภทวิจัยเชิงสำรวจ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจต่อลูกค้า ด้านความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความง่ายส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ; การยอมรับเทคโนโลยี; ความพึงพอใจ; ความภักดี; แอปพลิเคชัน ViaBus

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: phanchita@pclholding.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: ksutthathip@gmail.com

Service Quality Factors and Technology Acceptance that Influence Satisfaction and Loyalty of Public Transport Users Through the ViaBus Application in Bangkok

Received: 14 November 2023

Revised: 20 December 2023

Accepted: 26 December 2023

Phanchita Itthikornpaisarnkul¹

Sutthathip Kamthornphiphatthanakul²

Abstract

The objectives of this research are to study the influence of service quality and technology acceptance that affects the satisfaction and loyalty of public transport users through the ViaBus application in Bangkok areas and to study ways to improve and develop factors that affect the satisfaction and loyalty of such public transport users through the ViaBus application in Bangkok areas. This is a quantitative research study, a survey research type that uses questionnaires to collect data. The sample group in the study was 400 users of public transportation through the ViaBus application in Bangkok Metropolitan. Statistics and data analysis for this research included descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and reference or inferential statistics, including multiple regression analysis.

The results of the study found that Service Quality factors Assurance, Empathy, Responsiveness, Tangibility and Technology Acceptance factors Perceived Usefulness, Perceived Risk, Perceived Ease of Use, positively impact on the satisfaction and loyalty of public transport users through the ViaBus application in Bangkok areas, at the statistically significance. As for user satisfaction positively affected the loyalty of public transport users through the application ViaBus in Bangkok Metropolitan area, statistically significance.

Keywords: Service Quality; Technology Acceptance; Satisfaction; Loyalty; ViaBus application

Type of Article: Research Article

¹ Master's Degree Student, Logistics & Supply Chain Management, Ramkhamhaeng University,
Corresponding author Email: Email: phanchita@pclholding.com

² Advisor, Logistics and Supply Chain Management, Ramkhamhaeng University,
Corresponding author Email: Email: ksutthathip@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเดินทางของประชากรในเขตเมืองเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการบริการขนส่งสาธารณะ โดยสามารถขนส่งผู้โดยสารได้เป็นจำนวนมาก และมีต้นทุนค่าขนส่งต่ำ เพราะผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะที่มีจำนวนมากในแต่ละวัน จากข้อมูลจำนวนผู้โดยสารสาธารณะขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (2566) หรือ ขสมก. ประจำวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ระบุว่าผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ขสมก. ถึง 512,826 คน ในขณะที่จำนวนผู้โดยสารรวมทั้งวันที่ 24-29 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 มีจำนวนถึง 3,928,799 คน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้ที่ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะในทุกวันนี้ กล่าวคือ ต้องมีการวางแผนการเดินทางให้แม่นยำที่สุด นอกจากนี้ผู้โดยสารจะต้องมีการวางแผนและคำนวณเวลาการเดินทางเสมอว่าจะไปถึงป้ายรถเมล์ทันหรือไม่ รถเมล์ที่รอคอยนั้นจะมาถึงป้ายรถเมล์ที่รอเวลาใด ผู้โดยสารจะสามารถไปถึงจุดหมายปลายทางตามเวลาได้หรือไม่ รถเมล์คันต่อไปจะมาถึงในอีกกี่นาที หรือแม้แต่การไม่คุ้นชินกับเส้นทางการเดินรถในบางสายจนเกิดความสับสนว่าควรลงป้ายรถเมล์ป้ายไหนดี สำหรับจุดหมายปลายทางที่ต้องการ หรือหากเป็นการเดินทางด้วยเรือโดยสารแล้วเกิดฝนตกหนักส่งผลให้ปริมาณน้ำในคลองแสนแสบสูงขึ้น จะสามารถเดินทางด้วยเรือโดยสารได้หรือไม่ หรือการทำเรือจะประกาศหยุดการเดินเรือโดยสารในวันนั้นๆ ผู้โดยสารจะสามารถทราบข้อมูลดังกล่าวได้อย่างไร ในหลายครั้งการประเมินเวลาล่วงหน้าเพื่อจะเดินทางไปถึงยังที่หมายปลายทางให้ตรงตามแผนนั้น มีผลให้อาจล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันและอยู่ในทุกกิจกรรม จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนและเป็นตัวช่วยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ด้วยกัน การอำนวยความสะดวกของเทคโนโลยีจนทำให้สิ่งนี้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งแบบไม่รู้ตัว และเมื่อพบว่าชีวิตมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี การเลือกใช้งานให้เกิดประโยชน์จนได้เกิดเป็นการคิดค้นแอปพลิเคชัน ติดตามและนำทางขนส่งสาธารณะแบบตามเวลาจริงรายแรกในประเทศไทยชื่อแอปพลิเคชัน ViaBus ไม่ว่าจะเป็นการโดยสารรถเมล์ รถไฟ เรือ หรือแม้แต่รถโดยสารรับส่งประจำโครงการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวเป็นผลงานจากนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้รับรางวัล Forbes 30 under 30 Asia – 2021 จากนิตยสาร Forbes โดยพัฒนาจนได้รับรางวัลเกียรติยศของคนเอเชียวัยไม่ถึง 30 ปี (ศุภวรรณพิพิธสมบัติ, 2564) โดยแอปพลิเคชัน ViaBus เป็นเพื่อนเดินทางระบบขนส่งสาธารณะ สามารถติดตามและนำทางระบบขนส่งประจำทางแบบตามเวลาจริงรายแรกของไทยที่เชื่อมโยงทุกระบบคมนาคมเข้าไว้ด้วยกันในแอปพลิเคชันเดียว ทั้งรถเมล์ รถสองแถว รถไฟ เรือด่วน รวมถึงรถตู้ระหว่างจังหวัด หรือ รถโดยสารรับส่งประจำโครงการต่าง ๆ (Shuttle Bus) มีบริการครอบคลุมกว่า 70 จังหวัด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ โดยจุดเด่นของแอปพลิเคชัน ViaBus คือ การแสดงผลข้อมูลระบบขนส่งสาธารณะแบบตามเวลาจริง โดยจะอัปเดตข้อมูลเส้นทางและสภาพจราจร คำนวณเวลาเดินทางบนฐานข้อมูลจริงและทันเหตุการณ์ตลอดเวลา เช่น ป้ายรถเมล์ถูกยกเลิก จุดไหนมีรถจอดเสีย รถเปลี่ยนเส้นทาง และจุดที่มีการปิดถนน เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถวางแผนการเดินทางด้วยระบบขนส่งโดยสารสาธารณะได้ง่ายและสะดวกขึ้น สามารถบริหารจัดการเวลาได้ รวมไปถึงการลดความเสี่ยงจากการหลงทางได้

เนื่องด้วยแอปพลิเคชัน ViaBus ให้บริการอำนวยความสะดวกในการติดตามและนำทางขนส่งสาธารณะแบบตามเวลาจริงแก่ผู้ให้บริการในการค้นหาตารางการเดินทางของพาหนะขนส่งที่เหมาะสมผ่านแอปพลิเคชัน จึงเป็นปัจจัยตั้งต้นที่บ่งชี้คุณภาพของการบริการ รวมถึงการรับรู้ความง่าย การรับรู้ความเสี่ยง และการรับรู้ประโยชน์ตามทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีของ TAM ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้สำหรับการปรับปรุง และพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการได้อย่างครอบคลุมมากที่สุดเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริการ จนก่อให้เกิดเป็นความภักดีต่อการใช้แอปพลิเคชัน ViaBus อย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความพึงพอใจ และความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย จากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร รายงานการวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ การให้ความมั่นใจ และความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ และการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเสี่ยง ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในบริเวณกรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในบริเวณกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา การจัดทำเนื้อหาสาระสำคัญของหัวข้อวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล แปลผล และจัดทำรายงานการวิจัย ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเชิงวิชาการ

นักวิจัย นักวิชาการ หรือผู้ที่กำลังศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการศึกษาและใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้

2. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเชิงประยุกต์ใช้ในการจัดการ

ผู้ให้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลในแอปพลิเคชันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการให้บริการ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความพึงพอใจ และทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus มีความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ หรือการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นการบอกต่อผู้อื่นให้มาใช้บริการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน ViaBus เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ให้กับผู้ใช้บริการ และสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้สำหรับการให้บริการแอปพลิเคชันอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

การศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของการบริการ เนื่องจากการบริการมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากสินค้าอยู่ในหลายประการ ซึ่ง Parasuraman, Zeithaml, and Berry (1990) ได้กำหนดมิติคุณภาพการให้บริการออกเป็น 5 มิติ ได้แก่ (1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibility) (2) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) (3) ด้านการตอบสนองความต้องการ (Responsiveness) (4) ด้านการให้ความมั่นใจ (Assurance) และ (5) ด้านความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ (Empathy) ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus โดยมีการวัดองค์ประกอบของคุณภาพการให้บริการ ตามแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman, Zeithaml, and Berry (1990) ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร ดังนี้

(1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ วัดได้จากลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน สามารถจับต้องได้ เช่น การออกแบบ รูปลักษณ์ที่มีความสวยงาม สะดวก ทันสมัย น่าใช้ โดยมีเมนูหลากหลาย และข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นต้น

(2) ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ วัดได้จากความสามารถในการให้บริการที่ตรงกับสัญญาหรือข้อตกลงที่ให้ไว้กับผู้ใช้บริการ เช่น มีข้อมูลรายละเอียด บ่าย ตารางเวลา ตำแหน่งที่ถูกต้องแม่นยำ ได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีระบบเก็บรักษาข้อมูลอย่างปลอดภัย และได้รับความนิยมนำไปใช้งานอย่างแพร่หลาย เป็นต้น

(3) การตอบสนองความต้องการ วัดได้จากความพร้อมของผู้ให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ทันที หรือ ตลอดเวลา เช่น สามารถติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือ แสดงความคิดเห็น ขอคำแนะนำ หรือ ร้องเรียนได้สะดวก รวดเร็ว และ สามารถใช้งานได้อย่างลื่นไหล

(4) การให้ความมั่นใจ วัดได้จากความสามารถที่สร้างความมั่นใจต่อผู้ใช้บริการ เช่น คาดการณ์ระยะเวลาที่ขนส่งสาธารณะจะมาถึงล่วงหน้าได้ มีเมนูแสดงข้อมูลคำถามคำตอบที่พบบ่อยตลอดการใช้งาน แสดงผลให้เห็นสถานะขนส่งสาธารณะแบบเรียลไทม์ ค้นหาขนส่งสาธารณะที่พร้อมให้บริการในบริเวณที่ต้องการได้ และแสดงขั้นตอน วิธีการใช้งานอย่างละเอียดชัดเจน

(5) ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ วัดได้จากความสามารถของผู้ให้บริการในการแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ดูแลเอาใจใส่ เข้าใจความต้องการ ติดต่อได้หลากหลายช่องทาง มีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และแนะนำบริการอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี หรือ TAM เสนอโดย Davis (1985) เป็นผู้นำเอาแนวคิดพื้นฐานของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี มาผนวกกับทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล สร้างเป็นแบบจำลองเพื่อใช้สำหรับอธิบายพฤติกรรมของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยการประเมินระดับของการรับรู้ของผู้ใช้ที่มีต่อระบบความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนประกอบในแบบจำลองตามแนวคิดของ TAM เริ่มจากการพิจารณาถึงตัวแปรภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรับรู้ของผู้ใช้ในสองลักษณะ คือ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) แสดงถึงระดับที่ผู้ใช้สามารถรับรู้ได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน (2) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้ (Perceived Ease of Use) แสดงถึง ระดับที่ผู้ใช้เชื่อว่าไม่ต้องอาศัยความพยายามในการใช้งานระบบ โดยหากผู้ใช้ไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการใช้งาน ผู้ใช้จะรับรู้ถึงการใช้งานเทคโนโลยี

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus โดยมีการวัดองค์ประกอบของการยอมรับเทคโนโลยีตามแนวคิด TAM และ TRA ผนวกเข้าด้วยกันสำหรับการอธิบายการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวแปร ได้แก่ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (2) การรับรู้ความง่าย และ (3) การรับรู้ถึงความเสี่ยง

1. การรับรู้ถึงประโยชน์ วัดได้จากระดับการรับรู้ของผู้ใช้บริการว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการเดินทางด้วยขนส่งสาธารณะ เช่น สามารถวางแผน การเดินทางล่วงหน้าได้ เลือกรูปแบบ การเดินทางได้หลากหลาย ค้นหาพิกัดของขนส่งสาธารณะที่อยู่ใกล้ได้ มีระบบแจ้งเตือน เมื่อขนส่งสาธารณะมาถึง และช่วงลดระยะเวลาในการรอคอย

2. การรับรู้ความง่าย วัดได้จากระดับความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีต่อการใช้งาน โดยผู้ใช้บริการเชื่อว่าไม่ต้องอาศัยความพยายามในการใช้งาน มีขั้นตอนในการใช้งานและฟังก์ชันการทำงานที่ง่าย สามารถใช้งานได้ด้วยตนเอง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย

3. การรับรู้ความเสี่ยง วัดได้จากกระบวนการ หรือการกระทำที่ผู้ใช้บริการมีการรับรู้ และได้มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หรือ มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ หรือสิ่งรอบข้าง การรับรู้

ความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินและจัดการกับสถานการณ์ที่อาจเกิดปัญหาหรืออันตรายได้ เช่น ได้รับความเสี่ยงจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์ ความเสี่ยงจากระบบ GPS ไม่เสถียร ความเสี่ยงอันเกิดจากปัญหาในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ความเสี่ยงจากประสิทธิภาพการทำงานระหว่างปรับปรุงระบบ ความเสี่ยงด้านข้อมูลที่อาจถูกนำไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Shelly (1975) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ

Kotler and Armstrong (2003) รายงานว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (Motive) หรือแรงขับเคลื่อน (Drive) เป็นความต้องการที่กดดันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา (Biological) เกิดขึ้นจากสภาวะตึงเครียด เช่น ความหิวกระหายหรือความลำบากบางอย่าง เป็นความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological) เกิดจากความต้องการการยอมรับ (Recognition) การยกย่อง (Esteem) หรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Belonging) ความต้องการส่วนใหญ่อาจไม่มากพอที่จะจูงใจให้บุคคลกระทำในช่วงเวลานั้น ความต้องการกลายเป็นสิ่งจูงใจ เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอจนเกิดความต้องการ ตึงเครียด โดยทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ และทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus จากทฤษฎีของ Kotler and Armstrong (2003) และได้พัฒนาเครื่องมือวัดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ซึ่งสามารถวัดได้จากการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ตอบสนองต่อแอปพลิเคชัน ViaBus

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความภักดี

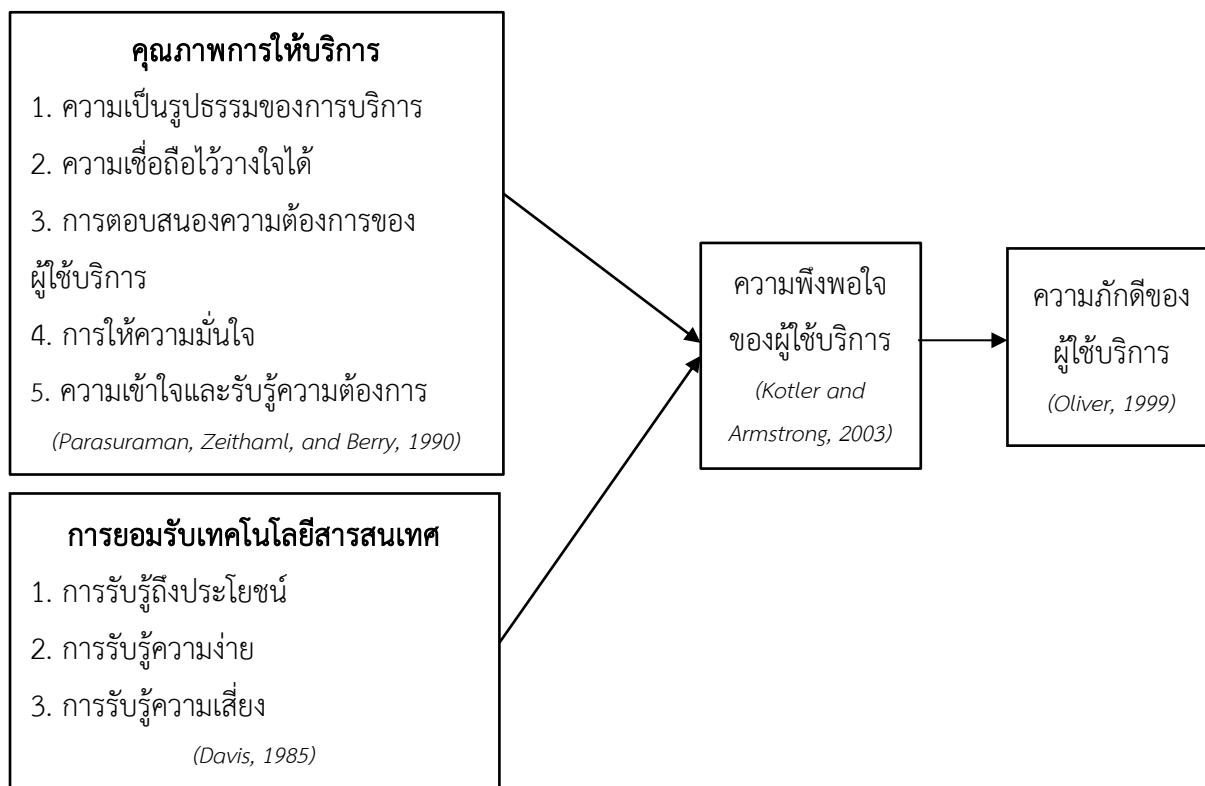
Oliver (1999) กล่าวว่า ความภักดีเป็นพฤติกรรมที่ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้ (1) ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) คือ การที่ถูกคัดเลือกซื้อสินค้า/บริการนั้น ๆ เป็นตัวเลือกแรก ซึ่งสามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมการซื้อของผู้ใช้บริการได้ (2) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word of Mouth Communication) คือ การที่ผู้ใช้บริการพูดถึงแต่ข้อดีของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งแนะนำและบอกต่อ กระตุ้นให้ผู้อื่นสนใจในสินค้าและบริการนั้น (3) ความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคา (Price Sensitivity) คือ การที่ผู้ใช้บริการไม่มีความอ่อนไหวแม้ผู้ใช้บริการจะมีการปรับราคา หรือการที่ผู้ใช้บริการเต็มใจซื้อสินค้าและบริการแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงราคา หากสินค้าและบริการนั้นสามารถตอบสนองความพึงพอใจได้ (4) พฤติกรรมการร้องเรียน (Complaining Behavior) คือ พฤติกรรมของผู้ใช้ทั้งสินค้าและบริการเมื่อได้เจอกับปัญหาในการใช้

สินค้าและบริการนั้น ๆ ซึ่งอาจร้องเรียนกับผู้ให้บริการโดยตรง หรือบอกต่อคนอื่น หรือส่งเรื่องไปยังสื่อมวลชน ซึ่งส่วนนี้จะเป็นการวัดการตอบสนองต่อปัญหาของผู้ใช้บริการ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความภักดีของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus จากทฤษฎีของ Oliver's (1999) และได้พัฒนาเครื่องมือเกี่ยวกับความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยสามารถวัดได้จากทัศนคติของผู้ใช้บริการที่มีต่อการได้ใช้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus ในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบของพฤติกรรมความชื่นชอบ ความประทับใจ และตอบสนองด้วยพฤติกรรมต่างๆ เช่น การบอกต่อ หรือนึกถึงเป็นอันดับแรกเมื่อมีการใช้บริการขนส่งสาธารณะ แต่ไม่ได้นำความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคาและพฤติกรรมการร้องเรียนมาพัฒนาเครื่องมือเนื่องจากผู้ให้บริการสามารถใช้แอปพลิเคชัน Viabus ได้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย รวมถึงไม่มีช่องทางในการร้องเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- H1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H3 การตอบสนองลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H4 การให้ความมั่นใจต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H5 ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H6 การรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H7 การรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H8 การรับรู้ความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
- H9 ความพึงพอใจมีอิทธิพลต่อความภักดี

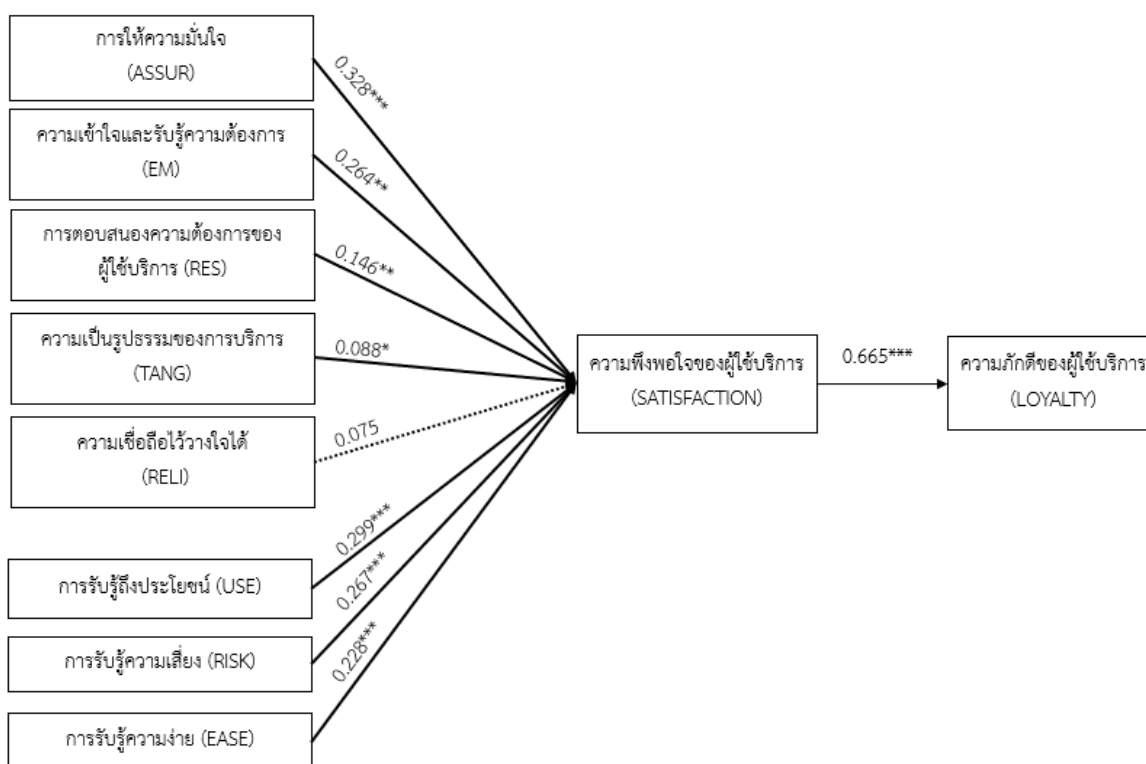
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตร Cochran (1997) ซึ่งใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเร่งรีบในการเดินทาง และแจกแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ ให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อง่ายต่อการทำแบบสอบถาม โดยมีการกำหนดคำถามคัดกรองและทำการเก็บแบบสอบถามจนครบตามจำนวนที่กำหนด โดยแบ่งรายละเอียดในแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามในส่วนของการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ (1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (3) การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ (4) การให้ความมั่นใจ และ (5) ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามในส่วนของการยอมรับเทคโนโลยี ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ด้าน ได้แก่ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (2) การรับรู้ความง่าย และ (3) การรับรู้ความเสี่ยง ส่วนที่ 4 เป็นคำถามในส่วนของการรับรู้ความพึงพอใจ ส่วนที่ 5 เป็นคำถามในส่วนของการรับรู้ความภักดีของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) โดยผู้ทรงวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (ผล IOC มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00) แล้วจึงนำแบบสอบถามมาทำการทดสอบข้อมูลทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่า $\alpha > 0.70$ และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ > 0.30 แสดงว่าคำถามมีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูง (Hair et al., 2010) จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงปกติของข้อมูล (Normality) และภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการหาผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในบริเวณกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/รับจ้างอิสระ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ปริมาณการใช้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus อยู่ในช่วง 1 - 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ช่วงเวลาที่ใช้แอปพลิเคชัน ViaBus มากที่สุด คือช่วงเย็นถึงค่ำ (16.01 - 21.30 น.) ปกติใช้แอปพลิเคชัน ViaBus ในการเดินทางรูปแบบรถเมล์ และมีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus คือการทำงาน

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($1.96 \leq t\text{-value} < 2.576$), **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$), ***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($t\text{-value} \geq 3.290$)

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

จากภาพ 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\beta=0.075$) ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจ แต่การให้ความมั่นใจ ($\beta=0.328***$) ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ ($\beta=0.264**$) การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ($\beta=0.146**$) และความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\beta=0.088*$) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร โดยมีค่าความแปรปรวนร่วม (R^2) เท่ากับ 0.620 หรือกล่าวได้ว่า การให้ความมั่นใจ ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการ การตอบสนอง

ความต้องการและความเป็นรูปธรรมของการบริการสามารถอธิบายความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 62 ในขณะที่ความพึงพอใจ ($\beta=0.665^{***}$) ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าความแปรปรวนร่วม (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.442 หรือกล่าวได้ว่าความพึงพอใจสามารถอธิบายความภักดีได้ร้อยละ 44.2

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ ($\beta=0.299^{***}$) การรับรู้ความเสี่ยง ($\beta=0.267^{***}$) และการรับรู้ความง่าย ($\beta=0.228^{***}$) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานคร โดยมีค่าความแปรปรวนร่วม (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.499 หรือกล่าวได้ว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความง่ายสามารถอธิบายความพึงพอใจได้ร้อยละ 49.9

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ควรปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้อย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และควรปรับปรุงด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจและความภักดีต่อการใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชัน ViaBus ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากขึ้นด้วย

ตาราง 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

(n = 400)

สมมติฐาน	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.088*	สอดคล้อง
H2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.075	ไม่สอดคล้อง
H3 การตอบสนองลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.146**	สอดคล้อง
H4 การให้ความมั่นใจต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.328***	สอดคล้อง
H5 ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.264***	สอดคล้อง
H6 การรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.299***	สอดคล้อง
H7 การรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.228***	สอดคล้อง
H8 การรับรู้ความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ	0.267***	สอดคล้อง
H9 ความพึงพอใจมีอิทธิพลต่อความภักดี	0.665***	สอดคล้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามแนวทางของสมมติฐานงานวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ความเป็นรูปธรรมของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.088 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ การออกแบบรูปแบบแอปพลิเคชัน ViaBus มีความสวยงาม สะดวก ทันสมัย น่าใช้ โดยมีเมนูหลากหลาย และข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1990) ที่กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการจะ

นำไปสู่ความพอใจโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างความหวังของผู้ใช้บริการในการเข้ารับบริการและการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งสามารถวัดได้ 5 ด้าน คือ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นลูกค้า และการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รดา เกตุแก้ว (2559) พบว่า ความเป็นรูปธรรมของบริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ กล่าวคือ ผู้ใช้บริการอาจไม่ทราบข้อมูลในบางเรื่อง เช่น แอปพลิเคชัน ViaBus ได้รับความนิยมในการใช้งานจากผู้ให้บริการเป็นจำนวนมากหรือไม่ หรือ ผู้ใช้บริการไม่มั่นใจว่าผู้ให้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus มีการเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเป็นอย่างดีหรือไม่ หรือ ผู้ใช้บริการไม่ทราบข้อมูลว่า แอปพลิเคชัน ViaBus ได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ หรือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลจริงหรือไม่ จึงส่งผลให้ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ของแท็กซี่จริงไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ รวมไปถึงการใช้งานจริงของแอปพลิเคชัน ViaBus อาจไม่ได้แสดงผลการค้นหาค่าโดยสาร ตารางเวลา และตำแหน่งได้อย่างถูกต้อง แม่นยำจริง หรือ การใช้งานที่ไม่สิ้นเปลืองมีการสะดุดหรือติดขัดในการใช้งาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รดา เกตุแก้ว (2559) พบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ อาจเป็นผลมาจากผู้ให้บริการไม่ได้คาดหวังต่อการใช้แอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ เนื่องจากเป็นเพียงแอปพลิเคชันอำนวยความสะดวกเท่านั้น

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.146 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากผู้ให้บริการสามารถติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือ แสดงความคิดเห็น ขอคำแนะนำ หรือ ร้องเรียนได้สะดวก รวดเร็ว และ สามารถใช้งานได้โดยไม่สิ้นเปลือง จะทำให้ผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ อรุณเลิศ และ ศิริรัตน์ โกศการิกา (2565) พบว่า การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็วส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพัชรกัญญา จารุทวีผลนุกุล และคณะ (2563) พบว่า การตอบสนองลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของบริษัทฟู้ดแพนด้า และสอดคล้องกับ รดา เกตุแก้ว (2559) พบว่า การตอบสนองลูกค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า การให้ความมั่นใจต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.328 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ เมื่อผู้ให้บริการคาดการณ์ระยะเวลาที่ขนส่งสาธารณะจะมาถึงล่วงหน้าได้ มีเมนูแสดงข้อมูลคำถามคำตอบที่พบบ่อยตลอดการใช้งาน มีการแสดงผลให้เห็นสถานะขนส่งสาธารณะแบบเรียลไทม์ สามารถค้นหาขนส่งสาธารณะที่พร้อมให้บริการในบริเวณที่ต้องการได้ และแสดงขั้นตอน วิธีการใช้งานอย่างละเอียดชัดเจน จะทำให้ผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รดา เกตุแก้ว (2559) กล่าวว่า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าทำให้เกิดความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจและรับรู้ความต้องการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.264 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ หากผู้ให้บริการสามารถแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ดูแลเอาใจใส่ เข้าใจความต้องการติดต่อได้หลากหลายช่องทาง มีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และ แนะนำบริการอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ พึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติกาญจน์ ศิริวัฒนวรรณ, อัมพล ชูสนุก และวทัญญู รัชมิทัต (2562) กล่าวว่า หากพนักงานรับรู้และเข้าใจความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี จะส่งผลให้ลูกค้าสามารถเข้าถึง และใช้งานฟังก์ชันแอปพลิเคชันได้หลากหลายมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของรดา เกตุแก้ว (2559) พบว่าความเข้าใจและรับรู้ความต้องการในผู้รับบริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันในกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ พกนันท (2558) พบว่า ผู้ใช้บริการเอไอเอส พรีเมียมแอปพลิเคชันมีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการในระดับปานกลาง หมายความว่า แอปพลิเคชันที่ใช้งานไม่มีความซับซ้อน เข้าใจง่าย พนักงานตอบความคิดเห็นให้ความใส่ใจ

สมมติฐานที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.299 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ การที่แอปพลิเคชัน ViaBus สามารถวางแผนการเดินทางล่วงหน้าได้ เลือกรูปแบบการเดินทางได้หลากหลาย ค้นหาพิกัดของขนส่งสาธารณะที่อยู่ใกล้ได้ มีระบบแจ้งเตือนเมื่อขนส่งสาธารณะมาถึง และช่วงลดระยะเวลาในการรอคอย ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญิกา แซ่เรือ (2563) และปวิมตา ลีรัตนแสงโชค (2564) กล่าวว่า การรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของลูกค้า

สมมติฐานที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.228 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ แอปพลิเคชัน ViaBus มีขั้นตอนและฟังก์ชันการทำงานที่ง่าย สามารถใช้งานได้ด้วยตนเอง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัยจึงทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต ขวนขุนทด, สมบูรณ์ ศรีอนุรักษวงศ์ และประภัสสร วิเศษประภา (2562) พบว่า การรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเวียบัส ซึ่งการใช้แอปพลิเคชันเวียบัสบนสมาร์ทโฟนมีความสะดวก รวดเร็วในการใช้บริการ รถโดยสารประจำทางมากยิ่งขึ้น จะสังเกตได้ว่าเมื่อมีแอปพลิเคชันใหม่ ๆ เกิดขึ้น ประชาชนจะให้ความสนใจ ทดลองใช้ และประเมินว่าแอปพลิเคชันนั้นว่าก่อให้เกิดความสะดวกสบายขึ้นหรือไม่

สมมติฐานที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.267 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ ผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus รับรู้ความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินและจัดการกับสถานการณ์ที่อาจเกิดปัญหาหรืออันตรายได้ เช่น ได้รับความเสี่ยงจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์ ความเสี่ยงจากระบบ GPS ไม่เสถียร ความเสี่ยงอันเกิดจากปัญหาในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ความเสี่ยงจากประสิทธิภาพ

การทำงานระหว่างปรับปรุงระบบ ความเสี่ยงด้านข้อมูลที่อาจถูกนำไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวิณา ลีรัตนแสงโชค (2564) กล่าวว่า การรับรู้ความเสี่ยงส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของเฟดเอ็กซ์ผ่านช่องทางออนไลน์

สมมติฐานที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.665 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ ผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน ViaBus มีการแสดงออกทางด้านความรู้สึกรหรืออารมณ์สูง จึงทำให้เกิดความภักดี โดยอาจแสดงออกในลักษณะของการบอกต่อและใช้บริการซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณณวีร์ วีระพงษ์ (2565) พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้ใช้บริการของแอปพลิเคชันแกร็บฟู้ด จะต้องพึงพอใจในการใช้งานก่อนจึงจะเกิดความภักดีของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแอปพลิเคชัน ViaBus โดยเฉพาะเรื่องที่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ต่อการใช้งานให้กับผู้ใช้บริการ รวมไปถึงการปรับปรุงข้อมูลให้แม่นยำตามที่ได้โฆษณาประชาสัมพันธ์ไปซึ่งถือเป็นความคาดหวังของผู้ใช้บริการโดยตรง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม ควรใช้กรอบแนวคิดเดียวกันนี้ในการทำการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบการให้บริการของแอปพลิเคชัน เพื่อผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะผ่านแอปพลิเคชันอื่น ๆ เห็นข้อมูลที่แตกต่างสำหรับการนำไปพัฒนาแอปพลิเคชันต่อไป และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะด้วย เช่น แอปพลิเคชัน Moovit หรือ Namtang เป็นต้น

2.2 เพื่อให้ทราบพฤติกรรมของผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะ สามารถขยายขอบเขตการศึกษา โดยการเปลี่ยนความสัมพันธ์ของตัวแปร และมีการเพิ่มตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในกรอบแนวคิด เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน ViaBus เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การมีแอปพลิเคชันในการติดตามขนส่งสาธารณะของไทย ได้ถูกพัฒนามากขึ้นไปแล้ว ซึ่งคนที่ไม่ได้ใช้ขนส่งสาธารณะแล้ว จะไม่ทราบข้อมูล เทคโนโลยีที่สามารถใช้ได้ในปัจจุบัน ซึ่งความสามารถของคนไทยที่ได้พัฒนาแอปพลิเคชันที่ทันสมัย ไม่ได้หมายถึง แอปพลิเคชัน เฉพาะ ViaBus เท่านั้น ยังมีแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่ใช้ติดตามขนส่งสาธารณะได้

เอกสารอ้างอิง

- กัญฐิกา แซ่เรือ. (2563). *การยอมรับเทคโนโลยี และการรับรู้ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้แอปพลิเคชันเรียกรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุตติกาญจน์ ศรีวิมลวรรณ, อัมพล ชูสนุก และวาทัญญู รัศมีทัต. (2562). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความสะดวก และความง่ายในการใช้งานต่อการใช้งานระบบ ความพึงพอใจ ความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และการบอกต่อของลูกค้าแอปพลิเคชัน MyMo ของธนาคารออมสิน. *Veridian E-Journal*, 12, 1427-1444.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 17). ห้างหุ้นส่วนสามัญปิเศษเนสอาร์แอนด์ซี.
- พัชรหทัย จารุทวีผลบุญ, ปิยากร พรพิริวิชญ์, เปมิกา พันธุ์สุมา, และพิทักษ์ วราเสณีย์วุฒิ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการใช้บริการแอปพลิเคชันของฟู้ดแพนด้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 29-42.
- บัณฑิต ขวนขุนทด, สมบูรณ์ ศรีอนุรักษวงศ์ และประภัสสร วิเศษประภา. (2562). *การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเวียบัส (ViaBus) ของประชาชนในเขตจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปวิณา ลิรัตน์แสงโชค. (2564). *การยอมรับการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการเฟดเอ็กซ์ผ่านช่องทางออนไลน์*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญยวีร์ วีระพงษ์. (2565). *คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา : Grab Food*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รดา เกตุแก้ว. (2559). *คุณภาพการบริการและการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ลัดดาวัลย์ อรุณเลิศ และศิริรัตน์ โกศการิกา. (2565). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 10(1), 130-143.

- วิไลวรรณ พกนนท์. (2558). การรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ เอไอเอส พรีเมียม แอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอสในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรรณ พิพิธสมบัติ. (2564). ข่าวสารและความเคลื่อนไหว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://chula.ac.th/highlight/47660/>.
- องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. (2566). จำนวนผู้ใช้บริการรถโดยสาร-ขสมก. ประจำวันที่ 29 กรกฎาคม 2566. <https://bmta.co.th/th/content/จำนวนผู้ใช้บริการรถโดยสาร-ขสมก-ประจำวันที่-29-กรกฎาคม-2566-จำนวน-512826-คน>.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques (3rd ed.)*. John Wiley and Sons.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. College Division.
- Kotler, E. L., & Armstrong, K. (2006). *Marketing management (12th ed)*. Prentice-Hall.
- Oliver, R. L. (1999). Whence consumer loyalty?. *Journal of Marketing*, 63, 33-44.
- Parasuraman, A., Zeithmal, V. A., & Berry, L. L. (1990). Five imperatives for improving service quality. *MIT Sloan Management Review*, 31(4), 29.

**การพัฒนาแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม
ชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก รายวิชาชีววิทยา (ว32243) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**

ทภากร เวียงคำ¹

วันที่รับบทความ:	6 สิงหาคม 2566
วันแก้ไขบทความ:	20 ธันวาคม 2566
วันตอบรับบทความ:	26 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) ขั้นตอนการวิจัยมี 4 ระยะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบและพัฒนารูปแบบ 3) การนำไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินผล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนหนองหัวคูวังประจักษ์นครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองเป็นการทดลองในปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) สื่อประสมชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก 2) แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 40 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การคำนวณหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ค่าร้อยละ (P) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (Dependent Samples t-test)

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1) รูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม มีชื่อว่า SNCBE (Spark ideas; New knowledge; Cognitive adjustment; Build knowledge; Evaluate learning outcomes) มีองค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการสอน และ 4. การประเมินผล โดยกระบวนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จุดประกายความคิด (Spark Ideas) ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้ใหม่ (New Knowledge) ขั้นที่ 3 ปรับความรู้ความเข้าใจ

¹ โรงเรียนหนองหัวคูวังประจักษ์นครราชสีมา

หมู่ 11 ต.หนองหัวคู อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ต.หนองหัวคู อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี 41160 โทรศัพท์ 042150418

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล ranusongsook85@gmail.com

(Cognitive Adjustment) ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ (Build Knowledge) และ ขั้นที่ 5 ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ (Evaluate Learning Outcomes) และผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 มีค่าเท่ากับ 83.00/83.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังทดลองรูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบเสริมพลัง; กระบวนการคิด; สื่อประสม

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

**Development of the Empowering Thinking Process Model (SNCBE)
using multimedia series structure and function of flowering plants Course in Biology
(W32243) Subject Group Learning Science and Technology
of students in grade 5**

Thaphaphon Wiangkham¹

Received:	6 August 2023
Revised:	20 December 2023
Accepted:	26 December 2023

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop the efficiency of the development of thinking empowering process model (SNCBE) using the structure and functions of flowering plants mixed media set to develop academic achievement, learning subject group Science and Technology of students in Mathayomsuksa 5, 2) to compare the pre-test with the post test of Mathayomsuksa 5 students' achievement on the empowering thinking process (SNCBE), and 3) to assess the satisfaction of Mathayomsuksa 5 students after using the thinking empowering process (SNCBE). There are 4 steps of research procedure; 1) fundamental data analysis, 2) design and model development ; 3) trial, and 4) evaluation. The target group was 24 of Mathayomsuksa 5 students, Nonghuakhupuangprachanukroh school, Secondary Education Service Area Office, Udon Thani Province, semester 1, academic year 2022, from the purposive sampling. The experiment time was in the academic year 2022 for 20 hours. The research tools consisted of 1) the structure and functions of flowering plants mixed media set, 2) lesson plans of the thinking empowering process (SNCBE), 3) 40 items of learning achievement tests, and 4) 20 questionnaires about teachers' and students' satisfaction. Data analysis was carried out through The Efficiency Calculation (E1/E2) percentage(P), mean ($\bar{x}$), Standard Deviation (S.D.), and Dependent Samples t-test

The findings were as follows:

1) Learning activity by the efficiency of the development of the thinking empowering process (SNCBE) model using the structure and functions of flowering plants mixed media set

¹ Nong Hua Koo Puang Prachanukroh School

Moo 11, Nong Hua Khu Subdistrict, Ban Phue District, Udon Thani Province, Nong Hua Khu Subdistrict, Ban Phue District, Udon Thani Province 41160 Telephone 042150418

Corresponding Author Email: ranusongsook85@gmail.com

to develop academic achievement; learning subject group Science and technology of students in Mathayomsuksa 5, consist of 1. Principles 2. Objectives 3. Teaching Process, and 4. Evaluation. There are 5 steps in the developed teaching process; 1) to spark ideas, 2) to get new knowledge, 3) to cognitive adjustment, 4) to build new knowledge, and 5) to evaluate learning outcomes. The results of the efficiency of the development of thinking empowering process (SNCBE) model using the structure and functions of flowering plants mixed media set to develop academic achievement, learning subject group Science and Technology of students in Mathayomsuksa 5/1, was equal to 83.00/83.44 , higher than criterion set at 80/80.

2) The comparison results of the development of thinking empowering process (SNCBE) model using the structure and functions of flowering plants mixed media set to develop academic achievement, learning subject group Science and Technology of students in Mathayomsuksa 5/1 post-test achievement was significantly higher than the pre-test at .05.

3) The Mathayomsuksa 5/1 students' satisfaction levels with the development of the thinking empowering process (SNCBE) model using the structure and functions of flowering plants mixed media set model was found high at the average score of 4.07.

Keywords: Development of the Empowering; Thinking Process Model; Mixed Media

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศเป็นรากฐานของการเตรียมความพร้อมของคนให้มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษใหม่ โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning-Skill) การสร้างทักษะเพื่อการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นลักษณะของการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพแห่งองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะให้ เกิดกับมนุษย์ยุคใหม่ เพื่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้สำหรับการดำรงชีพในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้คนในชาติเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาของไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยกำหนดแนวทางไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องมีการตื่นตัวในการออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

วิทยาศาสตร์ถือได้ว่ามีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในสังคมโลกาภิวัตน์ การนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ใน การพัฒนาประเทศทำให้มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล สามารถพัฒนากระบวนการคิด (Process of Thinking) ทั้งความคิดสมเหตุสมผล (Validity) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ทำให้เกิดทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดความสามารถในการคิดเป็นหนึ่งในจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานคือมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้กรอบความคิดในเรื่องการพัฒนาศึกษาเพื่อเตรียมคนในสังคมแห่งความรู้และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ ผู้เรียนควรสามารถนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และมีจิตวิทยาศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เริ่มใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2561 โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มี 4 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศและสาระที่ 4 เทคโนโลยี ครูผู้สอนจำเป็นต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอน และกระบวนการสอนให้ทันสมัย เหมาะสมกับยุคโลกศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยพบว่า สถิติผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2561, 2562 และ 2563 มีผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 40.59, 38.01 และ 39.21 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยระดับสำนักงานเขตต่ำกว่าร้อยละ 50 จากผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูไม่สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีความคิด

และความรู้เป็นไปตามเป้าหมายได้ (ข้อมูลจาก กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา, 2563) จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจากบันทึกหลังสอนของผู้วิจัยในโรงเรียนที่ผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง พบว่าคะแนนของนักเรียนต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่ากำลังประสบปัญหาได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ของครู 2) การผลิตและการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ของครู 3) การเข้าใจให้เป็นรูปธรรมของนักเรียนในเรื่องดาราศาสตร์และอวกาศ 4) ทักษะการสืบเสาะแสวงหาข้อมูลที่ต้องการและเหมาะสม 5) การสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน 6) นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย จำเป็นต้องสร้างสื่อใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ มีการพัฒนาสื่อที่น่าสนใจทันสมัยที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ วิลาวัลย์ พินสุวรรณ และคณะ (2555) กล่าวว่า การใช้สื่อประสมในการศึกษาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอนได้อย่างมาก โดยใช้ในลักษณะของการสอนใช้คอมพิวเตอร์ (CAI) รูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานการณ์จำลอง เกม การทบทวน เนื่องจากในยุคปัจจุบันข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารได้ทำให้ผู้คนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สามารถรับรู้เรื่องราวใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และพัฒนาศักยภาพทางการคิด ซึ่งได้แก่ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดให้หลากหลาย ดังนั้นสื่อที่ดีควรเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอีกด้วย (กรมวิชาการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับวัชราน เล่าเรียนดี (2552) กล่าวว่า รูปแบบการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหาวิชา ความพร้อมของผู้เรียนและสื่อการเรียนรู้ รูปแบบวิธีสอนคิดหรือวิธีสอนหลาย ๆ วิธี สามารถนำมาพัฒนาได้ ครูควรเลือกและตัดสินใจได้ว่าควรเลือกรูปแบบใด หรือควรบูรณาการรูปแบบใด หรือเทคนิควิธีสอนแบบใดในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งครูต้องคำนึงถึงลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้กันมาโดยตลอดจึงไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพตลอดเวลา จึงต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและดัดแปลงให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมขึ้นมาใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา ขัมมณี (2553) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะรูปแบบนั้น โดยทั่วไปแบบแผนการดำเนินการสอนดังกล่าวมักประกอบด้วยทฤษฎี หลักการที่รูปแบบนั้นยึดถือและกระบวนการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะอันจะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมาย และสอดคล้องกับ Joyce and Weil (1996, p. 7) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนที่นำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน หรือเป็นแนวทางในการสอนของครูเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้ ความคิด ทักษะ วิธีคิด และวิธีการแสดงออกในการเรียนรู้ของตนเองให้ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่ง ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนจึงจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หลากหลาย อาทิ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน (7-E Learning Cycle Model) วิธีการสอนแบบร่วมมือ

โดยวิธีแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Student Team Achievement Division: STAD) วิธีการสอนเทคนิคทำนาย-สังเกต-อธิบาย (Predict-Observe-Explain: POE) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนและผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการที่จะทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนดีขึ้น อีกทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ที่จะได้นำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่น ๆ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หลังเรียนด้วยรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อการเรียนด้วยรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 และ 5/2 โรงเรียนหนองหัวคูวงประชานุเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 48 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนหนองหัวคูวงประชานุเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

ในการจัดทำรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนำเนื้อหาสาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ รายวิชาชีววิทยา (ว32243) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาจัดทำสื่อประสมจำนวน 5 ชุด ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

1. เนื้อเยื่อพืช
2. โครงสร้างและการเจริญเติบโตของราก
3. โครงสร้างและการเจริญเติบโตของลำต้น
4. โครงสร้างและการเจริญเติบโตของใบพืช
5. การแลกเปลี่ยนแก๊สและการคายน้ำของพืช

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ หมายถึง รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมชุดโครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

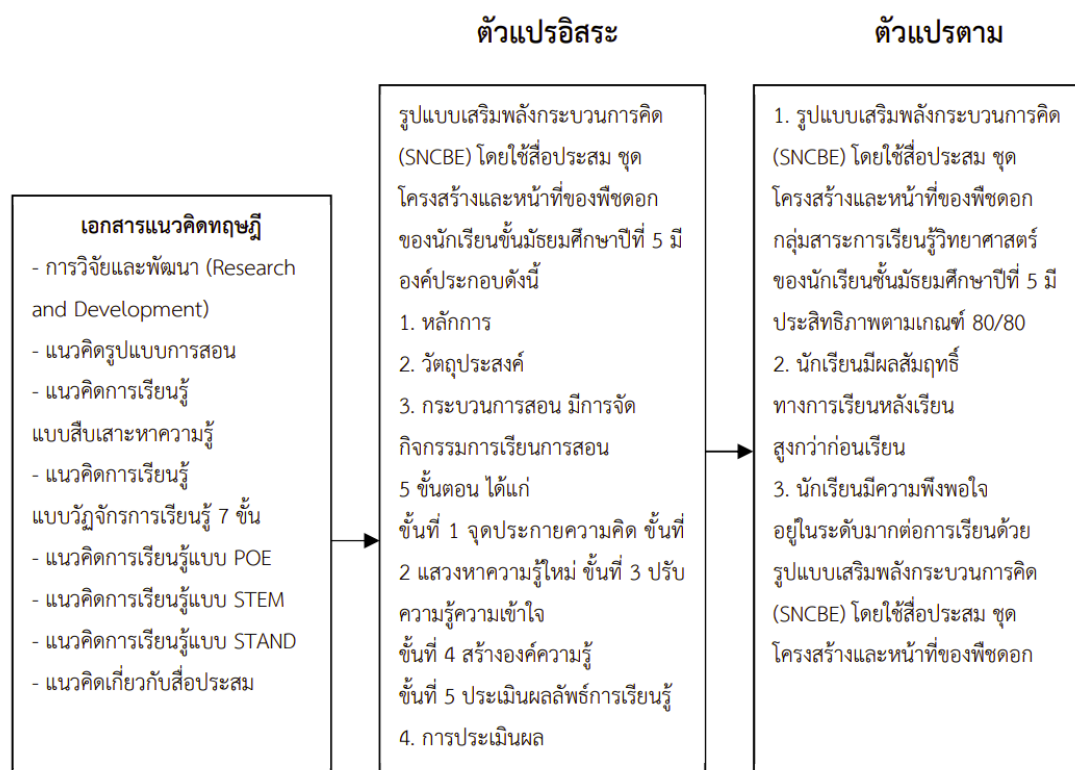
3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2565 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2565 ที่มีต่อรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบการสอนเป็นแนวทางในการสอนของครูเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หลากหลาย อาทิ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น วิธีการสอนแบบร่วมมือโดยวิธีแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STAD) วิธีการสอนเทคนิคทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) สรุปลงเป็นภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เวลาที่ใช้ในการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNSBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 ชั่วโมง

ผลการวิจัย

1) รูปแบบการเรียนรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีองค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการสอน และ 4. การประเมินผล โดยกระบวนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จุดประกายความคิด ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 ปรับความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ และ ขั้นที่ 5 ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ และผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้

สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 มีค่าเท่ากับ 83.00/83.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังทดลองรูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดผลฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอกกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 24 คน

ช่วงเวลา	คะแนนเต็ม (40)	คะแนนที่ได้		S.D.	t-value	t-prob
ก่อนทดลอง	960	554	23.08	3.105	18.280	0.00
หลังทดลอง	960	801	33.37	1.408		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ตาราง 2 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหา	4.23	0.28	
1.1 ได้รับความรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.17	0.76	มาก
1.2 ความรู้ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้	4.42	0.58	มาก
1.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี	4.21	0.72	มาก
1.4 การจัดลำดับของเนื้อหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีขั้นตอนชัดเจน	4.08	0.78	มาก
1.5 สถานการณ์ปัญหาที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และสัมพันธ์กับสถานการณ์ในชีวิตจริง	4.25	0.68	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.97	0.34	
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ปฏิบัติกิจกรรมและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	4.04	0.81	มาก
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ	3.96	0.86	มาก

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมเกิดทักษะการทำความเข้าใจปัญหาและการแก้ปัญหา	3.92	0.88	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมเกิดความสนุกสนาน และท้าทายการแก้ปัญหา	3.88	0.80	มาก
2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มและภายในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.04	0.62	มาก
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและบรรยากาศในการเรียนรู้	4.22	0.17	
3.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.33	0.56	มาก
3.2 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.29	0.75	มาก
3.3 ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยหลากหลาย เหมาะสมประกอบการสอน และใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ ไม่ซ้ำซาก	3.79	0.59	มาก
3.4 จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	4.21	0.78	มาก
3.5 บรรยากาศในการเรียนรู้อบอุ่นมีความเป็นกันเอง มีปฏิสัมพันธ์กันเองภายในกลุ่มและภายในชั้นเรียน	4.46	0.51	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.87	0.28	
4.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ และตัวชี้วัด	3.92	0.83	มาก
4.2 การวัดและประเมินผลมีความหลากหลายและเป็นไปตามสภาพจริง	3.71	0.86	มาก
4.3 มีการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หรือการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและในชั้นเรียน	3.83	0.76	มาก
4.4 นักเรียนทราบพัฒนาการและผลการเรียนรู้ของตนเอง	3.75	0.74	มาก
4.5 กิจกรรมการเรียนรู้หรือภาระงานเหมาะสมกับการวัดและประเมินผล	4.13	0.54	มาก
รวม	4.07	0.16	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1) รูปแบบการเรียนรู้แบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีองค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการสอน และ 4. การประเมินผล โดยกระบวนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จุดประกายความคิด ขั้นที่ 2

แสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 ปรับความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ และ ขั้นที่ 5 ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ และผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 83.00/83.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องจากรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบ และลำดับขั้นตอน ที่สามารถนำไปใช้แล้วตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกร่างและพัฒนารูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) มีการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง 2560) รวมถึงหลักสูตรสถานศึกษา และวิเคราะห์ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนจะกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหาย่อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงทำให้เนื้อหาของชุดกิจกรรมที่กำหนดขึ้น มีเนื้อหาที่สอดคล้องกัน เรียงลำดับความยากง่าย ซึ่งการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบสอดคล้องกับการวิจัยและพัฒนา ตามแนวคิด ADDIE Model ของครูส (Kruse, 2012) การพัฒนารูปแบบการสอนของของ Joyce and Weil (1996, pp. 2-4), ทิศนา แคมมณี (2558, หน้า 222) ได้กล่าวว่า เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิตการวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม (หมายถึง สื่อ/ สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ) แล้วมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้วัตรกรรมที่นำมาทดลอง คือ ปฏิบัติการ (Treatment) หรือตัวแปรต้น โดยมีดัชนีชี้คุณภาพ มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การออกแบบและพัฒนารูป 3. การนำไปใช้ และ 4. การประเมินผล ในการพัฒนารูปแบบการสอนที่จะพัฒนาขึ้นโดยศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบจากนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ Joyce and Weil (1996, pp. 2-4) Anderson (1997, p. 521) ทิศนา แคมมณี (2558, หน้า 222) สรุปได้ว่าองค์ประกอบรูปแบบการสอน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการสอน และ 4. การประเมินผล ซึ่งการจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้มียุทธศาสตร์ประกอบให้เหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตร และสังคม โดยอาจเน้นในด้านเนื้อหาวิชาความสามารถเฉพาะ คุณลักษณะของผู้เรียน สังคม และความต้องการของผู้เรียนหรือเน้นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนเองจึงจำเป็นในการออกแบบกระบวนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ให้นักเรียนได้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีมากมายหลายวิธี ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับผู้สอนและวัตถุประสงค์ของการสอน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดกับผู้เรียน ดังนั้น การเลือกใช้เทคนิควิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของจอยซ์และเวลล์ (Joyce & Weil, 1996) ที่กล่าวถึง หลักการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายจะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงมณี อยู่พุก (2562) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการแก้ปัญหาและจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตาม

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ส่งเสริมการคิด อย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อการแก้ปัญหาและจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เรียกว่า “SAENG-M Model” มี 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และงานวิจัยของพัฒน์ นุ่นชูคั่น (2565) การพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีประสิทธิภาพ 81.06/86.85

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังทดลองรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถิติ t-test Dependent โดยหลังทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อธิบายได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการสอน 5 ขั้นตอน ได้กำหนดหลักการ ซึ่งใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญตลอดกระบวนการและการปฏิบัติตามของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ศรีสุข (2560) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน สัมปอัยพิทยาคม พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้ สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.07 อยู่ในระดับพอใจมาก เนื่องจาก รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านเนื้อหาความรู้ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้ สถานการณ์ปัญหาที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และสัมพันธ์กับสถานการณ์ในชีวิตจริง ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอนและบรรยากาศในการเรียนรู้จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา ด้านการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและภายใน ชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมเกิดทักษะการทำความเข้าใจปัญหา และการแก้ปัญหา และด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนทราบพัฒนาการและผลการเรียนรู้ของตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้หรือภาระงาน เหมาะสมกับการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒน์ นุ่นชูคั่น (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ครูผู้สอนจะนำรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้าง และหน้าที่ของพืชดอกกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการยืดหยุ่นเวลาและบูรณาการในเรื่องเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 ครูควรใช้แบบทดสอบย่อยของแต่ละบท อย่างไร มีขั้นตอนการสอนหรือไม่ ควรบอกในสิ่งที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือจากการศึกษา

1.3 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสม่ำเสมอทุกขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบได้อย่างอัตโนมัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบการสอนระหว่างการใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอกกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชุดนี้กับวิธีการสอนอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน

2.2 ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเรียนด้วย รูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสม ชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอกกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.3 ควรมีการพัฒนาสื่อรูปแบบเสริมพลังกระบวนการคิด (SNCBE) โดยใช้สื่อประสมชุด โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในระดับชั้นต่าง ๆ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ควรมีการพัฒนาสื่อประสมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ภาพการ์ตูน ยูทูบ ประกอบแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความสนใจต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.

(2563). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2561, 2562 และ 2563.

ทิตนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

(พิมพ์ครั้งที่ 19). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัฒน์ นุ่นชูคั่น. (2565). การพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. โรงเรียนบ้านท่าดินแดง อำเภอสว่างละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 105-121.
- วนิดา ศรีสุข. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลุ่มป๋อยพิทยาคม. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แสงมณี อยู่พุก. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการแก้ปัญหาและจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 1(1), 63-74.
- Anderson , K. B. (1997) . *The Concept of Problem-based Learning Conceptual Framework and Practice-based Learning* . Paper presented at University of Hawaii. March.
- Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Model of teaching* (5th ed). BAllyn and Bacon.
- Kruse. (2007). *Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model*.
<http://www.transformativedesigns.com>.

จริยธรรมการเขียนบทความตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทบาทหน้าที่ของผู้พิมพ์ (Duties of Authors)

1. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใด
2. ผู้พิมพ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้พิมพ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นและต้องอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอโดยอ้างอิงในเนื้อหาบทความของตน และจัดทำเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายบทความให้ชัดเจน
4. ผู้พิมพ์ต้องรายงานข้อมูลการวิจัยที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูล และไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
5. ผู้พิมพ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ ต้องมีส่วนในการทำ การวิจัยจริง
6. ผู้พิมพ์ที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
7. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้พิมพ์ ผู้พิมพ์และคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน
8. ผู้พิมพ์ต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมินเบื้องต้นในการตรวจสอบรูปแบบและหลักการอ้างอิงตามวารสารกำหนด และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่พิจารณาคุณภาพของบทความ
9. ในกรณีที่ผู้เขียนทำผิดจริยธรรมจะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี โดยแจ้งผู้พิมพ์และหน่วยงานสังกัดของผู้พิมพ์
10. การพิจารณาอนุญาตให้ลงตีพิมพ์ในวารสารขึ้นอยู่กับพิจารณาจากบรรณาธิการและให้ถือเป็นที่สุด
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์ ควรมีหนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี)

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารงานวารสารเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามหลักเกณฑ์ที่วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์กำหนด
2. ดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ และพัฒนาคุณภาพของวารสารอย่างต่อเนื่อง และให้เป็นไปตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความ เพื่อให้กระบวนการประเมินบทความนั้นมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร

4. บรรณาธิการไม่ใช้อำนาจหรือหน้าที่ครอบงำ ผู้ประเมินบทความให้ประเมินบทความตามที่ตนเองต้องการ
5. บรรณาธิการต้องเลือกผู้ประเมินบทความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงกับบทความนั้นๆ
6. บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความหากเกิดการคัดลอกผลงานผู้อื่น และต้องแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบทันที หากเจ้าของบทความไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ บรรณาธิการสามารถปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ
7. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้ประเมิน และต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี
8. บรรณาธิการต้องไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือ ค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
9. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บไซต์ ThaiJO ในระดับไม่เกิน 10% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
10. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด
11. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
12. บทความที่ตรวจพบว่า มีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอดถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิมพ์ถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page Charge หรือ Processing Fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page Charge ตามที่ได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในเนื้อหาของบทความที่ประเมิน หากบทความไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญผู้ประเมินสามารถปฏิเสธที่จะประเมินบทความเรื่องนั้นให้ผู้ประสานงานของกองบรรณาธิการทราบ
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความคิดเห็นส่วนตัว และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์
3. ผู้ประเมินบทความต้องประเมินบทความตามแบบประเมิน และหากมีข้อเสนอแนะนอกเหนือประเด็นตามแบบประเมินก็สามารถเสนอเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน

4. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้เขียน ซึ่งหากบรรณาธิการทราบในภายหลังจะขอยกเลิกผลการประเมินนั้น และทางวารสารจะสงวนสิทธิ์ไม่ส่งบทความให้ประเมินในครั้งต่อไป
5. ผู้ประเมินบทความต้องประเมินบทความตามกรอบระยะเวลาที่วารสารกำหนด
6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง
7. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
8. ผู้ประเมินบทความจะต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
9. ผู้ประเมินบทความที่ตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีกำหนดการจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **บทนำ (Introduction)** อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอธิบายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ (Body of Knowledge) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการเขียนบทความ

4.10 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.10.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.10.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.10.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

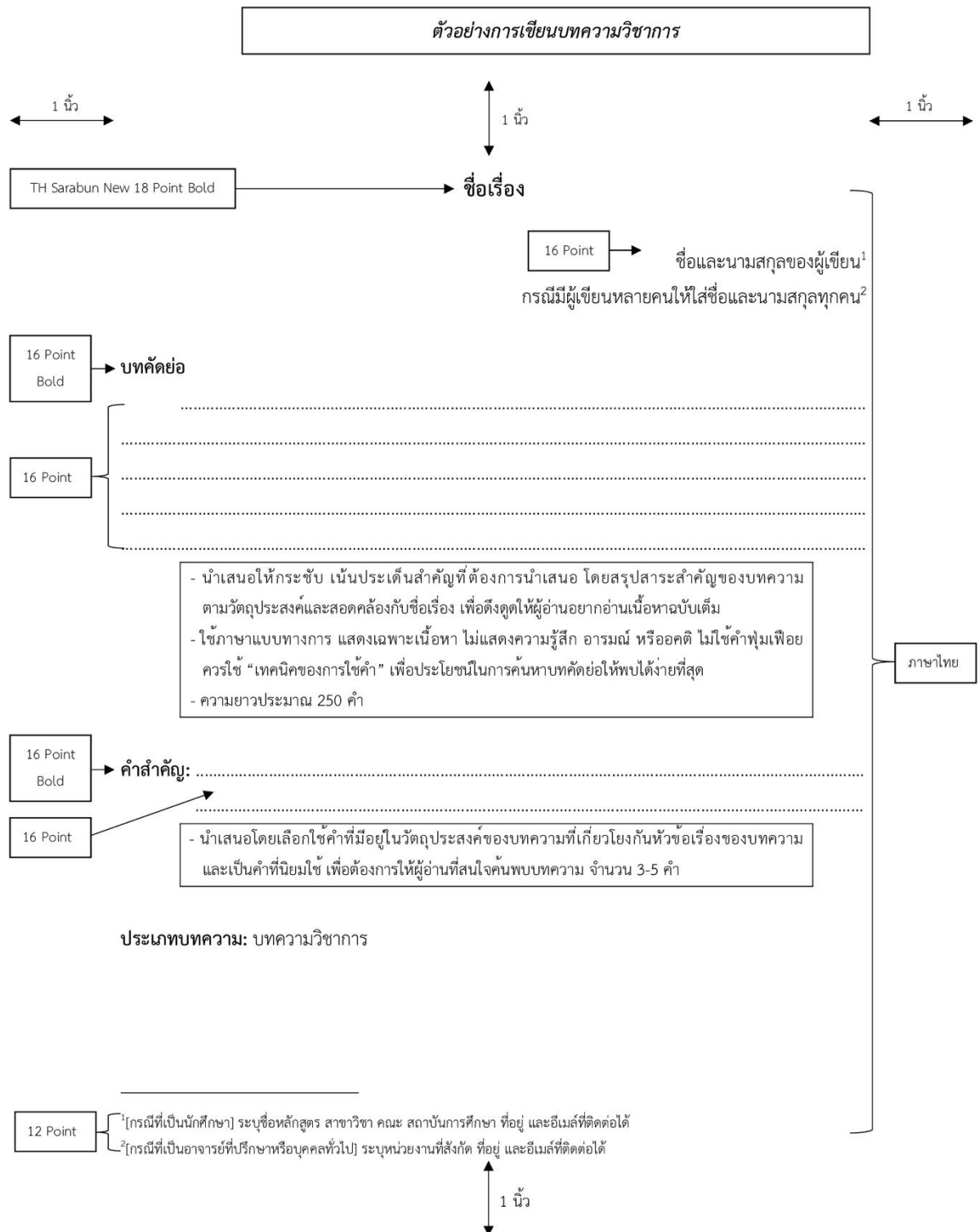
4.10.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

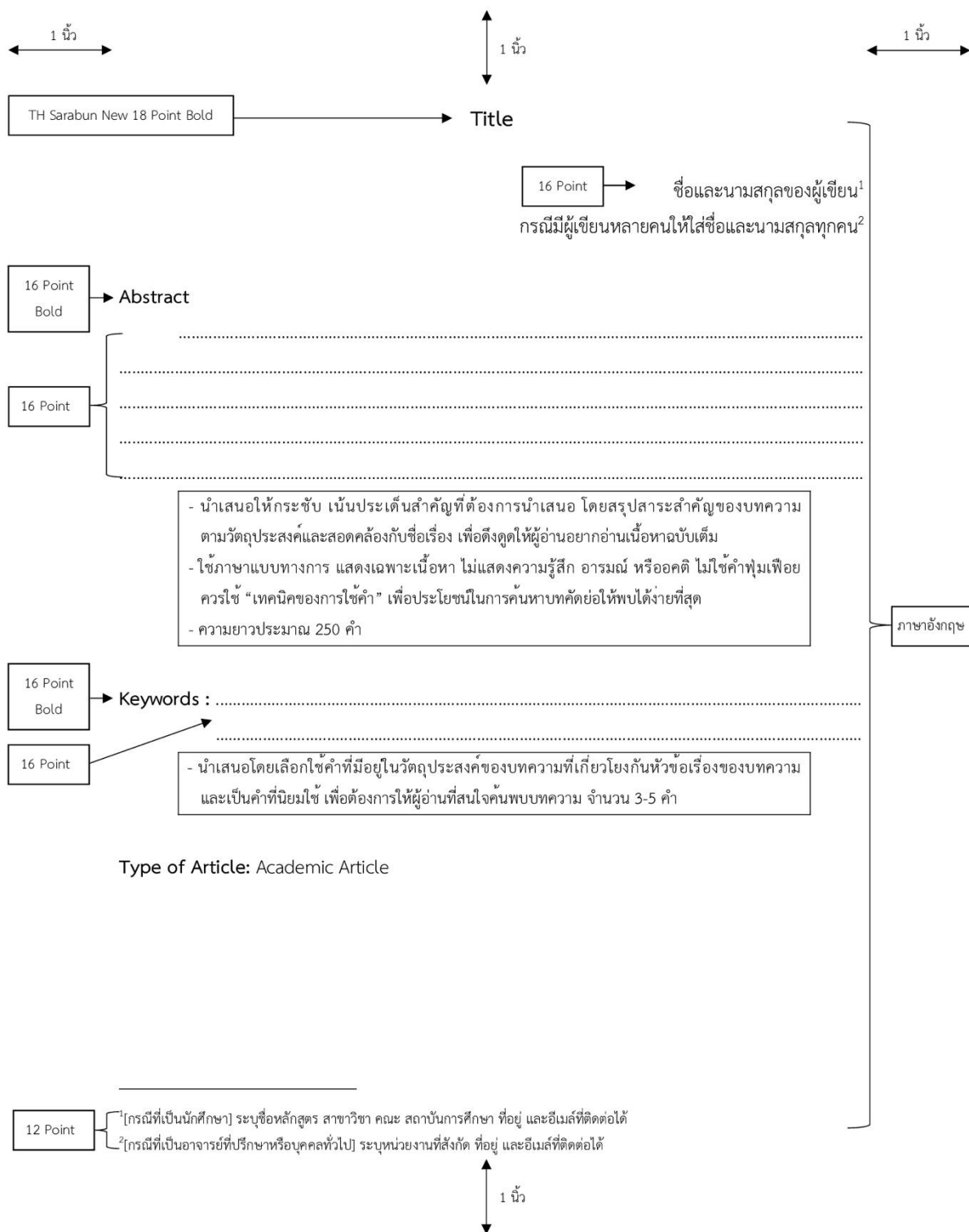
4.10.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.10.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

16 Point Bold	→ บทนำ	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน		
16 Point Bold	→ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้		
16 Point Bold	→ กรอบในการวิเคราะห์	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความ อันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล		
16 Point Bold	→ ผลการวิเคราะห์	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล		

16 Point Bold	→ บทสรุป	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไรสามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป		
16 Point Bold	→ ข้อเสนอแนะ	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้		
16 Point Bold	→ องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอเสนอองค์ความรู้ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ที่ได้จากการเขียนบทความ สำหรับให้ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้		
16 Point Bold	→ References	
เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้ - การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z - การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. - การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ. - การเขียนอ้างอิงประเภท วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย		

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems)** นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 **ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)** นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 **ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย (Research Benefits)** นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 **แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures)** นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (ถ้ามี)

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (Body of Knowledge) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการวิจัย

4.15 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.15.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.15.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.15.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.15.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.15.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.15.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpsj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย

← 1 นิ้ว
1 นิ้ว
1 นิ้ว →

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
 กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point Bold

บทคัดย่อ

16 Point

.....

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือคติ ไม่ใช่คำพุ่มเพอญ ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคัดย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

16 Point Bold

คำสำคัญ:

16 Point

.....

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

12 Point

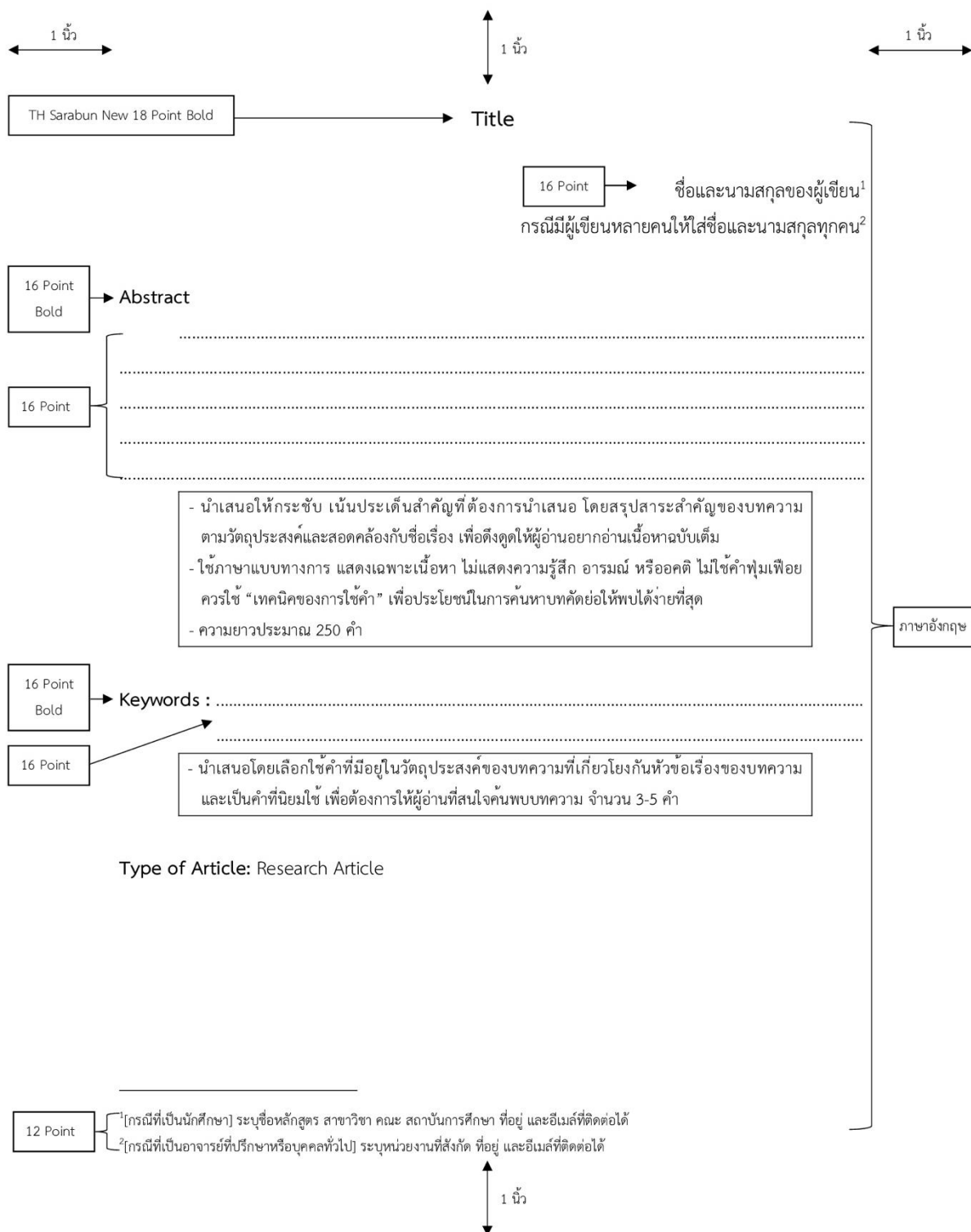
.....

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้
²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

ภาษาไทย

16 Point Bold	→ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
16 Point	นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่า องค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
16 Point Bold	→ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
16 Point	
16 Point Bold	→ ขอบเขตของการวิจัย
16 Point	นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย
16 Point Bold	→ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย
16 Point	

16 Point Bold	→ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
16 Point	

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยของสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ "อ้างอิงใน" หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point Bold	→ กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point Bold	→ สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)
16 Point	

16 Point Bold	→ ระเบียบวิธีวิจัย
16 Point	

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

16 Point
Bold

→ ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

16 Point
Bold

→ การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายชื่อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

→ ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point Bold	→ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย
16 Point	
	
	
	

นำเสนอแนะองค์ความรู้ใหม่ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการวิจัย สำหรับให้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

16 Point Bold	→ References
------------------	--------------

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z
- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.
- การเขียนอ้างอิงประเภท วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เราขอชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก

นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทาง

สังคมศาสตร์ พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งต้นฉบับบทความ/แบบเสนอบทความ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่

Email : phdjournal.ru@gmail.com เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

**โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง**
**Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences
Ramkhamhaeng University**